

RAPORT

**cu privire la activitatea Guvernului Republicii Moldova
în anul 2019 și primele patru luni ale anului 2020**

Chișinău, 2020

Cuprins

INTRODUCERE	4
A. POLITICI ECONOMICE	5
DEZVOLTAREA POLITICII INDUSTRIALE ȘI DE COMPETITIVITATE -----	5
ATRAGEREA INVESTIȚIILOR -----	6
ADMINISTRAREA ȘI DEETATIZAREA PROPRIETĂȚII PUBLICE -----	7
SECTORUL ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII -----	9
DEZVOLTAREA TURISMULUI -----	11
REGLEMENTAREA MEDIULUI DE AFACERI ȘI COMERȚ INTERIOR -----	12
COOPERAREA ECONOMICĂ INTERNAȚIONALĂ -----	13
INFRASTRUCTURA CALITĂȚII, SUPRAVEGHEREA PIEȚEI ȘI PROTECȚIA CONSUMATORULUI -----	15
B. POLITICA EXTERNĂ ȘI INTEGRARE EUROPEANĂ	17
COOPERAREA CU UNIUNEA EUROPEANĂ -----	17
COOPERARE BILATERALĂ-----	18
DIPLOMAȚIE ECONOMICĂ-----	20
COOPERARE MULTILATERALĂ -----	21
C. OCROTIREA SĂNĂTĂȚII, PROTECȚIE SOCIALĂ ȘI RAPORTURI DE MUNCĂ, FAMILIE	24
POLITICI DE OCROTIRE A SĂNĂTĂȚII -----	24
POLITICI SOCIALE PROACTIVE ȘI RAPORTURI DE MUNCĂ -----	27
D. JUSTIȚIE, AFACERI INTERNE, ORDINE PUBLICĂ ȘI PROTECȚIE CIVILĂ	33
JUSTIȚIA -----	33
AFACERI INTERNE ȘI ORDINE PUBLICĂ -----	42
E. REINTEGRARE TERITORIALĂ	46
F. FINANȚE PUBLICE, RELAȚII FISCALE ȘI VAMALE	49
MANAGEMENTUL FINANȚELOR PUBLICE-----	49
ADMINISTRARE FISCALĂ-----	53
ADMINISTRARE VAMALĂ -----	54
G. EDUCAȚIE, ȘTIINȚĂ, INOVAȚII, CULTURĂ, TINERET ȘI SPORT.....	57
EDUCAȚIE-----	57
CULTURĂ -----	62
CERCETARE ȘI INOVARE -----	64
TINERET ȘI SPORT-----	65
RELAȚII INTERETNICE -----	67

H.	DEZVOLTAREA REGIONALĂ, CONSTRUCȚII, AMENAJAREA TERITORIULUI ȘI URBANISM.....	68
	DEZVOLTAREA REGIONALĂ -----	68
	CONSTRUCȚII, AMENAJAREA TERITORIULUI ȘI URBANISM -----	69
I.	PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ȘI RESURSELE NATURALE.....	72
J.	AGRICULTURĂ, DEZVOLTARE RURALĂ ȘI SIGURANȚA ALIMENTELOR	75
K.	APĂRARE ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ	79
L.	SECURITATEA ȘI EFICIENȚA ENERGETICĂ	83
M.	TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI, TRANSPORT ȘI INFRASTRUCTURĂ.....	85
N.	ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ ȘI SERVICII PUBLICE.....	92
O.	COOPERAREA CU SOCIETATEA CIVILĂ ȘI ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ÎN PROCESUL DECIZIONAL	95

INTRODUCERE

Raportul de activitate al Guvernului pentru anul 2019 și primele 4 luni ale anului 2020 a fost elaborat cu scopul prezentării evoluțiilor înregistrate pe parcursul perioadei vizate, fiind structurat în conformitate cu domeniile de competență ale Guvernului.

Acțiunile realizate reflectă continuitatea și dinamizarea procesului implementării reformelor asumate, conform prevederilor programelor de activitate ale 3 Guverne, ale Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, precum și a altor angajamente naționale și internaționale.

Informația detaliată pentru fiecare domeniu de activitate este prezentată în 15 capitole, fiecare din acestea conținând sinteza realizărilor anului 2019, principalele realizări constatate în primele 4 luni ale anului curent, inclusiv acțiunile realizate în contextul luptei cu epidemia COVID-19, dar prezintă și provocările și problemele existente și punctează prioritățile majore aflate pe agenda autorităților pentru următoarea perioadă.

Pe parcursul perioadei de raportare Guvernul și-a concentrat eforturile pentru atingerea obiectivului principal – dezvoltarea economică și asigurarea unui nivel de viață decent pentru populația țării. O atenție sporită a fost acordată și implementării obiectivelor specifice, și anume creșterea bunăstării, siguranței și calității vieții cetățenilor, în special prin modernizarea instituțiilor publice, creșterea calității educației, asigurarea protecției sociale pentru grupurile vulnerabile ale populației, dezvoltarea infrastructurii și siguranței energetice, crearea locurilor de muncă, eradicarea corupției și garantarea supremației legii, asigurarea securității personale, prestarea serviciilor publice accesibile și cost-eficiente etc.

Realizările înregistrate în sfera performanței economice și a statului de drept reflectă, în mod firesc, suportul și încrederea partenerilor externi. Implementarea plinară a angajamentelor asumate pe marginea Memorandumului cu Fondul Monetar Internațional, precum și evaluările pozitive etapizate reprezintă un semn de încredere și o încurajare pentru continuarea reformelor conform actului de guvernare asumat.

Dezvoltarea unui sistem de protecție social durabil și responsabil reprezintă o prioritate fundamentală a programului de guvernare. În vederea realizării acestui deziderat, în perioada de referință, Guvernul a pledat asupra punerii în aplicare a noi mecanisme de protecție socială a categoriilor de populație social-vulnerabile, dezvoltarea politicilor de dezvoltare socială, îmbunătățirea calității serviciilor de sănătate acordate populației și sporirea nivelului de ocupare a forței de muncă.

O atenție sporită a fost acordată promovării pachetului de politici sociale menit să prevină sau să atenueze sărăcia, vulnerabilitatea și excluziunea socială prin intermediul acordării suportului financiar, stabilirii dreptului la indemnizație în cazul decesului unuia dintre soți modificării modalității de indexare a pensiilor stabilite în sistemul public, majorării pensiei de urmaș, eficientizării mecanismului de stabilire și plată a prestațiilor acordate copiilor rămași temporar fără ocrotire părintească și alte instrumente de asigurare a bunăstării sociale a cetățenilor.

Politicile și intervențiile din domeniul sănătății, în primul rând, s-au axat pe promovarea unui sistem eficient de asistență medicală prin sporirea accesului la medicamente compensate, completarea listei serviciilor oferite în cadrul Programului Unic al asigurării obligatorii de servicii medicale.

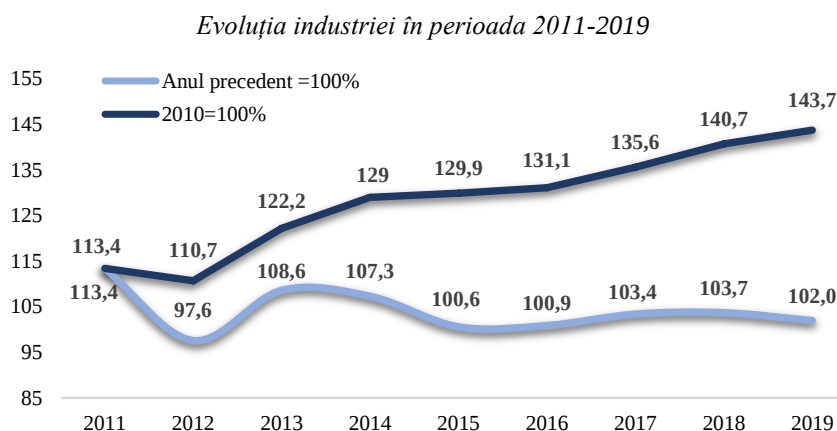
Totodată, în contextul situației epidemiologice actuale la nivel global, regional și național privind COVID-19, eforturile Guvernului au fost consolidate în scopul fortificării măsurilor de prevenție, profilaxie și control privind răspândirea coronavirusului pe teritoriul RM.

A. POLITICI ECONOMICE

DEZVOLTAREA POLITICII INDUSTRIALE ȘI DE COMPETITIVITATE

Realizări 2019

Sectorul industrial este în creștere, însă ritmurile de creștere încetinesc. Astfel, în anul 2019 volumul

producției industriale a crescut cu 2%, mai modest comparativ cu rezultatele anului precedent. Industria prelucrătoare a crescut cu 3,1% și a asigurat 82% din creșterea totală a industriei. Totuși, în perioada de raport s-au înregistrat descreșteri în sectorul energetic (-4,0%) și industria extractivă (-1,9%). Creșterea sectorului industrial a fost susținută în mare parte de extinderea activității Zonelor Economice Libere, în special în

ramura industriei automotive, evoluțiile pozitive din sectorul construcțiilor, fabricării produselor cosmetice și ale industriei alimentare. De menționat că, temperarea cererii externe a fost factorul de bază care a încetinit ritmurile de creștere ale sectorului industrial..

Cele mai influente industrii care au avut un impact pozitiv la creșterea industriei în anul 2019 au fost: fabricarea de fire și cabluri electrice, prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor, fabricarea băuturilor, inclusiv a vinurilor, fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice, fabricarea de mobilă, fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor.

În general, politica industrială a Republicii Moldova este concentrată pe consolidarea și încurajarea factorilor care determină crearea unui sector industrial al economiei tehnologic avansat, eficient și competitiv, racordat la standardele europene. Prin urmare, promovarea politicii privind industrializarea țării prin menținerea și dezvoltarea parcurilor industriale în regiunile țării, rămâne unul din obiectivele majore stabilite. Astfel, parcurile industriale au constituit și în anul 2019 instrumentul principal de dezvoltare a sectorului industrial, care și-au demonstrat eficiența înregistrând următoarele rezultate: La finele anului 2019 în cadrul celor 10 parcuri industriale activau 4200 persoane, cu 802 persoane mai mult față de anul 2018;

✓ Investițiile pentru construirea și dezvoltarea infrastructurii tehnice și de producție s-au micșorat în anul 2019 cu 17,3% față de perioada corespunzătoare a anului precedent, constituind 365,0 mil. lei;

✓ Rezidenții și întreprinderile administratoare ale parcurilor au încasat venituri (vânzări) în mărime de 3200,0 mil. lei (cu 17,0% mai mult față de 2018) și au achitat impozite și taxe în sumă de 486,0 mil. lei (în creștere cu 2,4% față de perioada similară a anului precedent).

Realizări majore obținute în perioada anului 2020

✓ Lansarea Programului de dezvoltare pentru furnizorii locali, care are drept scop acordarea suportului necesar companiilor locale în vederea implementării standardelor internaționale astfel încât să satisfacă cerințele de calitate și fiabilitate ale companiilor multifuncționale, și să se conecteze la acestea ca furnizori;

✓ Crearea condițiilor pentru construcția infrastructurii tehnice și de producere în subzona Cahul, ZEL „Bălți”, prin schimbarea categoriei de destinație a unui teren¹;

¹ Hotărârea Guvernului nr.65/2020.

✓ Realizarea analizei potențialului industrial ale întreprinderilor din sectorul industriei ușoare privind fabricarea produselor pentru protecție contra COVID -19 (măști, combinezoane, viziere).

✓ Chestionarea întreprinderilor industriale în scopul analizei evoluției sectoarelor de activitate ale economiei naționale în contextul pandemiei COVID-19, cu elaborarea ulterioară a măsurilor de susținere a mediului de afaceri, care să asigure revigorarea activității economice a agenților economici, dar și relansarea economică a țării.

Problemele și provocările identificate în domeniu:

➤ Integrarea limitată a întreprinderilor industriale în lanțurile valorice ale corporațiilor internaționale;

➤ Valorificarea redusă a potențialului de export de către producătorii autohtoni;

➤ Insuficiența forței de muncă calificată în sectoarele productive ale țării, în special în sectoarele orientate spre export;

➤ Asimilarea redusă de către întreprinderile industriale a inovațiilor și tehnologiilor avansate (ca rezultat al constrângerilor financiare pe care le suportă multe întreprinderi);

➤ Prezența pe piață a unor monopoluri și oligopoluri, concurența neloială și condiții inegale de activitate. Printre ramurile identificate unde ar putea exista problemele respective se numără: producerea de uleiuri vegetale, industria metalurgică, industria farmaceutică, industria zahărului;

➤ Existența unor bariere interne ce țin de certificarea producției.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Aprobarea Strategiei naționale de industrializare a țării până în anul 2030, ce presupune trecerea de la economia bazată pe remitențe și consum, la una bazată pe investiții, inovații și competitivitate;

2. Asigurarea accesului la noile tehnologii/ inovații de import și autohtone ca urmare a dezvoltării unui model deschis de guvernare a sferei de cercetare și inovare, prin elaborarea și promovarea actelor normative destinate implementării Legii cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare, crearea Centrelor de Inovare și Transfer Tehnologic în Regiunile de Dezvoltare a țării, adoptarea cadrului legislativ și de reglementare pentru fondurile cu capital de risc;

3. Îmbunătățirea cadrului legislativ-normativ în vederea continuării dezvoltării conceptului de parcuri industriale în baza Legii cu privire la parcurile industriale, identificarea și aplicarea unor măsuri specifice de susținere a inițiativelor industriale, inclusiv prin crearea clusterilor, crearea și dezvoltarea infrastructurii tehnice și de producție a parcurilor industriale și platformelor multifuncționale ;

4. Extinderea sistemului de instruire duală în cadrul întreprinderilor industriale, fortificarea activității Colegiului de inginerie, implementarea Programului moldo-german de instruire a managerilor din toate sectoarele economiei naționale, elaborarea standardelor ocupaționale pentru profesiile muncitorești din sectorul industrial;

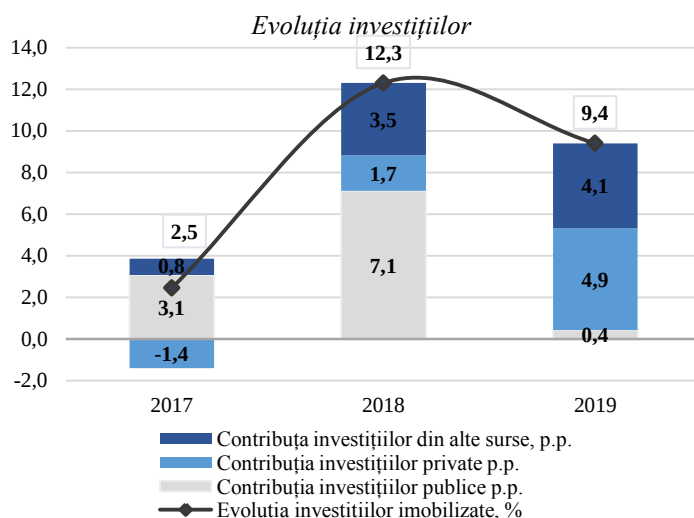
5. Elaborarea și lansarea Programului de interconectare a furnizorilor locali la corporațiile internaționale;

6. Crearea Centrului de cercetare și dezvoltare „R&D-ZEL „Bălți” care va contribui la dezvoltarea dinamică și tehnologică avansată a ramurilor economiei naționale și stimularea transferului tehnologic.

ATRAGEREA INVESTIȚIILOR

Realizări 2019

Activitatea investițională în anul 2019 a fost în creștere. Astfel, volumul investițiilor a crescut în termeni reali cu 9,4% față de anul precedent, însumând circa 27,8 mild. lei. Intensificarea activității investiționale s-a datorat majorării investițiilor private, investițiilor din contul creditelor externe, dezvoltarea sectorului construcțiilor, fapt ce a asigurat mai mult de jumătate (63%) din creșterea investițiilor totale precum și creșterea volumului investițiilor străine, care au un rol esențial în accelerarea activității investiționale și depășirea mai rapidă a decalajului tehnologic.

Totodată, o contribuție semnificativă în atragerea investițiilor au avut-o cele 7 zone economice libere (ZEL), care constituie o atracție pentru investitorii străini și autohtoni, activitatea cărora este orientată preponderent spre producția industrială cu valoare adăugată înaltă, destinată exportului.

Valoarea totală a *investițiilor* realizate în cadrul zonele libere pe parcursul întregii activități, până la data de 31 decembrie 2019, a constituit 432,7 mil. dolari, în creștere în anul 2019 cu 9,0% sau cu 33,8 mil. dolari.

Drept rezultat, conform datelor privind ponderea indicatorilor economici din zonele economice libere, se constată că contribuția zonelor economice libere la dezvoltarea economiei naționale înregistrează, în mare parte, o dinamică ascendentă.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

- ✓ Elaborarea proiectului de lege privind protejarea intereselor naționale prin examinarea investițiilor străine directe care pot afecta securitatea și ordinea publică a țării (FDI screening Committee);
- ✓ Participarea la 8 expoziții internaționale și organizarea a 5 evenimente de promovare a climatului investițional și a oportunităților investiționale, de export și turism, precum "Fabricat în Moldova", Forumul internațional de afaceri Moldova 2020 etc;
- ✓ Lansarea unui șir de campanii de susținerea a agenților economici în contextul situației epidemiologice, precum: campania de sprijin a locațiilor turistice autohtone "#Ne-am pornit"; campania de promovare a investitorilor străini implicați în combaterea pandemiei și campanii sociale; campania de promovare a Republicii Moldova drept destinație turistică pe arena internațională (post-pandemie); Programul "Go Online" etc.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Insuficiența resurselor financiare destinate dezvoltării infrastructurii antreprenoriale;
- Insuficiența forței de muncă calificată în sectoarele productive ale țării, în special în sectoarele orientate spre export;
- Decalajul tehnologic subminează competitivitatea exporturilor moldovenești;
- Calitatea infrastructurii portuare este o altă problemă majoră;

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Majorarea ponderii producției industriale exportate din ZEL din exportul total al țării până la cel puțin 30%.
2. Asigurarea atragerii investițiilor directe în dezvoltarea infrastructurii antreprenoriale - în volum de 3900 mil. lei;
3. Crearea a cel puțin 10500 locuri de muncă în cadrul infrastructurii antreprenoriale;
4. Aprobarea Legii privind protejarea intereselor naționale prin examinarea investițiilor străine directe care pot afecta securitatea și ordinea publică a țării (FDI screening Committee);
5. Aprobarea Strategiei naționale pentru atragerea investițiilor și promovarea exporturilor pentru anii 2021-2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia.

ADMINISTRAREA ȘI DEETATIZAREA PROPRIETĂȚII PUBLICE

Realizări 2019

Administrarea proprietății publice se efectuează în conformitate cu principiile eficienței, legalității și

transparenței în scopul armonizării proporțiilor și structurii proprietății publice, precum și a modalităților de administrare a acestora cu funcțiile statului. În anul 2019 s-au asigurat următoarele activități:

✓ Organizarea primei runde de privatizare a bunurilor proprietate de stat prin modalitățile prevăzute de lege, în cadrul căreia au fost expuse la vânzare 36 bunuri, care în temeiul indicațiilor din cadrul ședinței Guvernului RM din 20.06.2019, au fost anulate.

✓ Instituirea moratoriului asupra proceselor de privatizare a bunurilor proprietate publică de stat.²

✓ Încheierea contractului de vânzare-cumpărare a acțiunilor statului din S.A. "Tutun-CTC", mun. Chișinău, str. Ismail 116, în număr de 5 076 982 acțiuni (90,81%), la prețul de 167 761,0 mii lei, inclusiv impozitul privat în mărime de 1% prevăzut de Legea bugetului de stat.

✓ Cumpărarea și deținerea acțiunilor nou-emise de banca de importanță sistemică B.C. "Moldindconbank" S.A. Drept urmare, în bugetul de stat a fost achitat impozitul privat în sumă de 7 640,5 mii lei.

✓ Monitorizarea a 12 contracte de vânzare-cumpărare a bunurilor proprietate publică de stat privatizate la concursuri; avizarea studiilor de fezabilitate pentru 5 proiecte de parteneriat public-privat (PPP); monitorizarea a 45 contracte PPP și concesiuni în derulare; organizarea a 8 ședințe a comisiilor de monitorizare a contractelor PPP și concesiuni.

În anul 2019, cheltuielile aferente procesului de deținere a bunurilor proprietate de stat au constituit 762,9 mii lei, direcționate spre achitarea serviciilor de evaluare, serviciilor cadastrale, serviciilor de mediatizare și de publicitate. Veniturile din deținerea bunurilor proprietate de stat au constituit 191 696,2 mii lei.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

✓ Actualizarea listei bunurilor proprietate de stat supuse privatizării prin excluderea bunurilor în privința cărora, urmează să fie determinate obiectivele de dezvoltare în corelație cu strategiile sectoriale (S.A. "Rețelele Electrice de Distribuție Nord", S.A. "Furnizarea Energiei Electrice Nord", Î.S. "Nodul Hidroenergetic "Costești" și S.A. "Moldtelecom"), a unui bun amplasat pe teritoriul Ucrainei (Baza de odihnă "Mechta") și a unui bun Radiat din registrul de stat al persoanelor juridice (S.A. "CIMS - 73").

✓ Formularea propunerii de a include în procesul de privatizare a pachetelor de acțiuni ale statului din S.A. "SANFARM-PRIM" (99,11%), S.A. "Metalferos" (78,282%), S.A. "Vinuri Ialoveni" (60,414%) și S.A. "Alimentarmaș" (30,080%), precum și cotele sociale ale statului din S.C. "IT-CAFE" S.R.L. (100%); Publicația Periodică "Casa Editorială ITMOLDOVA" S.R.L. (25,00%); S.R.L. "Metrompas" (11,20%).

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Lipsa metodologiei de evaluare a Complexului patrimonial unic, pentru evitarea imposibilității stabilirii valorii estimative, corespunzătoare profilului de activitate, a bunurilor supuse privatizării;
- Necesitatea completării cadrului normativ cu proceduri și responsabilități consecutive privind inițierea și desfășurarea concursului investițional, inclusiv în baza unui proiect individual;
- Necesitatea completării cadrului regulator privind procedura de stabilire a pasului de majorare a prețului pentru bunul scos la privatizare în etapa a doua a concursului comercial.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Elaborarea cu suportul Băncii Mondiale până la sfârșitul anului a unui document de politici - concepția căruia va conține: criteriile privind selectarea entităților care vor rămâne în proprietatea statului pe termen lung, care urmează a fi privatizate și cele care urmează a fi lichidate. De asemenea, documentul va conține bunele practici internaționale pentru îmbunătățirea politicilor pentru o mai bună guvernare a întreprinderilor de stat și municipale;

² Hotărârea Parlamentului nr.89/2019.

2. Definitivarea pachetului de regulamente în vederea îmbunătățirii guvernantei corporative prin aprobarea Regulamentului privind modul de selectare și desemnare a membrilor consiliului de administrație și a comisiei de cenzori al întreprinderilor de stat și condițiile de remunerare a acestora;
3. Aprobarea Regulamentului privind achiziționarea bunurilor, lucrărilor și serviciilor în cadrul întreprinderii de stat, care va reglementa modalitățile, procedeele de achiziție pentru necesitățile întreprinderii și va asigura transparență în cadrul achizițiilor de bunuri, lucrări și servicii, minimizarea costurilor, asigurarea principiului operativității în cadrul achizițiilor, dar și sporirea gradului de eficiență a activității entității;
4. Elaborarea și aprobarea procedurilor de implementare a Legii nr.121/2018 cu privire la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii

SECTORUL ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII

Realizări 2019

Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii contribuie la ameliorarea situației economice, stimulează creșterea producției, asigură crearea noilor locuri de muncă, și participă la crearea PIB-ului. Susținerea și dezvoltarea IMM-urilor constituie o prioritate a Guvernului, iar în anul 2019 întru consolidarea potențialului IMM și a rolului lor în economie s-au întreprins următoarele măsuri:

- ✓ Extinderea perioadei de implementare a Programului-pilot „Femei în afaceri” până în anul 2022 pentru facilitarea accesului femeilor la investiții și asistență pentru dezvoltarea afacerilor gestionate
- ✓ Lansarea activității Comisiei Naționale pentru Antreprenoriat Social, (la data de 13.07.2019 s-a desfășurat prima ședință).
- ✓ Implementarea unui set de programe de susținere financiară și de acces la instruiți, care au încurajat inițiativele de dezvoltare și lansare a întreprinderilor mici și mijlocii. Astfel, pe parcursul anului 2019 au fost atinși următorii indicatori de progres:
 - în cadrul Programului „PARE 1+1”, s-au finanțat 210 proiecte investiționale, suma granturilor aprobate spre finanțare - 51,87 mil. lei, fiind create și menținute circa 567 locuri de muncă, iar 204 persoane au fost instruite;
 - în cadrul Programului „Femei în Afaceri” au fost aprobate spre finanțare 178 proiecte investiționale, suma granturilor aprobate - 23,37 mil. lei, fiind create și menținute 650 locuri de muncă, iar 155 femei au fost instruite;
 - în cadrul Programului-pilot „Start pentru tineri” 1211 tineri au beneficiat de consultații în domeniul antreprenorial, 457 tineri au fost înrolați în procesul de generare de idei (Hackathon), iar 500 tineri au fost instruiți în domeniul afacerilor;
 - în cadrul Programului de instruire continuă „Gestiunea Eficientă a Afacerii” au fost instruite 1263 persoane;
 - din Fondul de Garantare a creditelor pentru IMM s-au acordat 164 garanții financiare, care au facilitat eliberarea creditelor în sumă 240,6 mil. lei;
 - în cadrul Programului de stimulare a agenților economici la târguri și expoziții 105 agenți economici au fost subvenționați pentru a participa la evenimentele expoziționale, suma subvențiilor oferite fiind 299 898 lei;
 - în cadrul celor 11 Incubatoare de Afaceri existente sunt găzduite 219 companii, dintre care 94 sunt Strat-up, fiind create 993 locuri de muncă dintre care 514 pentru femei și 431 sunt destinate tinerilor. Totodată, au fost organizate 182 evenimente menite să contribuie la dezvoltarea abilităților antreprenoriale ale administratorilor companiilor incubate.
- ✓ Crearea a 4 Centre de suport în afaceri, care funcționează în cadrul consiliilor raionale din Cantemir, Basarabeasca, Taraclia și Căușeni și 4 spații de pre-incubare în cadrul Incubatoarelor de Afaceri din Cahul, Leova, Cimișlia și Ștefan Vodă.
- ✓ Dezvoltarea a 11 puncte de consultanță în regiuni fiind acordate 1150 servicii de consultanță specializată în regiuni și 2600 consultații individuale.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

- ✓ Lansarea Programului de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii în scopul promovării,

susținerii și dezvoltării capacităților IMM-urilor pentru adoptarea bunelor practici de ecologizare a proceselor de producere și prestării serviciilor astfel, încât să fie minimizat impactul negativ asupra mediului al activității economice. În scopul diversificării instrumentelor de finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii, a continuat implementarea programelor de susținere financiară și de acces la instruire al întreprinderilor mici și mijlocii, prin intermediul cărora au fost acordate suporturi financiare acestora, cum sunt:

- În cadrul *Programului de atragere a remitențelor în economia națională „PARE 1+1”*, a fost facilitat accesul la finanțare pentru 63 de întreprinderi, 38 locuri de muncă noi create, suma granturilor aprobate constituind 15,6 mil. lei. Volumul total al investițiilor în economie planificate constituie 39,3 mil. lei, au fost create 21 start-up-uri;

- Prin intermediul *Programului „START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă”* au fost instruiți 531 tineri, 180 dosare înregistrate spre finanțare. Totodată, s-a desfășurat concursul proiectelor investiționale, fiind depuse 187 cereri de către tineri;

- În cadrul *Programului de instruire continuă Gestiunea eficientă a afacerii (GEA)* au fost organizate cursuri de instruire antreprenorială pentru 1068 de persoane, inclusiv 572 beneficiari din mediul rural (53 %), 634 femei (59 %), 323 tineri (30%);

- Prin intermediul *Fondului de garantare a creditelor pentru întreprinderile mici și mijlocii* au fost emise 151 garanții financiare, în valoare de circa 69,7 mil. lei, care au facilitat eliberarea creditelor în sumă de peste 223,2 mil. lei și au stimulat investiții în economia națională în valoare de peste 296,4 mil. lei;

- În cadrul *Programului „Femei în Afaceri”* au fost aprobate spre finanțare nerambursabilă 97 proiecte investiționale, suma granturilor aprobate spre finanțare- 12,4 mil. lei, volumul investițiilor în economie planificate- 17,7 mil. lei, 128 locuri de muncă noi create. Totodată, pe 11 martie curent s-a dat startul pentru aplicarea la cele 3 componente ale programului, fiind recepționate 13 cereri de finanțare;

- Prin intermediul *Programului de stimulare a agenților economici la târguri și expoziții* au fost subvenționate 50 companii, inclusiv 8 beneficiari din mediul rural, 26 femei (52 %), 183 mii lei suma subvențiilor oferite.

✓ Stimularea dialogului public-privat, prin crearea diverselor platforme de discuții între reprezentanții sectorului privat și factorii de decizie. În acest sens au fost organizate mai multe evenimente: Conferința Internațională a IMM-lor ”Moldova Verde”, Forumul Național al Femeilor din Moldova ”Femei pentru Femei”, Concursul ”Incubatorul de Afaceri al Anului”, Concursul Național IMM – Model Sustenabil de Responsabilitate Socială Corporativă.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Informarea insuficientă a mediului de afaceri străin privind climatul investițional al țării;
- Gradul redus de competitivitate a produselor/ serviciilor autohtone și valorificarea redusă a potențialului de export de către producătorii autohtoni;
- Lipsa forței de muncă calificată în sectoarele productive ale țării, în special în sectoarele orientate spre export;
- Insuficiența instrumentelor de susținere financiară a Întreprinderilor Mici și Mijlocii și nivel scăzut al culturii antreprenoriale;

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Aprobarea documentului strategic de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2021-2025;
2. Elaborarea și implementarea Programului de sprijin și încurajare a antreprenoriatului social;
3. Asigurarea sustenabilității activității Consiliului consultativ pentru întreprinderile mici și mijlocii, prin elaborarea și aprobarea Planului de acțiuni al Consiliului consultativ pentru IMM;
4. Elaborarea cadrului normativ cu privire la întreprinderile de familie;
5. Facilitarea accesului la finanțe pentru mediul privat prin dezvoltarea cadrului normativ privind finanțărilor participative (”crowdfunding”);

6. Crearea instituției de Ombudsman (avocat) în domeniul activității de afaceri;
7. Dezvoltarea măsurilor de susținere de stat a micului business la nivel local;
8. Aprobarea Programului de facilitare a grupării întreprinderilor mici și mijlocii în clustere;
9. Aprobarea „Programului de susținere a afacerilor cu potențial înalt de creștere și internaționalizarea acestora”.

DEZVOLTAREA TURISMULUI

Realizări 2019

Turismul este o activitate a cărei funcționalitate și dezvoltare contribuie la creșterea economiei naționale. Analizând evoluția principalilor indicatori turistici, se constată următoarele:

- ✓ Creșterea cu 6,2% a numărului cetățenilor străini care au vizitat Republica Moldova, constituind în anul 2019 4,6 mil persoane ;
- ✓ Majorarea cu 2,8% în anul 2019 a numărului persoanelor (374,8 mii) cazate în cele 267 de unități de cazare turistică disponibile cu o capacitate de 24,5 mii locuri de cazare. Deși numărul cetățenilor străini cazați în structurile de primire turistică s-a majorat cu cca 14 mii persoane, ceea ce reprezintă o creștere cu 10,9% față de anul 2018, în același timp este regretabilă scăderea cu 1,8% a numărului de turiști locali cazați în unitățile de cazare turistică;
- ✓ Creșterea numărului de hoteluri și pensiuni turistice și agroturistice. Astfel, în anul 2019 au activat 110 hoteluri și moteluri, cu 3 mai mult decât în anul 2018, ceea ce constituie o creștere cu 2,8%. De asemenea, în anul 2019 au activat 36 pensiuni turistice și agroturistice, cu 3 mai multe decât în anul 2018, sau în creștere cu 9%;
- ✓ Sporirea cu 16,4% a numărului cetățenilor care beneficiază de serviciile agențiilor de voiaj (turoperatori și agenții de turism) constituind în anul 2019 - 376,6 mii persoane Majorarea cu 6 mii, sau 14,9% comparativ cu anul 2018, a numărului de persoane care au procurat servicii turistice de la agenții de turism și turoperatori în cadrul turismului intern.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

În perioada de referință, pentru dezvoltarea domeniului au fost aprobate:

- ✓ Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr.93/1998 cu privire la patenta de întreprinzător, Legea nr.352/2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activităților turistice, Codul contravențional, Legea nr.231/2010 cu privire la comerțul interior, Legea nr.215/2011 cu privire la frontiera de stat)³, prevederile căruia urmăresc atingerea obiectivelor de susținere a dezvoltării turismului intern și receptor, stimularea inițierii și dezvoltării afacerii etc.;
- ✓ Normele metodologice privind instituirea, aprobarea și înregistrarea rutelor turistice, care constituie un mecanism eficient de promovare a potențialului turistic al Republicii Moldova și de includere a acestuia în circuitul turistic local și internațional;
- ✓ Normele metodologice și criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și de servire a mesei, care a avut drept scop includerea în lista tipurilor structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare a casei rurale.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Problema cea mai gravă este impactul negativ al pandemiei provocate de COVID-19, care poate conduce la reducerea semnificativă (60 - 70%) sau lichidarea afacerilor în domeniul turismului (în special, întreprinderile mici și micro).
- Republica Moldova nu este cunoscută ca o destinație turistică de vacanță în piețele-țintă;
- Deficit al forței de muncă și competențe slabe ale personalului de specialitate;
- Infrastructura de cazare se dezvoltă cu ritmuri lente și nu este suficientă pentru deservirea calitativă a fluxului de turiști străini și locali în vîfurile de sezon;
- Brandul turistic al țării nu dispune de un fond financiar consistent pentru promovarea turismului;

³ Hotărârea Guvernului nr. 91/2020

- Oferta turistică este modestă și nediversificată;
- Antreprenorii nu sunt stimulați să inițieze afaceri legate de turism în mediul rural;
- Se atestă concentrarea puternică a beneficiilor dezvoltării turismului în capitală și doar cu excepție în unele comunități locale;
- Mediul de afaceri nu este unul suficient de permisiv și stimulator pentru activitățile turistice;

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Aprobarea Strategiei de Dezvoltare a Turismului în anii 2020 – 2030, având ca obiectiv de bază dezvoltarea Republicii Moldova ca destinație turistică competitivă și durabilă, aducând beneficii economice, de mediu și sociale comunităților locale și generațiilor viitoare.
2. Ajustarea cadrului normativ la cerințele pieței turistice și facilitarea activității mediului de afaceri, inclusiv în baza recomandărilor Cărții Albe privind reforma cadrului normativ-regulatoriu al industriei turismului din Republica Moldova.
3. Ratificarea Convenției-cadru privind Etica în Turism a Organizației Mondiale a Turismului (UNWTO), aderarea la care va contribui la dezvoltarea turismului în țara noastră în baza principiilor internaționale și la sporirea imaginii Republicii Moldova ca destinație turistică în plan intern și extern.
4. Crearea Registrului Turismului pentru asigurarea evidenței și punerea la dispoziția tuturor celor interesați (autorități și instituții ale statului, agenți economici, societatea civilă, cetățeni) a informației actualizate cu privire la domeniul turismului și al patrimoniul turistic al Republicii Moldova. .

REGLEMENTAREA MEDIULUI DE AFACERI ȘI COMERȚ INTERIOR

Realizări 2019

În vederea implementării măsurilor orientate spre asigurarea unui mediu de afaceri favorabil și reducerii poverii administrative asupra agenților economici s-au întreprins următoarele măsuri:

- ✓ Continuarea realizării reformei controlului de stat și reformei actelor permiseive
- ✓ Conectarea a 10 organe de control la SIA „Registrul de stat al controalelor”, care și au planificat controalele prin Registru, conform metodologiilor sectoriale bazate pe analiza riscurilor.
- ✓ Organizarea în parteneriat cu experții Băncii Mondiale instruiți pentru reprezentanții organelor de control, responsabili de planificarea controalelor pentru anul 2020.
- ✓ Aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Disputelor în Domeniul Controlului de Stat întru asigurarea dezvoltării cadrului instituțional în domeniul controlului de stat.⁴ Din numărul total de controale efectuate în 2019 (50078), 47% (23507) au fost controale planificate, iar 53% (26571) le revin controalelor inopinate, efectuate la solicitarea consumatorilor sau în scop de emitere a actelor permiseive.
- ✓ Implementarea soluțiilor de Ghișeu Unic, astfel, la 01.01.2020 - 136 de procese au fost configurate și pașaportizate în SIA GEAP, dintre care 129 acte permiseive sunt disponibile pentru a fi accesate de mediul de afaceri prin sistemul vizat. Din totalitatea cererilor depuse, 30 % au fost aplicate online, ceea ce denotă o utilizare notabilă a soluțiilor digitale de către sectorul privat. În mediu, este nevoie de 5 zile pentru procesarea unei cereri și eliberarea actului permisiv, comparativ cu 30-40 de zile până la implementarea SIA GEAP. Transferarea pe platforma Cancelariei de Stat a activității Grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător întru consolidarea procesului de fundamentare a reglementărilor destinate businessului⁵.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

- ✓ Constituirea Grupului de lucru interinstituțional în vederea asigurării procesului de creare a instituției de Ombudsman (avocat) în domeniul activității de afaceri (30.01.2020).

⁴ Hotărârea Guvernului nr.135/2019

⁵ Hotărârea Guvernului nr.348/2019

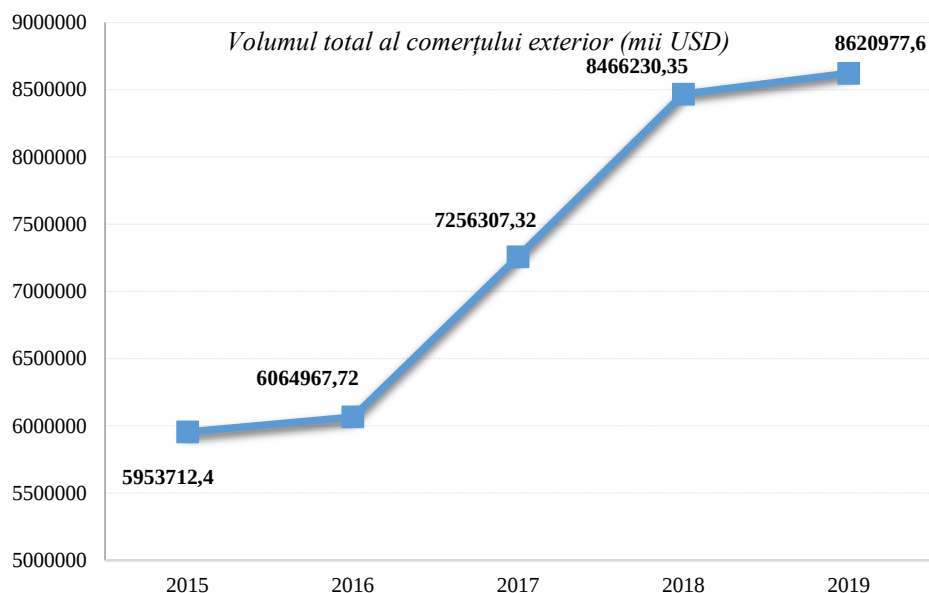
- ✓ Excluderea barierelor la importul unor mărfuri de uz personal folosite și ajustarea listei de produse foste în folosință ce cad sub interdicția de import și comercializare⁶.
- ✓ Lansarea versiunii noi a SIA „Registrul de stat al controalelor” care reprezintă resursa informațională specializată, deținută de către Cancelaria de Stat.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Deși mai multe autorități emitente de acte permise au validat procesele de perfectare a actelor permise setate în sistem și au semnat procesele-verbale de acceptare, rămân totuși reticente în utilizarea efectivă a SIA GEAP;
- O altă provocare majoră constituie implementarea SIA GEAP la nivel de autorități ale administrației publice locale, în mod special, de nivelul întâi, pe motiv că acestea nu dispun de personal durabil și instruit;
- Este necesară impulsivarea dialogului cu Agenția de Guvernare Electronică și, în mod special, cu băncile comerciale pentru integrarea sistemelor acestora cu MPay;
- Majoritatea autorităților emitente de acte permise nu au ajustat regulamentele interne pentru utilizarea SIA GEAP;
- Doar 9 organe de control din cele 13 din subordinea Guvernului au aprobat listele de verificare pentru domeniile de control gestionate prin actele normative departamentale.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Crearea instituției de Ombudsman (avocat) în domeniul activității de afaceri;
2. Impulsivarea utilizării Sistemului informațional automatizat de gestionare și eliberare a actelor permise (SIA GEAP) pentru toate solicitările de obținere a actelor permise prin impunerea utilizării obligatorii a SIA GEAP (QR cod);
3. Lansarea la nivel național a unei campanii de informare și diseminare/instruire privind formele și importanța utilizării SIA GEAP, precum și avantajele acesteia;
5. Implementarea definitivă a reformei controlului de stat prin aprobarea Metodologiei de stabilire a obiectivelor și indicatorilor de performanță;
6. Asigurarea interacțiunii SIA „Registrul de stat al controalelor” cu Registrul de stat al unităților de drept și alte registre de stat relevante ce conțin date cu privire la activitatea agenților economici necesare controlului;
7. Aprobarea proiectului de lege privind diminuarea risipei alimentare, care urmărește stabilirea unui cadru juridic care să reglementeze pentru agenții economici din sectorul alimentar opțiunile legale privind prevenirea deșeurilor alimentare, mai ales pentru încurajarea redistribuirii surplusului de produse alimentare, a celor care se apropie de data-limită de consum sau data durabilității minime;
8. Modificarea Legii nr.231/2010 cu privire la comerțul interior, în special în aspectele ce țin de notificările în comerț, includerea reglementărilor privind vânzările cu preț redus;
9. Aprobarea conceptului și procedurii de reînregistrare a gospodăriilor țărănești în baza IDNP-ului conducătorului (în structura de 13 cifre).

COOPERAREA
ECONOMICĂ
INTERNAȚIONALĂ

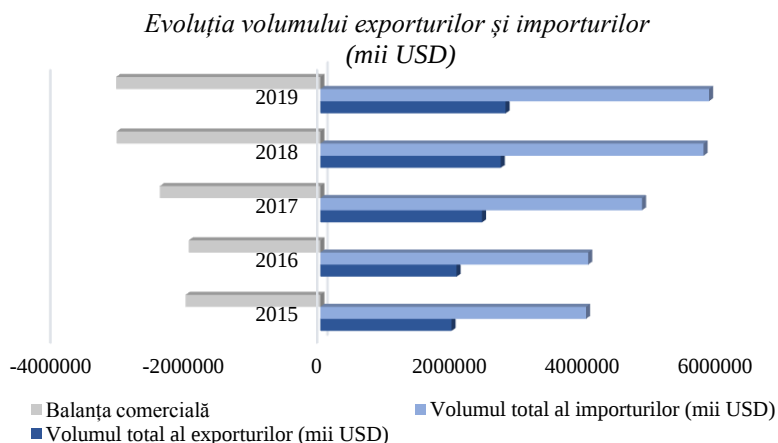
Realizări 2019

Analizând evoluția volumului comerțului exterior al Republicii Moldova pe parcursul anilor 2015-2019, se

observa un trend ascendent al acestuia, astfel încât în anul 2019 a fost înregistrată o valoare de 8621 mil. USD, ceea ce reprezintă o creștere cu 44,8% în comparație cu anul 2015. Această creștere se datorează valorificării prezenței RM pe piața UE, ca urmare a semnării Acordului de Asociere.

Totodată, pe parcursul perioadei analizate, se observă o creștere semnificativă atât a exporturilor, cu 41,29% în anul 2019 comparativ cu anul 2015, cât și a importurilor – cu 46,53% în anul 2019 comparativ cu anul 2015. Balanța comercială, la fel rămâne a fi deficitară, înregistrând și aceasta o creștere de 51,61% în perioada respectivă.

Pe parcursul ultimilor 5 ani, UE este principalul partener comercial și piață de desfacere pentru RM, astfel fiind observată creșterea volumului comercial RM-UE de 48,82%. Totodată, în anul 2019 comparativ cu anul 2015, au fost înregistrate creșteri ale volumului comercial de 22,58% cu țările CSI, și de 61,13% cu alte țări. Analizând ponderea în comerțul total, UE deține o pondere de 54,75%, CSI – 23,76% și alte țări – 21,47%.

Pe parcursul anului 2019, pentru dezvoltarea comerțului exterior în conformitate cu obiectivele de politică externă ale Republicii Moldova, impulsionează relațiilor bilaterale cu partenerii externi și a cooperării multilaterale în cadrul organizațiilor economice regionale, conturăm următoarele activități:

✓ Avansarea negocierilor privind renegocierea unor concesi

adiționale la produsele agro-alimentare cuprinse în Acordul de liber schimb între Republica Moldova și Republica Turcia și inițierea negocierilor pe marginea extinderii Acordului de comerț liber existent, cu o altă componentă ce vizează comerțul cu servicii, în cadrul înțelegerii bilaterale cu omologii turci, din 30 decembrie 2019. În cadrul înțelegerii respective s-a agreat organizarea celei de-a X-a sesiuni a comisiei interguvernamentale moldo-turce pentru cooperare comercial-economică pe parcursul anului 2020, la Ankara;

✓ Acordarea suportului părții americane cu privire la implementarea proiectului investițional propus de către Carolina de Nord de a importa și eventual procesa cartoful dulce în Republica Moldova, cu scopul de a comercializa produsele respective pe piața internă și de a fi exportate pe piața UE și CSI;

✓ Promovarea și protejarea intereselor și a potențialului economic al Republicii Moldova prin intermediul Organizației Mondiale a Comerțului, precum și altor organizații internaționale. În acest sens, în perioada vizată, a fost asigurată coordonarea și monitorizarea implementării angajamentelor asumate de către RM în cadrul OMC prin elaborarea și prezentarea notificărilor obligatorii și ad-hoc relevante, prin examinarea cadrului legal național și racordarea acestuia prin prisma normelor OMC, în particular domeniul vamal și SPS.

Realizări majore obținute pe parcursul anului 2020

Obiectivele Programului de activitate al Guvernului, în domeniul cooperării economice internaționale, au determinat (i) promovarea unei politici externe echilibrate, prin continuarea procesului de implementare efectivă și plenară a prevederilor Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană și ale Acordului de liber schimb (DCFTA), precum și (ii) asigurarea continuității dialogului economic al Republicii Moldova cu statele comunității internaționale, în primul rând cu partenerii strategici și tradiționali, demarând, totodată, procesul de restabilire a relațiilor pragmatice, strategice și mutual avantajoase cu Federația Rusă, în conformitate cu interesele naționale ale Republicii Moldova.

În acest context, în vederea realizării obiectivelor stabilite, conturăm următoarele activități pe plan extern:

- ✓ Majorarea cotelor preferențiale la exportul de prune, struguri și cireșe, precum și majorarea volumelor de declanșare pentru exportul de grâu, orz, porumb, zahăr și alcoolul etilic pe piețele statelor membre UE;
- ✓ Coordonarea implementării planurilor de acțiuni în vederea obținerii de către Republica Moldova al dreptului de export pe piața UE a cărnii, ouă de pasăre categoria B și dreptul de tranzitare cu produse compuse a statelor-membre UE;
- ✓ Demararea procedurilor tehnice de amenajare a pavilionului RM în cadrul expoziției mondiale Expo Dubai 2020;
- ✓ Organizarea a 18 întreveneri bilaterale cu Ambasadori, în cadrul cărora au fost identificate principalele domenii de cooperare, impedimentele întâmpinate de către investitorii din țările în cauză pe parcursul activității în RM, identificate soluțiile pentru fiecare caz și stabilite acțiunile ce urmează a fi realizate de către fiecare parte;
- ✓ Numirea reprezentantului plenipotențiar al Guvernului Republicii Moldova în Comisia Economică Euroasiatică pentru asigurarea intereselor economice ale țării⁷.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Indisponibilitatea Copreședinților de a participa în cadrul Comisiilor interguvernamentale;
- Neexecutarea prevederilor la timp a acțiunilor din protocoalele ședințelor Comisiilor interguvernamentale de colaborare comercial-economică;
- Posibile deficiențe de comunicare și colaborare inter-instituțională;
- Amânarea negocierilor, urmare a reformelor unor structuri guvernamentale cu incidență asupra componentei echipei de negociatori.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Consolidarea eforturilor în vederea obținerii permisiunii pentru tranzitul de produse compuse prin statele UE;
2. Organizarea forumurilor (B2B și B2G) și a misiunilor oamenilor de afaceri din/în Republica Moldova;
3. Aprobarea sistemului CRM (Customer Relationship Management) pentru birourile comercial-economice și instituțiile de profil;
4. Semnarea unui Acord de comerț liber între Republica Moldova și statele-membre EFTA (AELS) – Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Elveția;
5. Deținerea președinției și realizarea angajamentelor Republicii Moldova în cadrul Acordului Central European de Comerț Liber;
6. Participarea Republicii Moldova la Expoziția Mondială „Expo Dubai 2020”;
7. Negocierea în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului a noilor angajamente în domeniul reglementării domestice a serviciilor în lista națională a Republicii Moldova de angajamente specifice;
8. Organizarea reuniunilor comisiilor interguvernamentale de cooperare economică cu România și Ucraina;
9. Organizarea reuniunii Comitetului de Asociere în Configurația Comerț.

INFRASTRUCTURA CALITĂȚII, SUPRAVEGHEREA PIEȚEI ȘI PROTECȚIA CONSUMATORULUI

Realizări 2019

Infrastructura calității deține un rol important în procesul de asigurare a calității la toate etapele de producere și comercializare a bunurilor și serviciilor. În vederea îmbunătățirii mediului de afaceri pentru asigurarea unei productivități înalte și a producției competitive orientate spre export,

⁷ Hotărârea Guvernului nr. 157/2020

valorificării potențialului de export al producătorilor autohtoni, precum și dezvoltarea capacităților infrastructurii de certificare a calității produselor, astfel în cât să fie asigurată securitatea consumului, pe domeniul infrastructurii calității și supravegherea pieții pe parcursul anului 2019:

- ✓ Adoptarea în calitate de standarde moldovenești 4 831 standarde europene și 57 standarde internaționale. Astfel, în total au fost adoptate în calitate de standarde moldovenești 26 838 standarde europene sau 100% din totalul de standarde publicate de CEN și CENELEC;
- ✓ Identificarea și anularea a 944 de standarde conflictuale cu cele europene și 544 de standarde depășite tehnic;
- ✓ Aprobarea și publicarea a 19 anexe naționale la eurocoduri;
- ✓ Elaborarea 33 proiecte de standarde moldovenești originale, conform solicitărilor părților interesate;
- ✓ Lansarea platformei de difuzare electronică a standardelor (e-shop);
- ✓ Efectuarea studiilor de fezabilitate privind evaluarea modernizării: etalonului național al unității de măsură a volumului lichidelor etn 15-19 și etalonului național al factorului spectral de transmitanță și densitate optică etn 08-15;
- ✓ Aprobarea 3 etaloane naționale: etalonul național a volumului lichidelor; etalonul național a unității de măsură a conductivității electrolitice și etalonul național a temperaturii în infraroșu și cercetate 17 etaloane naționale;
- ✓ Asigurarea demonstrării capabilităților de etalonare și măsurare în scopul asigurării recunoașterii internaționale a măsurărilor prin participarea la inter-comparări multilaterale sau bilaterale, organizate sub coordonarea Comitetului internațional de măsurări și greutăți (cipm) și publicarea tabelelor capabilităților de etalonare și măsurare (cmc) pe site-ul Biroului internațional de măsuri și greutăți (bipm) - înm a inițiat participarea la 27 intercomparări regionale sub egida Biroului internațional de măsuri și greutăți în cadrul coomet (23 comparări) și euramet (4 comparări);
- ✓ Desemnarea 5 entități pentru verificarea metodologică a mijloacelor de măsurare utilizate în domeniile de interes public;
- ✓ Evaluarea MOLDAC în scopul menținerii semnării Acordului EA BLA. În rezultatul evaluării MOLDAC a confirmat menținerea statutului de semnatar al EA BLA pe o perioadă de 4 ani.
- ✓ Aprobarea Programului General de supraveghere a pieței pentru anul 2019 și 2020;
- ✓ Aprobarea a 14 liste de verificare pentru domeniile Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței și 6 liste de verificare pentru domeniile Agenției pentru Supravegherea Tehnică.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

- ✓ Adoptarea în calitate de standarde moldovenești a 385 de standarde europene și internaționale;
- ✓ Identificarea și anularea a 232 de standarde conflictuale cu cele europene adoptate (ediții vechi ale standardelor preluate în ediție nouă);
- ✓ Adoptarea modificărilor la Legea nr.420/2006 privind activitatea de reglementare tehnică⁸, prevederile căreia vor contribui la facilitarea comerțului, asigurarea condițiilor echitabile pentru produse indigene și importate și asigurarea transparenței în materie de reglementare.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Cerințele reglementărilor tehnice nu sunt acoperite de domeniile de activitate a organismelor de evaluare a conformității;
- Lipsa laboratoarelor pentru efectuarea încercărilor unor produse din domeniul reglementat sau laboratoarele de încercări acreditate din domeniul industrial nu sunt dotate cu echipament modern;

⁸ Legea nr.40/2020.

- Lipsa colaborării eficiente între organismele de evaluare a conformității, autoritățile cu funcții de supraveghere a pieței și autoritățile vamale, în scopul neadmiterii pe piața națională a produselor neconforme;
- Resurse financiare insuficiente pentru menținerea și dezvoltarea Bazei Naționale de Etaloane;
- Nivelul scăzut a conștientizării mediului de afaceri referitor la necesitatea utilizării mijloacelor de măsurare care vor asigura măsurări corecte în procesele sale tehnologice.
- Legislația națională armonizată în domeniul supravegherii pieței este în contradicție cu legislația privind controalele oficiale;
- Autoritățile de supraveghere a pieței nu efectuează controlul produselor nealimentare privind conformitatea lor cerințelor reglementărilor tehnice;
- 90% din instalațiile tehnice și sistemele tehnologice utilizate în Republica Moldova sunt cu termenul normativ de exploatare depășit.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Dezvoltarea în cadrul Institutului de Standardizare din Moldova a Centrului Business Suport în Standardizare;
2. Analiza capacităților organismelor de evaluare a conformității și autorităților de supraveghere a pieței în domeniile identificate pentru inițierea negocierii ACCA;
3. Consolidarea cadrului normativ în domeniu, inclusiv prin (i) elaborarea cadrului normativ secundar, pentru implementarea Legii nr.420/2006 privind activitatea de reglementare tehnică ca urmare a modificărilor operate recent, (ii) operarea modificărilor la Legii nr.116/2012 privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase și Hotărârii Guvernului nr.1042/2016 cu privire la aprobarea Listei oficiale a mijloacelor de măsurare și a măsurărilor supuse controlului metrologic legal.
4. Asigurarea unui nivel înalt de protecție a consumatorilor și consolidarea capacităților instituționale de supraveghere a pieței;
5. Diminuarea riscurilor de avarii industriale la obiectele industrial-periculoase, accidente tehnice și de muncă la obiectele în construcții, incendii sau alte situații grave, precum și perfecționarea sistemului instituțional.

B. POLITICA EXTERNĂ ȘI INTEGRARE EUROPEANĂ

COOPERAREA CU UNIUNEA EUROPEANĂ

Pe segmentul cooperării cu Uniunea Europeană, anul 2019 a fost marcat de promovarea progreselor în cooperarea la nivel sectorial pentru atingerea obiectivelor prioritare ale Agendei Parteneriatului Estic 2020, cât și de marcarea a 10 ani de la lansarea inițiativei Parteneriatului Estic cu accent pe următoarele rezultate

- ✓ Elaborarea raportului final privind implementarea Agendei de Asociere și a PNAAA pentru 2017–2019 (rata de implementare a prevederilor AA – 71,49%);
- ✓ Debursarea primei tranșe a Acordului Macro Financiar în valoare de 30 de mil de € din partea UE, dintre care 10 mil € sub formă de grant și 20 mil € - împrumut;
- ✓ Debursarea plăților pentru programele de suport bugetar restante din 2018, în mărime totală de 53,74 mil. Euro, dintre care 4,90 mil. Euro pentru VLAP, 5,04 mil. Euro pentru DCFTA, 4,60 mil. Euro - VET, 6,85 mil. Euro și 7,75 mil. Euro pentru reforma poliției, 6,5 mil. Euro - finanțe publice, 1 mil. Euro pentru energie, 17,1 mil. Euro pentru ENPARD în rezultatul poziției adoptate privind evoluțiile democrației și statului de drept în RM;
- ✓ Reanimarea programului Consilierilor de nivel înalt a UE pentru perioada 2019-2021 care a permis contractarea a 9 experți UE în asemenea domenii, precum: servicii financiare, lupta împotriva corupției, energie, vamă, administrație publică locală, justiție, măsuri de consolidare a încrederii ș.a.

- ✓ Organizarea 4 ședințe a Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană (CGIE) și 2 ședințe sectoriale în domeniul transporturilor și măsurilor sanitare și fitosanitare, în cadrul cărora au fost discutate evoluțiile implementării Acordului de Asociere RM – UE, realizarea condiționalităților pentru obținerea Asistenței Macro-financiare din partea UE și coordonarea poziției naționale în contextul interacțiunilor cu partenerii europeni;
- ✓ Asigurarea organizării reuniunilor structurilor instituționale RM – UE de implementare AA și participarea delegațiilor RM la cea de-a V-a reuniune a Consiliului de Asociere RM – UE (30 septembrie, Bruxelles), a VI-a reuniune a Comitetului de Asociere în configurația Comerț (4 octombrie, Chișinău), a VII-a reuniune a Comitetului Parlamentar de Asociere (18-19 decembrie, Strasbourg), precum și subcomitetele și clusterelor acestora;
- ✓ Desfășurarea evenimentului de celebrare a Zilei Europei, cu participarea autorităților naționale la Orașelul European, la Chișinău (11 mai) și Cahul (18 mai) unde au fost promovate inițiative cu tematica europeană;
- ✓ Asigurarea prezenței în cadrul Misiunii UE de Instruire (EUTM) din Mali, suplinind pozițiile de medic și instructor în domeniul artileriei. Anul curent, RM a asigurat cea de-a 3 rotație consecutivă în cadrul EUTM Mali (începând cu 10 decembrie);
- ✓ Asigurarea participării la cele două reuniuni ale Panelului privind cooperarea în domeniul securității, PSAC și protecției civile (17 mai și 7 noiembrie, Bruxelles);
- ✓ Elaborarea proiectului de metodologie privind identificarea și combaterea atacurilor hibride, prezentând riscurile specifice instituției, precum și propunerile de contracarare ale acestora;
- ✓ Facilitarea interacțiunii între BAFA (autoritatea germană în sfera controlului exporturilor) și autoritățile competente în ceea ce privește participarea experților moldoveni la evenimente de instruire, precum și organizarea unui atelier în RM dedicat controlului exportului armamentelor, la care au participat cca 14 reprezentanți din autoritățile RM (10-11 iulie, Chișinău).
- ✓ Alinirea RM la 49 din 53 de declarații politice ale Înalților Reprezentanți, precum și la 28 decizii PESC din cele 42 la care RM a fost invitată să se alinieze;
- ✓ Desfășurarea, la Chișinău, a reuniunii în format extins a Dialogului RM - UE – CoE – ONU - OSCE în domeniul drepturilor omului;
- ✓ Celebrarea celei de-a 5-a aniversări a liberalizării regimului de vize cu UE. Regimul liberalizat de vize a fost în continuare aplicat fără mari deficiențe;
- ✓ Continuarea dialogului inter-instituțional RM-UE în domeniul științei, cercetare și inovării, în contextul desemnării și delegării reprezentanților naționali la Grupurile de lucru de specialitate din cadrul Programelor și Agențiilor UE la care RM are statut de participant sau observator;
- ✓ Continuarea coordonării activităților relevante cooperării Republicii Moldova în cadrul organizațiilor și inițiativelor regionale precum: OCEMN, GUAM, ICE, SEECP, CCR și SUERD, asigurând împreună cu instituțiile de profil, monitorizarea implementării deciziilor agreate.

COOPERARE BILATERALĂ

Pe segmentul cooperării bilaterale au fost promovate interesele naționale ale țării în cadrul dialogului cu statele lumii, fapt care s-a concretizat printr-o serie de realizări importante precum proiecte de asistență tehnică și financiară, încheierea acordurilor cu beneficii concrete pentru cetățenii țării, promovarea exporturilor și atragerea investițiilor străine, consolidarea dialogului intercultural. Anul 2019 a fost marcat și printr-o serie de vizite importante la nivel înalt, iar înțelegerile convenite în cadrul acestora urmează a fi pe deplin valorificate în relațiile bilaterale cu statele respective, în conformitate cu interesele naționale ale țării noastre.

- ✓ Negocierea cu **România** în ceea ce privește semnarea celui de-al 6-lea Protocol adițional la *Acordul bilateral privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane de euro*, acordarea creditului rambursabil de 200 milioane euro, finalizarea construcției și darea în exploatare integrală a gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău;

- ✓ Reuniunea Grupului de lucru interministerial mixt RM-RO (23.07.2019, București), în cadrul căreia s-au discutat punctual prioritățile sectoriale ale cooperării bilaterale, în rezultat, a fost sintetizat documentul de lucru, intitulat *"Foaie de parcurs privind domeniile prioritare de cooperare Republica Moldova – România"*;
- ✓ Confirmarea disponibilității **Republicii Franceze** de a avansa pe marginea a două proiecte importante pentru relațiile bilaterale moldo-franceze, și anume: demararea negocierilor pe marginea Convenției fiscale privind evitarea dublei impuneri și demararea negocierilor pe marginea contractului de împrumut pentru reabilitarea tronsonului de cale ferată Chișinău-Ungheni;
- ✓ Beneficierea în continuare de susținerea partenerilor din statele nordice – **Suedia, Finlanda, Norvegia, Danemarca și Islanda** în implementarea Agendei de asociere. Suedia, în calitate de co-fondator al PaE contribuie substanțial la susținerea reformelor în RM în domenii precum dezvoltarea unei economii de piață, consolidarea democrației și statului de drept, mediu, reducerea schimbărilor climatice, fiind unul dintre cei mai importanți parteneri de dezvoltare ai RM cu o contribuție de circa 12 mil. Euro anual;
- ✓ Continuarea dezvoltării cooperării cu **Republica Italiană** în special pe dimensiunea sectorială, în domenii precum afaceri interne, transport, protecție socială, economie și antreprenariat social, agricultură biologică și eficiență energetică;
- ✓ Avansarea relațiilor cu **Turcia** fiind organizată prima reuniune a *Consiliului de Cooperare Strategică la nivel înalt*, în marja ultimei vizite a Președintelui RM în Turcia în cadrul căreia au fost semnate 4 acorduri bilaterale. Turcia rămâne a fi unul dintre cei mai importanți parteneri comerciali ai RM. Există un potențial economic semnificativ, valorificarea căruia ar permite atingerea obiectivului de majorare a schimburilor comerciale anuale până la 1 mlrd de dolari SUA;
- ✓ **Relațiile moldo-americe** au cunoscut o dinamică ascendentă atât în planul dialogului politic, cât și cel al cooperării în domeniile comercial-economic, securității și apărării. Parteneriatul privilegiat cu statul american Carolina de Nord a celebrat cea de-a 20-a aniversare iar dialogul politic s-a remarcat prin numeroase vizite reciproce și întreveneri în marja forurilor internaționale;
- ✓ Relațiile **moldo-ruse** au avut un caracter complex și au fost marcate prin reluarea, după o pauză de câțiva ani, a dialogului politic la nivel guvernamental. Considerând importantă promovarea continuă a dialogului cu Moscova, Chișinăul a inițiat organizarea în anul 2020 a unor vizite în RM ale conducerii politice a FR, în particular, a șefului Guvernului rus și a șefului diplomației ruse;
- ✓ Menținerea dinamicii active din ultimii ani a dialogului politic **moldo-ucrainean** la nivel guvernamental înalt. Printre rezultatele practice obținute poate fi menționată soluționarea problemei cu care se confruntau transportatorii moldoveni, depășind termenul de 90 zile de aflare pe teritoriul Ucrainei;
- ✓ Pe dialogul **moldo-belarus** s-a reușit semnarea unor documente bilaterale importante, cum ar fi Protocolul în domeniul traficului auto internațional care prevede liberalizarea transportului rutier, precum și Acordul în sfera securității sociale. Se lucrează asupra unor posibile proiecte noi, printre care, în particular, inițiativa de construcție a drumurilor în RM de către companiile belaruse, precum și încheierea contractelor pe termen lung pentru realizarea produselor agricole moldovenești pe piața belarusă;
- ✓ Republica Moldova beneficiază de sprijinul consecvent al partenerilor din grupul Vîșegrad - **Cehia, Polonia, Slovacia și Ungaria**, atât în plan politic, cât și prin intermediul asistenței oferite, R. Moldova fiind una din țările prioritare ale asistenței pentru dezvoltare ale statelor Grupului V4. Menținerea R. Moldova pe această listă rămâne o prioritate în relațiile bilaterale cu aceste țări;
- ✓ Dialogul bilateral cu **Croația și Slovenia** a înregistrat o ascensiune, în comparație cu anii precedenți. Întrevederea Premierului moldovean cu omologul croat în marja Summit-ului ICE de la Roma, precum și întrevederile șefilor diplomațiilor moldovenească și slovenă la Bruxelles și New York au prilejuit relansarea discuțiilor privind oportunitățile de consolidare a cooperării;

- ✓ Anul 2019 a marcat 20 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice **moldo-irlandeze**, dar și deschiderea Misiunii Diplomatice a țării noastre la Dublin, care funcționează din iulie, iar din luna august sunt oferite servicii consulare cetățenilor moldoveni cu reședința în Irlanda;
- ✓ Cu ocazia acreditării noului Ambasador al **Elveției** în RM, cu reședința la Kiev, Claude Wild, a fost reafirmată susținerea Elveției față de integritatea teritorială a RM și disponibilitatea de a oferi, la solicitarea RM, asistență pentru distrugerea munițiilor de la Cobasna, atât prin intermediul OSCE cât și bilateral, și de a împărtăși experiența Elveției în ce privește statutul de neutralitate;
- ✓ Referitor la relația cu **Japonia** este de notat Ceremonia de Proclamare a Întronării Majestății Sale Imperiale Naruhito al Japoniei (octombrie 2019), la care a participat Președintele RM. În plan politic, vizita Președintelui a conferit cadrului bilateral un nivel calitativ nou, fiind prima la nivel de șef de stat de la stabilirea relațiilor diplomatice. A se remarca: noile propuneri de granturi și creditele nerambursabile pentru digitalizarea Bibliotecii Naționale, asigurarea cu autospeciale a stațiilor de pompieri și cu tehnică agricolă a fermierilor moldoveni. Schimburile sportive și culturale au avansat relațiile unei serii de prefecturi nipone cu localități din R. Moldova, precum și parteneriate între Comitetul Național Olimpic și Sportiv al RM și orașe-gazdă ale Jocurilor Olimpice și Paraolimpice (iulie-august, 2020);
- ✓ Relațiile bilaterale **moldo-emiriene** au cunoscut o evoluție remarcabilă, manifestat prin organizarea participării R. Moldova la Dubai Expo 2020, restituirea primei tranșe din plata chiriei pentru pavilionul RM, achitată anterior de către RM, precum și obținerea acoperii altor cheltuieli de promovare adițională gratuită pe parcursul Expo Dubai 2020;
- ✓ Semnarea a 44 de documente bilaterale dintre care 28 tratate internaționale: 5 tratate interstatuale ; 20 tratate interguvernamentale și 3 tratate interinstituționale; Purtarea negocierilor asupra: Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind colaborarea în domeniul migrației de muncă, Programului-pilot comun între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel cu privire la recrutarea și angajarea cetățenilor Republicii Moldova în calitate de îngrijitori ai persoanelor vârstnice cu dizabilități din Statul Israel, Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Italiene în domeniul muncii;
- ✓ Organizarea rundelor de negocieri pentru definitivarea Acordurilor cu Grecia, Spania și Federația Rusă privind securitatea socială, precum și lansarea propunerii de a încheia asemenea tratat cu Kazahstan. Totodată, sunt pregătite pentru semnare Acordul cu Italia și Amendamentele la Acordul cu Estonia, iar Acordul între Republica Moldova și Republica Federală Germania privind securitatea socială și Înțelegerile administrative pentru aplicarea acestuia, Acordurile privind angajarea în câmpul muncii a membrilor familiilor personalului misiunilor diplomatice cu Republica Franceză și Republica Polonă au intrat în vigoare.

DIPLOMAȚIE ECONOMICĂ

- ✓ Revizuirea distribuției geografice a Birourilor Comerciale Economice (BCE). Astfel, la momentul actual există BCE-uri (12) în: România, Ucraina, Federația Rusă, Belarus, China, Elveția, Belgia, Germania, Polonia, Italia, Turcia, Emiratele Arabe Unite și se intenționează a fi deschise BCE-uri în 2020 în cadrul Ambasadelor RM din Regatul Țărilor de Jos (regional pentru statele BeNeLux), Republica Franceză, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Japonia, Statele Unite ale Americii și suplینirea biroului comercial-economic din Republica Populară Chineză cu o unitate, localizat în Shanghai;
- ✓ Asigurarea organizării forumurilor și misiunilor de afaceri, cum ar fi Forumul de afaceri moldo-indian, Forumul de afaceri moldo-indonezian, Misiunea de afaceri a delegației chineze a Ministerului Resurselor de Apă al RPC, Misiunea de afaceri a companiei turcești TURKSAT;
- ✓ Promovarea diplomației economice în cadrul diferitor Platforme: WEF Davos (ianuarie 2019) cel mai mare Summit economic mondial din lume, „China-Northeast Asia Expo”, unde, în cooperare cu Centrul German-European din orașul Frankfurt pe Main”, a fost inaugurat un stand al Republicii Moldova, Summit-ul investițional pentru statele Parteneriatului Estic organizat de către BERD (noiembrie 2019, Londra) dar și participarea/organizarea unui șir de evenimente sectoriale de

promovare economică a țării noastre (Moldova Business Week 2019, mese rotunde, prezentări, forum de afaceri: f.i. China, Elveția, India, Indonezia, Turcia, Grecia, etc).

COOPERARE MULTILATERALĂ

La capitolul cooperării multilaterale au fost depuse eforturi considerabile, soldate cu rezultate palpabile, vizând realizarea politicii externe a RM. Pe dimensiunea multilaterală activitatea s-a axat pe 4 dimensiuni: OSCE și reglementarea conflictului transnistrean și securitate internațională; Consiliul Europei și Drepturilor omului; ONU și agențiile specializate; NATO și cooperarea politico-militară:

✓ Asigurarea continuității cooperării cu instituțiile OSCE pe cele trei dimensiuni: politico-militară; economică și de mediu; umanitară fiind coordonate și fundamentate propuneri menite a consolida și operaționaliza rolul politic al țării în cadrul acestei organizații, monitorizată evoluția situației în procesul de reglementare a conflictului transnistrean și realizate sarcini de planificare, sinteză și reprezentare la foruri și reuniuni de profil;

✓ Semnarea pe parcursul anului 2019 a celor 6 decizii protocolare, fiind depuse eforturi pentru a menține o evoluție pozitivă a procesului atât prin implementarea deciziilor protocolare respective, cât și prin avansarea pe celelalte dosare, în spiritul Declarației Consiliului Ministerial OSCE din decembrie 2018;

✓ Acordarea asistenței necesare la organizarea celei de-a 32-a Reuniune a Consiliului Consultativ al EUBAM (iunie) și găzduirea celei de-a 33-a Reuniune (noiembrie). Oficialii Republicii Moldova și Ucrainei au reiterat disponibilitatea de a promova în continuare cooperarea cu EUBAM în vederea extinderii controlului în comun la frontiera moldo-ucraineană, pentru asigurarea stabilității și securității în regiune;

✓ Asigurarea promovării procesului de reglementare a conflictului transnistrean pe plan internațional, prin adoptarea Declarației cu privire la procesul de negocieri în formatul „5+2” privind reglementarea transnistreană în cadrul celei de-a 26-a reuniuni a Consiliului miniștrilor afacerilor externe ai OSCE de la Bratislava;

✓ Asigurarea continuității dialogului cu instituțiile OSCE și promovarea demersurilor naționale la ședințele Consiliului Permanent și ale Forumului pentru Securitate și Cooperare;

✓ Facilitarea interacțiunii dintre autoritățile RM responsabile de procesul electoral, și, respectiv, Oficiul ODIHR cu privire la desfășurarea alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019. S-a contribuit la organizarea vizitei la Chișinău a experților ODIHR (decembrie) în vederea prezentării raportului final al Misiunii ODIHR de Observare a Alegerilor. A fost asigurată interacțiunea ODIHR cu instituțiile naționale pe chestiuni legate de amendarea legislației naționale privind independența funcțională a procurorilor și pe marginea Legii privind combaterea activităților extremiste;

✓ Coordonarea procesului de implementare a Planului de Acțiuni al Consiliului Europei pentru Republica Moldova pentru anii 2017-2020, precum și a Programului comun CoE-UE ”Parteneriatul pentru Buna Guvernare” (PGG), pentru statele Parteneriatului Estic (PaE), faza II care fost lansată în luna mai 2019;

✓ Asigurarea dialogului cu CoE, fiind pregătite și asistate trei vizite de nivel înalt în țară și cinci la Strasbourg; au fost asistate demersurile instituțiilor naționale adresate CoE, care sprijină RM în eforturile de avansare pe reforma justiției, combaterii corupției și spălării banilor, oferind expertiza Organizației prin intermediul structurilor sale, inclusiv Comisiei de la Veneția. RM și CoE au convenit asupra creării Grupului de lucru ad-hoc în vederea asistării procesului de reformă a justiției, care și-a început activitatea în luna ianuarie 2020 prin efectuarea primei vizite la Chișinău a oficialilor CoE la 19-22 ianuarie 2020;

✓ Monitorizarea și coordonarea pe plan național a Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2017-2019 privind implementarea „Declarației Parlamentului Republicii Moldova cu privire la acceptarea Raportului final al Comisiei internaționale pentru Studiarea Holocaustului, prezidată de Elie Wiesel”;

- ✓ Asigurarea participării Republicii Moldova la lucrările Adunării Generale ONU cu program extins de întreprinderi bilaterale și participări la reuniuni colaterale segmentului înalt, Promovarea candidaturilor RM în organele electivă ONU și realizarea mandatelor de membru asumate, inclusiv la Consiliul ONU pentru Drepturile Omului (CDO) pentru perioada 2020-2022;
- ✓ Organizarea vizitelor la nivel înalt: reuniunea Comitetului Politic al NATO în formatul 29 aliați + RM (februarie), axată pe problematica conflictului transnistrean și securității în regiune, vizita Prim-ministrului RM la NATO și întreprinderea cu Secretarul General NATO Jens Stoltenberg (iulie), vizita Ministrului Afacerilor Externe și Integrării Europene la NATO și întreprinderea cu Secretarul General adjunct NATO Rose Gottemoeller (iulie), vizita Președintelui RM la NATO și întreprinderea cu Secretarul General NATO Jens Stoltenberg (septembrie);
- ✓ Asigurarea Implementării Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului (IPAP) RM-NATO pentru anii 2017-2019.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

În vederea asigurării în mod profesionist a continuității dialogului politic, economic, cultural și umanitar pro-activ al Republicii Moldova în capacitatea sa de subiect al relațiilor și dreptului internațional cu celelalte state ale comunității internaționale, în prim plan cu partenerii strategici și tradiționali ai țării noastre, se menționează:

- ✓ Vizita de lucru a Prim-ministrului RM la Kiev cu prilejul reuniunii Șefilor de Guvern ai GUAM, care a oferit, inclusiv, posibilitatea desfășurării unei întreprinderi cu omologul ucrainean, în cadrul căreia au fost abordate mai multe subiecte actuale de pe agenda bilaterală;
- ✓ Întâlnirea copreședinților Comisiei interguvernamentale moldo-ucrainene pentru cooperare comercial-economică, pe 30 ianuarie 2020, Kiev (urmărire a înțelegerilor celor doi prim-miniștri din 12 decembrie 2019) –în vederea examinării întregului spectru de subiecte de pe agendă, inclusiv planificarea unor acțiuni bilaterale pentru perioada următoare;
- ✓ Vizita de lucru, la Moscova, a Prim-ministrului RM în cadrul căreia a fost stabilit dialogul cu conducerea Guvernului rus pe subiectele prioritare de pe agenda bilaterală. Un rezultat practic al discuțiilor a fost, în particular, decizia părții ruse privind prelungirea cu 6 luni, până la 30 iunie 2020, a regimului de anulare a taxelor de import pentru 5 categorii de produse moldovenești din cele 19 poziții tarifare, pentru care astfel de taxe au fost introduse în iulie 2014;
- ✓ Organizarea Forumului Regional de Reziliență Cibernetică, în marja Moldova cyberweek 2019 cu discuții axate pe importanța cooperării regionale, interacțiunea instituții publice-private, diplomatie cibernetică, consolidarea capacităților instituționale în materie de securitate cibernetică;
- ✓ Activizarea grupurilor comune de lucru din cadrul Dialogului Strategic Republica Moldova – SUA. Astfel, la 27 ianuarie 2020, la Chișinău a avut loc cea de-a doua ședință a Grupului comun de lucru privind statul de drept și buna guvernare la nivelul Ministrului Justiției și Asistentului adjunct al Secretarului de Stat SUA;
- ✓ Participarea delegației Republicii Moldova, condusă de Prim-ministru RM la reuniunea Șefilor de Guverne ale statelor membre la Inițiativa Central Europeană (ICE), la Roma, cu ocazia finalizării președinției italiene. În cadrul vizitei a fost semnat primul Program executiv de colaborare culturală între cele două guverne pentru anii 2020-2022 care vizează cadrul de colaborare pe dimensiunile culturii, artei și educației;
- ✓ Participarea la 31 ianuarie 2020 a Prim-ministrului RM la reuniunea Consiliului interguvernamental eurasiatic la Almaty, Kazahstan, în scopul valorificării unor eventuale oportunități suplimentare pentru exporturile moldovenești, în contextul statutului de observator al Republicii Moldova la Uniunea Economică Eurasiatică;
- ✓ Participarea Prim-ministrului Republicii Moldova la summit-ul investițional pentru statele Parteneriatului Estic organizat de către BERD la Londra și care a permis consolidarea cooperării Republicii Moldova cu BERD/BEI și a deschis nișe noi în dezvoltarea relațiilor cu băncile respective.
- ✓ Reluarea dialogului cu Federația Rusă, inclusiv: inițierea negocierilor pe marginea Acordului între Republica Moldova și Federația Rusă privind cooperarea în domeniul asigurării cu pensii;

elaborarea unui nou proiect de Acord cu Federația Rusă privind colaborarea în domeniul migrației de muncă.

✓ Asigurarea promovării procesului de reglementare a conflictului transnistrean pe plan internațional, un argument elocvent în acest sens fiind adoptarea Declarației cu privire la procesul de negocieri în formatul „5+2” privind reglementarea transnistreană în cadrul celei de-a 26-a reuniuni a Consiliului miniștrilor afacerilor externe ai OSCE de la Bratislava.

În vederea aprofundării gradului de comunicare cu reprezentanții diasporei moldovenești și identificarea modalităților adiționale de asistență a concetățenilor noștri, aflați în afara Republicii Moldova a fost asigurată organizarea și desfășurarea:

✓ Celei de-a doua runde de negocieri pe marginea proiectului Acordului între Republica Moldova și Republica Elenă în domeniul securității sociale;

✓ Prima rundă de negocieri pe marginea proiectului Acordului în domeniul securității sociale între Republica Moldova și Regatul Spaniei;

Provocări identificate în domeniu

- Rafinarea discuțiilor pe dimensiunea politico-militară privind reluarea retragerii forțelor armate străine și/sau distrugerii echipamentelor și munițiilor Federației Ruse, în lumina noilor inițiative rusești la acest capitol;
- Implementarea Acordului dintre Republica Moldova și România privind Programul de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane de euro;
- Necesitatea unei impulsioniări substanțiale a dialogului politic moldo-austriac;
- Asigurarea protecției sociale a cetățenilor moldoveni, care muncesc în Rusia, precum și finalizarea reglementărilor juridice reciproce ale subiectului ce vizează imobilele misiunilor diplomatice ale RM și FR, respectiv, la Moscova și la Chișinău;
- Avansarea dialogului moldo ucrainean pe dosarele: securizarea frontierei de stat, deschiderea noilor puncte comune de trecere a frontierei, în special pe sectorul transnistrean, finalizarea procesului de demarcare a frontierei moldo-ucrainene; asigurarea protecției ecologiei bazinului r. Nistru, reglementarea reciprocă a raporturilor de proprietate, funcționarea Complexului Hidroenergetic Nistrean.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Negocierea unei noi Agende de Asociere cu UE;
2. Participarea delegației RM la Summit-ul PaE în cadrul Președinției croate a Consiliului UE;
3. Coordonarea acțiunilor privind participarea RM la viitoarele programe ale UE (COSME, Orizont Europa, Europa Creativă, Componenta Sănătate);
4. Promovarea subiectului instituirii Zonei de Comerț Liber între statele membre ale GUAM.
5. Impulsionarea activităților aferente promovării dialogului bilateral *în domeniul* protecției sociale cu Spania, Italia și alte state;
6. Aprofundarea cooperării cu instituții abilitate naționale și străine pe subiectele de securitate, în particular privind problematica transnistreană și cooperarea politico-militară;
7. Elaborarea, aprobarea și demararea implementării Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului (IPAP) RM-NATO pentru anii 2020-2022;
8. Implementarea angajamentelor asumate de RM în cadrul Pachetului de consolidare a capacităților de apărare și securitate (DCB);
9. Stabilirea structurilor electivă ONU relevante RM și promovarea candidaturilor naționale în organele de referință;
10. Asigurarea continuității subiectului deschiderii unui Oficiu UNOPS în RM.

C. OCROTIREA SĂNĂTĂȚII, PROTECȚIE SOCIALĂ ȘI RAPORTURI DE MUNCĂ, FAMILIE

POLITICI DE OCROTIRE A SĂNĂTĂȚII

Realizări 2019

Sistemul de sănătate din Republica Moldova este organizat în conformitate cu principiile de acces universal pentru toți cetățenii țării la serviciile medicale primare, urgente și comunitare.

Sănătatea publică reprezintă un interes social major, care poate fi realizat prin efortul organizat al întregii societăți. Astfel, acțiunile Guvernului au fost orientate spre asigurarea cetățenilor cu servicii medicale de calitate și medicamente accesibile fiind întreprinse și realizate următoarele acțiuni:

- ✓ Sporirea accesului la medicamente compensate, prin acordarea dreptului de a prescrie medicamente compensate medicilor de profil: neurologi, psihiatri, endocrinologi și pediatri (anterior prescriau doar medicii de familie)⁹;
- ✓ Extinderea Listei medicamentelor compensate, care actualmente include 148 de denumiri comune internaționale (februarie 2019);
- ✓ Eliminarea monopolului în prestarea serviciilor de dializă în ambulatoriu și revenirea la termenul inițial al parteneriatului public-privat pe o perioadă de 12 ani (și nu de 25 ani)¹⁰;
- ✓ Lansarea proiectului SMURD-SUD la Cahul, care deservește peste 220 de mii de locuitori din RM, dar și din zonele apropiate din România (la dispoziție 2 ambulanțe și o autospecială pentru pompieri);
- ✓ Crearea portalului on-line a certificatelor de concediu medical, pentru un control mai strict asupra mecanismelor de eliberare și prelungire a certificatelor medicale;
- ✓ Extinderea serviciilor de diagnostic medical pentru zonele de Nord și Sud prin procurarea echipamentelor medicale moderne: 2 RMN, 2 TC și 2 mamografe staționare la Bălți și Cahul și 1 RMN pentru copii la Institutul Mamei și Copilului (cu susținerea Guvernului României);
- ✓ Crearea Registrelor Pacienților cu Diabet Zaharat, Cancer și Boli Renale, care vor servi inclusiv pentru estimarea cantităților necesare de medicamente și procurarea lor prin procedura de achiziții;
- ✓ Majorarea plăților pentru munca de noapte a personalului medical și non-medical încadrat în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală¹¹;
- ✓ Alocarea mijloacelor financiare în valoare de 44,0 mil. lei pentru lucrări de reparare a 6 IMSP și dotare dispozitive și echipament medical a 7 IMSP;
- ✓ Reluarea Campaniei „Un doctor pentru tine”, care va spori accesul populației la consultațiile specialiștilor de profil¹²; În luna februarie circa 3550 locuitori ai raioanelor Telenești și Criuleni au beneficiat de screening pulmonar și 2870 de copii din raionul Orhei au beneficiat de servicii stomatologice;
- ✓ Lansarea unui Program nou „Implantul cohlear”, în cadrul programelor speciale, care va acoperi costul implantelor pentru 30 de copii cu deficiențe de auz în sumă de 8,5 mln. lei (pentru a. 2020);
- ✓ Majorarea indemnizației unice la angajarea în câmpul muncii a tinerilor specialiști: de la 45 mii lei la 120 mii lei pentru medici și farmaciști și de la 36 mii lei la 96 mii lei pentru personalul medical și farmaceutic cu studii medii¹³;

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

Întru atingerii indicatorilor de sănătate setați în Programul de activitate a Guvernului s-au întreprins următoarele activități:

⁹ Hotărârea Guvernului nr.159/2019

¹⁰ Hotărârea Guvernului nr.521/2019.

¹¹ Hotărârea Guvernului nr.433/2019.

¹² Ordinul MSMPS nr.1513/2019.

¹³ Legea nr.169/19

- ✓ Completarea listei serviciilor oferite în cadrul Programului Unic al asigurării obligatorii de servicii medicale cu peste 1600 servicii noi de diagnostic și cu servicii orientate spre problemele specifice persoanelor vîrstnice (reabilitare, kinetoterapie, medicină fizică)¹⁴;
 - ✓ Majorarea cu 10 la sută a salariilor de funcție a personalului medical din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală (circa 50 mii angajați)¹⁵;
 - ✓ Acordarea statutului de persoană asigurată părintelui, care exercită efectiv creșterea și educația a patru și mai mulți copii (modificări la Legea 1585/98);
 - ✓ Acoperirea cheltuielilor de transport (tur-retur) pentru pacienții care efectuează ședințe de chimioterapie în condiții de ambulatoriu¹⁶;
 - ✓ Extinderea permisiunii de aflare în spitale pentru mamele sau persoanele apropiate care îngrijesc copilul în condiții de tratament spitalicesc, chiar dacă acesta este mai mare de 3 ani (după caz, pînă la 18 ani);
 - ✓ Alocarea surselor financiare din fondul de dezvoltare și modernizare a prestatorilor publici de servicii medicale pentru dotarea cu dispozitive și echipament medical a mai multor IMSP din țară.
 - ✓ Organizare și desfășurarea Campaniilor de educare și informare: „Redu sarea din mâncare”; „Păstrează sănătatea! Fă testul citologic”(ianuarie 2020); „Salvează o viață. Donează sînge”, ș.a
 - ✓ Aprobarea Metodologiei de calculare a prețurilor la mijloacele ajutoare tehnice confecționate de către Instituția Publică „Centrul Republican Experimental Protezare, Ortopedie și Reabilitare”.¹⁷
 - ✓ Operarea modificărilor la Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2020 în scopul precizării veniturilor FAOM.¹⁸
- În contextul situației epidemiologice a infecției COVID-19 în țară și urmare a declanșării stării de urgență în sănătate publică, Guvernul și-a consolidat eforturile întru prevenirea, profilaxia și controlul răspîndirii coronavirusului pe teritoriul RM, și anume:
- ✓ Informarea și mediatizarea puternică a populației privind măsurile speciale de protecție și de siguranță în contextul epidemiei cauzate de virusul COVID -19;
 - ✓ Intensificarea măsurilor de sancționare contravențională și penală pentru persoanele care încalcă regimul de autoizolare, de carantină și pentru informațiile eronate din fișele epidemiologice;
 - ✓ Instituirea unei platforme on-line care prezintă situația de ultimă oră privind cazurile de Coronavirus în țară (cu susținerea UNFPA, Fondul ONU pentru populație, în colaborare cu OMS).
 - ✓ Organizarea liniei fierbinți de informare a populației privind COVID-19;
 - ✓ Desemnarea spitalului Clinic de Boli Infecțioase „Toma Ciorba” pentru a asigura dotarea și pregătirea unui bloc predestinat pentru izolarea și tratamentul persoanelor suspecte;
 - ✓ Crearea Instituției Medico-Sanitare Publice Centrul COVID-19 Chișinău întru fortificarea sănătății populației prin organizarea și asigurarea asistenței medicale pacienților cu statut de suspect/probabil/confirmat la infecția cu COVID-19;
 - ✓ Desemnarea 4 IMSP destinate internării pacienților care întrunesc criteriile definiției de caz pentru COVID-19;
 - ✓ Aprobarea Protocolului clinic național provizoriu „Infecția cu coronavirus de tip nou (COVID-19)”;
 - ✓ Elaborarea Planului de pregătire și răspuns la infecția cu Coronavirus de tip nou (COVID-19);

¹⁴ Hotărârea Guvernului nr.51/2020

¹⁵ Hotărârea Guvernului nr.22/2020

¹⁶ Hotărârea Guvernului nr.51/2020

¹⁷ Hotărârea Guvernului nr.242/2020

¹⁸ Legea nr.62/2020

- ✓ Aprobarea Ghidului practic privind măsurile-cheie pentru prevenirea infecției COVID-19 la locul de muncă, în scopul implementării măsurilor de prevenire a infecției COVID-19 la locul de muncă din economia națională.
- ✓ Organizarea întrunirilor cu APL privind măsurile care trebuie întreprinse în contextul epidemiei cauzate de virusul COVID -19, la nivel local;
- ✓ Realizarea acțiunilor necesare în colaborare cu MAEIE, MS și MAI din România pentru deblocarea importurilor de medicamente;
- ✓ Recepționarea asistenței externe din partea partenerilor externi întru sprijinirea sistemului de sănătate din Republica Moldova în combaterea răspândirii pandemiei COVID-19:
 - România a oferit un lot de medicamente și materiale sanitare, în valoare totală de 3,5 milioane euro, precum și detașarea unui grup de 52 de persoane, care în baza de voluntariat;
 - Semnarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia privind donația în domeniul sănătății (Ankara, 17.04.2020);
 - Suedia, prin intermediul UN WOMEN și UNFPA au oferit asistență în formă de măști, dezinfectanți și alte produse sanitare de primă necesitate;
 - SUA – a alocat prin intermediul USAID 1.2 milioane dolari pentru RM destinate pregătirii laboratoarelor, identificării și monitorizării cazurilor, expertiză tehnică, precum și pentru consolidarea comunicării în situație de risc;
 - Recepționarea 3 tone de ajutor umanitar din partea Republicii Populare Chineze;
- ✓ Echipament medical oferit de către Ungaria, Rusia, Japonia, Polonia, Cehia, Franța, Slovacia, Austria și alte state. Achiziționarea centralizată a echipamentelor de protecție: măști medicale – 250000, mănuși nesterile din latex – 528000 bucăți și mănuși nesterile din nitril – 106400 bucăți, ecrane de protecție (viziere) – 200000 bucăți și respiratoare cu filtru N95/FFP2 – 500000 bucăți; combinezoane de protecție -31320 bucăți. De asemenea, au fost achiziționate 80 000 teste pentru depistarea infecției COVID-19;
- ✓ Aprobarea derogărilor la Legea cu privire la ajutorul social nr.133/2008, în contextul asigurării familiilor defavorizate cu măsuri de asistență socială eficiente pe perioada stării de urgență;
- ✓ Stabilirea măsurilor suplimentare pentru asigurarea accesului populației la asistență medicală în condițiile stării de urgență;
- ✓ Instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător (programul de subvenționare a dobânzilor; programul de rambursare a TVA; reducerea cotei TVA de la 20% la 15% pentru sectorul HORECA; acordarea dreptului la deducere a oricăror donații efectuate pe parcursul anului 2020 pentru combaterea coronavirusului (COVID-19); creșterea accesibilității agricultorilor de a beneficia de facilitatea la achitarea contribuțiilor obligatorii de asigurări sociale, prin care statul subvenționează 6% din 18%);
- ✓ Modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2020 prin includerea alocațiilor pentru măsurile de combatere a pandemiei COVID-19 și de atenuare a consecințelor stării de urgență;
- ✓ Majorarea transferurilor către bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele locale pentru acoperirea parțială a veniturilor ratate.

Provocări identificate în domeniu

- Insuficiența stringentă a cadrelor medico-sanitare;
- Plățile neformale: circa 70% din „plățile de buzunar” pentru sănătate sunt achitate de cetățeni pentru medicamente;
- Insuficiența ambulanțelor moderne, dotate conform standardelor internaționale;
- Lipsa aparaturii și dispozitivelor medicale moderne de primă necesitate, inclusiv pentru reanimarea și îngrijirea nou-născuților prematuri;

- Listele mari de așteptare a pacienților pentru endoprotezare de șold și genunchi, precum și a tratamentului chirurgical al cataractei (procesul anevoios al licitațiilor publice pentru achiziționarea endoprotezelor și cristalinelor);
- Imperfecțiunea cadrului legal privind organizarea și desfășurarea achizițiilor publice pe segmentul contractării bunurilor și serviciilor în domeniul sănătății.

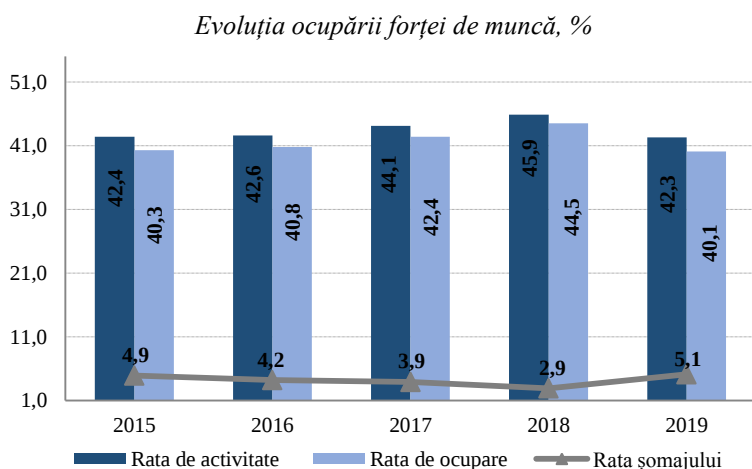
Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Fortificarea tuturor eforturilor privind măsurile de profilactică, protective și combatere a infecției cu coronavirus;
2. Elaborarea și promovarea strategiei naționale de sănătate pentru a.2020-2030;
3. Dezvoltarea serviciului de intervenție timpurie la copii la nivel național;
4. Elaborarea și aprobarea programului național de control al bolilor rare;
5. Crearea centrului de sănătate prietenos tinerilor și a centrului național de sănătate mintală;
6. Perfecționarea metodologiei de calculare a prețului pentru medicamentele compensate;
7. Elaborarea în comun cu agenția medicamentului și dispozitivelor medicale a proiectului de eliminare a medicamentelor expirate, inclusiv cu colectarea lor de la populație și farmacii;
8. Îmbunătățirea mecanismului de formare a prețului la medicamente și transparentizarea acestui mecanism;
9. Asigurarea dotării instituțiilor medico-sanitare publice cu dispozitive și echipament medical performant;
10. Modificarea cadrului normativ din domeniul achizițiilor publice în sensul perfecționării mecanismului de contractare a bunurilor și serviciilor în sănătate;
11. Implementarea unui mecanism de monitorizare a stocului și consumului de medicamente la AMDM și la CNAM;
12. Îmbunătățirea performanței în generarea resurselor umane: planificare și pregătirea specialiștilor;
13. Reținerea personalului medical în țară: motivația financiară și non-financiară; sporirea prestigiului lucrătorului medical; îmbunătățirea educației medicale continue.

POLITICI SOCIALE PROACTIVE ȘI RAPORTURI DE MUNCĂ

Realizări 2019

În anul 2019 populația economic activă a constituit 919,2 mii persoane (ponderea acestora în numărul populației apte de muncă constituie doar 42,8%), în scădere cu 98,9 mii față de anul 2018 (1018,1 mii), din care populația ocupată a constituit 872,4 mii persoane, cu 116 mii mai puțin în comparație cu anul precedent (988,5 mii)¹⁹.

Totodată, se atestă o scădere a ratei de activitate cu 3,6 p.p. și a ratei de ocupare cu 4,4 p.p. în raport cu anul 2018. Deși rata șomajului a înregistrat valori minime în anul 2018 de 2,9%, în anul 2019 numărul șomerilor a crescut de 1,6 ori și a constituit 5,1%. De menționat, că începând cu anul 2019, ancheta forței de muncă se realizează conform unui nou plan de sondaj și definiția ocupării revizuită.

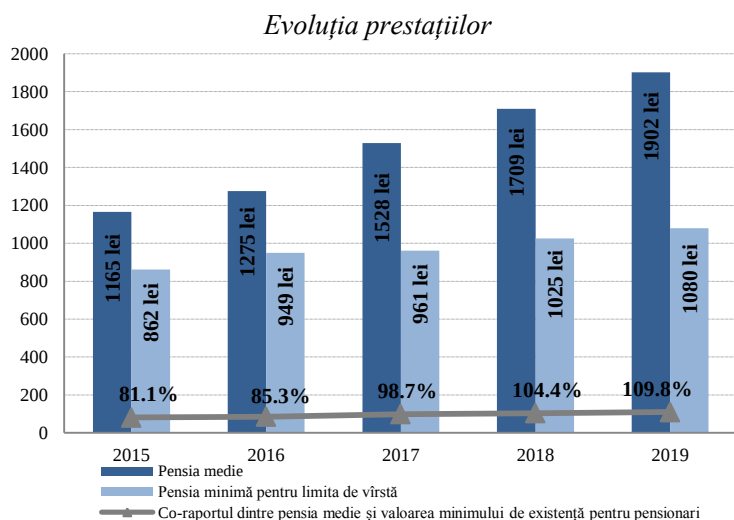
Ocuparea în funcție de sectoarele economice a suferit și ea schimbări.

¹⁹ Sursa: datele Biroului Național de Statistică.

Ponderea persoanelor ce activează în sectorul agricol s-a micșorat de la 36,1% în 2018 la 20,9% în anul 2019. Totuși sfera respectivă de activitate nu oferă venituri stabile și suficiente, iar sectorul este caracterizat printr-o productivitate relativ joasă a muncii. Pe fundalul acestei scăderi, în perioada 2018-2019 s-a evidențiat o majorare a ocupării în sectorul industrial (11,8% la 14%), în domeniul construcțiilor (4,7% la 7%) și în domeniul serviciilor (de la 47,4% la 57,3%).

Conform structurii veniturilor disponibile, activitatea salarială a constituit principala sursă de venit, însă reieșind din raportul dintre veniturile disponibile și cheltuielile de consum, se constată că populația țării acumulează deficit al ciclului de viață, în marea parte se consumă mai mult decât se câștigă. Deficitul ciclului de viață pune o presiune mare pe sistemul economic, deoarece generatori de valoare adăugată brută în economie sunt mai puțini față de consumatorii acesteia.

Pe lângă nivelul relativ scăzut al veniturilor, o altă problemă ține și de durabilitatea acestora. În

ultimii ani, a crescut ponderea prestațiilor sociale în totalul veniturilor disponibile (de la 17,1% în anul 2015 la 18,8% în 2018).

Ca rezultat a implementării măsurilor de protecție socială, conform datelor statistice, în anul 2019, s-a asigurat o majorare a mărimii medii a pensiei de la 1709 de lei în anul 2018 pînă la 1902 lei, anul 2019 sau o majorare de cca 11%. Creșterea pensiilor a contribuit la majorarea venitului disponibil al populației, dacă în anul 2017, pensia medie lunară acoperea doar 98,7% din minimul de existență, atunci în sem.I 2019, aceasta a depășit minimul de

existență pentru pensionari -109,8%.

Dezvoltarea unui sistem de protecție socială durabil și responsabil reprezintă o prioritate fundamentală a Guvernului. În vederea realizării acestui deziderat, în anul 2019, eforturile au fost concentrate pe promovarea reformelor în domeniu pentru îmbunătățirea calității serviciilor sociale acordate populației, aplicarea de noi mecanisme de protecție socială a categoriilor de populație defavorizate și sporirea nivelului de ocupare a forței de muncă. Astfel, în domeniul protecției sociale au fost realizate mai multe măsuri complexe pentru prevenirea sau atenuarea sărăciei, excluziunii sociale și vulnerabilității și anume:

- ✓ Modificarea modalității de indexare a pensiilor stabilite în sistemul public, respectiv aceasta va fi calculat în conformitate cu media creșterii anuale a indicelui prețurilor de consum pentru ultimii 3 ani²⁰.
- ✓ Acordarea în aprilie 2019, a suportului unic în sumă de 600 lei pentru cca 603.2 mii de beneficiari de pensii și alocații sociale de stat, stabilite în sistemul public de pensii pînă la 1 aprilie 2019 și al căror quantum lunar nu depășește 2000 lei²¹.
- ✓ Indexarea, la 1 aprilie 2019 a nivelului venitului lunar minim garantat cu 3%, astfel acesta constituind 1056 lei²².
- ✓ Indexarea, la 1 aprilie 2019, a prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat cu 5,3% pentru circa 690 mii beneficiari de pensii. Mai mult ca atît, cunțul pensiei minime pentru limită de vîrstă, după indexare a constituit 1080 lei²³.

²⁰ Legea nr.24/2019

²¹ Legea nr.20/2019

²² Hotărârea Guvernului nr.163/2019

²³ Hotărârea Guvernului nr.186/2019

- ✓ Reexaminarea cca 3233 de pensii pentru limită de vîrstă stabilite pînă la 01.01.1999, a căror beneficiari continuă să activeze sau au activat în cîmpul muncii mai mult de 15 ani după realizarea dreptului la pensie. Astfel, după recalculare, mărimea medie a pensiei s-a majorat de la 1981 lei la 4535 lei sau de 2.3 ori.
- ✓ Acordarea dreptului la alocație nominală de stat în mărime de 500 lei lunar pentru persoanele decorate cu distincții de stat, beneficiari de indemnizație de merit, decorați cu “Ordinul Republicii”²⁴.
- ✓ Reglementarea modului de stabilire și plată a pensiilor pentru persoanele care și-au stabilit domiciliul în străinătate într-un stat cu care Republica Moldova nu are încheiat un acord privind asigurările sociale²⁵.
- ✓ Lansarea serviciului electronic „Calculatorul vîrstei de pensionare” prin intermediul căruia cetățenii își pot calcula on-line vîrsta de pensionare și data ieșirii la pensie.
- ✓ Acordarea dreptului la ajutor material anual de 1000 lei pentru soții/părinții participanților la cel de-al doilea război mondial sau la acțiunile de luptă în timp de pace căzuți la datorie, persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului decedate și participanților la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl decedați, prin excluderea condiționalității de a fi necăsătorit și inapt de muncă pentru soții persoanelor menționate și inapți de muncă pentru părinții acestora²⁶.
- ✓ Acordarea dreptului la programe cu destinație specială în domeniul asistenței sociale, cetățenilor RM domiciliați în localitățile din stînga Nistrului²⁷.
- ✓ Acordarea dreptului la alocație lunară de stat, în mărime de 500 lei lunar, victimelor reabilitate ale represiunilor politice din perioada anilor 1917-1990, indiferent de faptul dacă sînt ori nu beneficiari de pensii sau alocații sociale de stat²⁸.
- ✓ Majorarea cu 40% a alocației sociale de stat pentru persoanele cu dizabilitate severă, accentuată și medie, și 30% a cuantumului alocației pentru persoanele vîrstnice²⁹.
- ✓ Crearea Serviciului de asistență telefonică gratuită pentru persoanele cu dizabilități, în scopul asigurării suportului informațional la telefon, identificarea cazurilor suspecte de încălcare a drepturilor persoanelor cu dizabilități și sesizarea cazurilor de risc iminent pentru viața, securitatea și integritatea persoanei cu dizabilități în situații de criză³⁰.
- ✓ Acordarea dreptului la compensația bănească în locul biletelor de tratament sanatorial gratuit militarilor, persoanelor din corpul de comandă și soldaților din organele afacerilor interne, din sistemul penitenciar și colaboratorilor organelor securității statului, care au fost încadrați în grad de dizabilitate în urma exercitării atribuțiilor de serviciu³¹.
- ✓ Majorarea, începînd cu 1 iulie 2019, a cuantumului indemnizației unice la nașterea copilului cu 1608 lei (de la 6303 la 7911 lei).
- ✓ Semnarea Acordului dintre RM și Republica Belarus în domeniul securității sociale la 23 octombrie 2019 și purtarea negocierilor pe marginea acordurilor internaționale în domeniul securității sociale cu Republica Elenă, Regatul Spaniei și Federația Rusă.

Activitatea în domeniul raporturilor de muncă a fost axată pe asigurarea unui cadru normativ al muncii adecvat cerințelor economiei de piață și unui echilibru reciproc acceptabil între drepturile și interesele angajatorilor și salariaților și anume:

²⁴ Hotărârea Guvernului nr.314/2019

²⁵ Hotărârea Guvernului 263/2019

²⁶ Hotărârea Guvernului nr.126/2019

²⁷ Hotărârea Guvernului nr.126/2019

²⁸ Legea 187/2019

²⁹ Legea nr.189/2019

³⁰ Hotărârea Guvernului nr.198/2019

³¹ Hotărârea Guvernului nr.534/2019

- ✓ Modificarea Codului muncii pentru reglementarea plății salariului mediu pentru zilele de sărbătoare nelucrătoare pentru salariații remunerați în acord sau pe unitate de timp, cât și pentru cei cu salarii de funcție fixe³².
- ✓ Transpunerea dispozițiilor Directivei 92/104/CEE privind Cerințele minime de securitate și sănătate în muncă în industria extractivă prin lucrări miniere de suprafață sau subterane³³.
- ✓ Stabilirea salariului minim garantat în sectorul real în mărime de 2775 lei³⁴.
- ✓ Finalizarea procesului de reorganizare a Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă și asigurarea funcționalității acesteia.
- ✓ Realizarea consultărilor tripartite între partenerii sociali în problemele ce țin de domeniul muncii și în problemele social-economice de interes național.
- ✓ Elaborarea Metodologiei de evaluare a impactului măsurilor active de ocupare a forței de muncă.
- ✓ Negocierea și încheierea convențiilor colective, la nivel național și ramural, precum și contracte colective de muncă la nivel de unitate economică. La nivel național, actualmente, sunt încheiate 17 convenții colective, iar la nivel ramural 15 convenții colective de muncă care prevăd niște garanții și drepturi suplimentare.
- ✓ Negocierea acordurilor bilaterale în domeniul migrației forței de muncă cu Germania, Rusia și Statul Israel.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

Întru asigurarea implementării politicii sociale și raporturilor de muncă, trasate în Programul de guvernare și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, eforturile au fost concentrate asupra punerii în aplicare de noi instrumente de intervenție în politicile de dezvoltare socială.

Astfel, principalele rezultate obținute se prezintă după cum urmează:

- ✓ Majorarea, începând cu 01 noiembrie 2019, a mărimii ajutorului pentru perioada rece a anului (de la 350 la 500 lei). Totodată, pentru a susține un număr mai mare de familii defavorizate în perioada rece a anului a fost adoptată Legea nr.155/2019, care prevede majorarea multiplicatorului pentru venitul lunar minim garantat, utilizat la stabilirea dreptului la ajutor pentru perioada rece a anului (de la 1,95 la 2,2). Astfel, suplimentar cca 2300 familii vor beneficia de ajutor social.
- ✓ Acordarea suportului financiar unic în cuantum de 700 lei pentru circa 581,7 mii de beneficiari de toate tipurile de pensii și alocații sociale, stabilite până la 1 ianuarie 2020 și al căror cuantum nu depășește 2000 lei³⁵.
- ✓ Modificarea modalității de calcul a pensiilor în cazul perioadelor necontributive asimilate stagiului de cotizare, astfel la determinarea cuantumului pensiei pentru perioada necontributivă de îngrijire a unui copil până la vârsta de 3 ani, să fie luat în calcul salariul mediu lunar pe țară la data calculării pensiei³⁶.
- ✓ Majorarea cu 25% (de la 50 până la 75%) a pensiei de urmaș pentru copii de până la 18 ani sau, în cazul în care acesta continuă studiile, până la 23 de ani³⁷.
- ✓ Acordarea dreptului la indemnizației în cazul decesului unuia dintre soți³⁸.
- ✓ Reducerea cu 4 ani a perioadei de reexaminare a pensiilor, astfel ca aceasta să se finalizeze în anul 2023, având ca impact majorarea numărului de persoane care vor contribui la formarea sistemului de asigurări sociale, achitînd contribuții din tot venitul³⁹.

³² Legea nr.19/2019

³³ Hotărârea Guvernului nr.151/2019

³⁴ Hotărârea Guvernului nr.232/2019

³⁵ Legea nr.158/2019

³⁶ Legea nr.160/2019

³⁷ Legea nr.157/2019

³⁸ Legea nr.156/2019

³⁹ Legea nr.168/2019

- ✓ Indexarea semi-anulă (la 1 aprilie și 1 octombrie) a tuturor pensiilor, indiferent de mărimea pensiilor, precum și a venitului lunar minim garantat utilizat la determinarea Programului de ajutor social⁴⁰.
- ✓ Modificarea mecanismului de indexare pentru toate prestațiile sociale în baza inflației înregistrate în ultimul semestru⁴¹.
- ✓ Indexarea, la 1 aprilie 2020, a prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat cu 4.8% pentru circa 658 mii beneficiari de pensii. Mai mult ca atât, cuantumul pensiei minime pentru limită de vîrstă, după indexare va constitui 1132 lei⁴²..
- ✓ Indexarea nivelului venitului lunar minim garantat în mărime de 4,8%, care după indexare constituie 1107 lei⁴³.
- ✓ Excluderea pensiilor privilegiate prin excluderea posibilității recalculării pensiilor judecătorilor⁴⁴.
- ✓ Majorarea alocației lunare de stat cu 200 lei pentru circa 26548 persoane din rîndul participanților la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, precum și persoanele participante la acțiunile de luptă din Afganistan și pe teritoriile altor state⁴⁵.
- ✓ Determinarea pensiei de dizabilitate severă, cauzată de o afecțiune generală, în raport cu stagiul de cotizare efectiv realizat, dar nu mai puțin de 2 ani⁴⁶.
- ✓ Stabilirea cuantumului alocației pentru persoanele cu dizabilitate severă stabilită pînă la vîrsta de 23 ani, în mărime de 100% din cuantumul pensiei minime pentru persoanele cu dizabilități severe stabilit anual de Guvern⁴⁷.
- ✓ Includerea, începînd cu 1 ianuarie 2020 în stagiul de cotizare, perioada de îngrijire a unei persoane cu dizabilitate severă de către unul dintre părinți, de tutore sau curator, pînă la angajarea în funcția de asistent personal³⁷.
- ✓ Crearea Serviciului social „Centrul de zi pentru persoane cu dizabilități” pentru asigurarea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități prin implicarea acestora în diferite activități⁴⁸.
- ✓ Perfecționarea modului de organizare și funcționare a serviciilor sociale „Locuință protejată”, „Plasament familial pentru adulți” și „Casă comunitară” conform necesităților prestatorilor și beneficiarilor de servicii, inclusiv în contextul realizării procesului de dezinstituționalizare și de prevenire a instituționalizării⁴⁹.
- ✓ Majorarea cuantumului indemnizației unice la nașterea copilului cu 388 lei (de la 7911 la 8299 lei – în vigoare de la 01 ianuarie 2020⁵⁰.
- ✓ Reglementarea opțiunilor suplimentare de stabilire a indemnizației lunare pentru creșterea copilului pînă la vîrsta de 3 ani, ceea ce permite integrarea mai rapidă a părinților în cîmpul muncii⁵¹.
- ✓ Reglementarea modului de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru unele categorii de copii și tineri⁵².
- ✓ Majorarea anuală a cuantumului indemnizației zilnice pentru copii⁵³.

⁴⁰ Legea nr.37/2020

⁴¹ Legea nr.37/2020

⁴² Hotărârea Guvernului nr.165/2020

⁴³ Hotărârea Guvernului nr.135/2020

⁴⁴ Legea nr.37/2020

⁴⁵ Legea nr. 188/2019

⁴⁶ Legea nr.161 din 06.12.2019

⁴⁷ Legea nr.161/2019

⁴⁸ Hotărârea Guvernului nr. 569/2019

⁴⁹ Hotărârea Guvernului nr.19 din 15.01.2020

⁵⁰ Hotărârea Guvernului nr.674 din 27.12.2019

⁵¹ Hotărârea Guvernului nr. 685/2019

⁵² Hotărârea Guvernului nr. 132/2020.

⁵³ Hotărârea Guvernului nr 210/2020

- ✓ Îmbunătățirea situației materiale a copiilor plasați în serviciile de tip familial: tutela/curatela, asistența parentală profesională, și casa de copii de tip familial prin majorarea cuantumului indemnizației unice la plasament de la 3513 lei la 3689 lei în anul 2020⁵⁴.
- ✓ Majorarea alocațiilor unice la plasament pentru copiii cu vârsta până la 1 an cu 351 lei de la 7026 lei la 7377 în anul 2020 lei) și a copiilor cu vârsta 1-3 ani cu 264 lei (de la 5269 lei la 5533 lei).Eficientizarea mecanismului de stabilire și plată a prestațiilor acordate copiilor rămași temporar fără ocrotire părintească și rămași fără ocrotire părintească care își continuă studiile în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior prin aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru unele categorii de copii și tineri. Astfel, începând cu 1 ianuarie 2021 circa 1254 de elevi/studenți vor beneficia de indemnizație lunară pentru întreținere în cuantum de 2199 lei (în cazul elevilor/studenților cu vârsta de până la 18 ani) și 2028 lei (în cazul elevilor/studenților cu vârsta mai mare de 18 ani), indemnizație unică la absolvirea școlii de tip internat – 5 000 lei și indemnizație unică la absolvirea instituției de învățământ – 10000 lei.
- ✓ Asigurarea unui sistem de justiție prietenos copilului prin crearea centrelor regionale de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor care au drept scop prevenirea revictimizării și retraumatizării copilului în procesul de colectare a probelor în cauzele penale, prin oferirea asistenței juridice, medicale, psihologice și sociale copilului și familiei acestuia în aceeași locație⁵⁵.
- ✓ Îmbunătățirea mecanismului de repatriere a copiilor și adulților – victime ale traficului de ființe umane, a persoanelor aflate în situație de dificultate, precum și a copiilor neînsoțiți urmare a ratificării tratatelor internaționale în domeniu, precum și experiența acumulată pe parcursul realizării misiunilor de repatriere⁵⁶.
- ✓ Eficientizarea procedurii de adopție, reglementarea aspectelor privind returnarea copiilor la locul habitual de trai, inclusiv reglementarea custodiei pentru protecția copiilor ai căror părinți sînt plecați peste hotare (Adoptat în I lectură la data de 10.03.2020).
- ✓ Instituirea Comisiei naționale pentru populație și dezvoltare în vederea gestionării priorităților și riscurile demografice în Republica Moldova.
- ✓ Aprobarea proiectului de lege privind ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011⁵⁷.
- ✓ Asigurarea compatibilității legislației naționale cu prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Adoptat în I lectură la data de 10.03.2020).
- ✓ Modificarea Codului muncii prin concretizarea și îmbunătățirea conținutului normativ al unor norme juridice și anume: asigurarea posibilității de aplicare a programelor flexibile de muncă, scutirea angajaților de obligativitatea de a prezenta, la momentul angajării, a unor documente improprii pentru angajator, garantarea menținerii locului de muncă și a salariului mediu în perioada examenelor medicale periodice, precum și aducerea în concordanță a unor prevederi din Codul muncii cu prevederile Codului educației.
- ✓ Stabilirea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2020” în mărime de 7953 lei⁵⁸.
- ✓ Optimizarea procesului de depunere și selectare a propunerilor de proiecte elaborate de Comitetele sectoriale pentru formare profesională⁵⁹.
- ✓ Modificarea Cerințelor minime de securitate și sănătate în muncă în industria extractivă prin lucrări miniere de suprafață sau subterane⁶⁰.

⁵⁴ Hotărârea Guvernului nr. 673/2019

⁵⁵ Hotărârea Guvernului nr.708 din 27.12.2019

⁵⁶ Hotărârea Guvernului nr.133/2020

⁵⁷ Hotărârea Guvernului nr.716/2019

⁵⁸ Hotărârea Guvernului nr. 678/2019

⁵⁹ Hotărârea Guvernului nr.12/2020

⁶⁰ Hotărârea Guvernului nr.184/2020

✓ Modificarea Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2020 nr.173/2019 în scopul precizării veniturilor și cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat, întru neadmiterea perturbării procesului de asigurare cu plăți sociale a beneficiarilor, în condițiile stării de urgență pe teritoriul Republicii Moldova pe perioada 17 martie - 15 mai 2020.⁶¹

Provocări identificate în domeniu

- Presiunea asupra sistemului de protecție socială generată de îmbătrânirea populației
- Caracterul demotivant al sistemului de securitate socială.
- Lipsa unui mecanism interinstituțional de cooperare în domeniul asistenței sociale, care ar facilita procesul de identificare și asistență a beneficiarilor de asistență la nivel de comunitate.
- Situația demografică precară și emigrarea în creștere a forței de muncă.
- Deficitul de forță de muncă în general și a celei calificate, în special în mediul rural.
- Finanțarea insuficientă a măsurilor de politică activă de ocupare a forței de muncă.
- Lipsa unui sistem eficient de educație și formare continuă în corelare cu cerințele pieței muncii.
- Dificultăți la aplicarea Legii nr.1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri.
- Aplicarea prevederilor Legii nr.22/2018 privind executarea unor activități necalificate cu caracter ocazional desfășurate de zilieri. Deși au fost întreprinse măsuri de informare, legislația nu prevede mecanisme de impunere a acestei categorii de plătitori să contribuie la BASS.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Asigurarea accesului persoanelor/familiilor aflate în situație de dificultate la serviciile sociale de calitate prin ajustarea cadrului normativ privind Serviciul de îngrijire socială la domiciliu, diversificarea formelor de acordare a Serviciului de alimentare socială, precum și mecanismul de acordare a biletelor de reabilitare/recuperare, conform criteriilor de eligibilitate.
2. Simplificarea procesului de determinare a gradului de dizabilitate.
3. Elaborarea și aprobarea Regulamentului privind modalitatea de stabilire și plată a pensiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului administrației penitenciare, ofițerilor de protecție și colaboratorilor organelor securității statului, Centrului Național Anticorupție și familiilor acestora.
4. Aprobarea Planului de acțiuni urgente în domeniul demografic, care va fi centrat pe valorificarea dividendului demografic, îmbunătățirea calității factorului uman și oferirea oportunităților tinerilor în țară.
5. Îmbunătățirea mecanismelor de protecție a cetățenilor RM care urmează să beneficieze de serviciile agenților private de plasare în câmpul muncii peste hotare (modificarea Legii nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurare de șomaj).
6. Revizuirea Clasificatorului ocupațiilor din RM, conform necesităților pieței muncii.

D. JUSTIȚIE, AFACERI INTERNE, ORDINE PUBLICĂ ȘI PROTECȚIE CIVILĂ

JUSTIȚIA

Realizări 2019

Calitatea justiției constituie un angajament asumat de Republica Moldova în procesul de integrare europeană și devine o dominantă în instaurarea prin actul de justiție a unui stat de drept, a ordinii, dreptății și adevărului în societate. Succesul realizărilor în sectorul justiției trebuie să constituie

⁶¹ Legea nr.63/2020

principalul imbold care condiționează afirmarea Republicii Moldova ca stat democratic și partener credibil în raport cu comunitatea internațională.

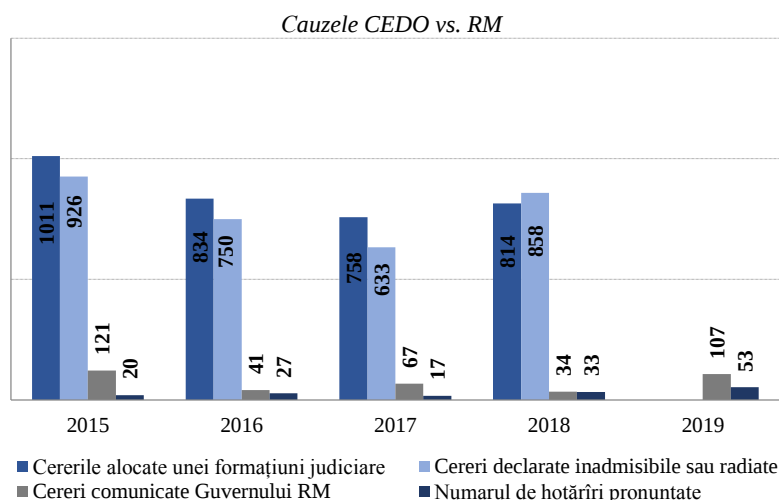
În anul 2019 s-au realizat politici ce au avut drept scop asigurarea independenței și integrității judecătorilor și procurorilor, creșterea profesionalismului și fortificarea mecanismelor de responsabilizare a acestora, eficientizarea mecanismelor de control al averii și intereselor, astfel încât integritatea actorilor în sector să fie asigurată, iar flagelul corupției care finalmente afectează toate domeniile și sferele vieții sociale să fie eliminat. Astfel, evidențiem următoarele realizări:

✓ Elaborarea și promovarea o serie de acte normative ce vizează: crearea condițiilor pentru alegerea procurorului general, reformarea Curții Supreme de Justiție și a organelor procuraturii, modificarea Constituției în partea ce ține de sistemul judecătoresc, a Codului Contravențional, asigurarea egalității și eradicarea practicilor discriminatorii etc.

✓ Elaborarea proiectului unui nou document de politici în scopul asigurării continuității în consolidarea sectorului justiției, care cuprinde o abordare strategică și sistemică a obiectivelor aferente problemelor existente în cadrul sistemului, cu stabilirea instrumentelor de soluționare și a impactului așteptat⁶².

✓ Identificarea terenurilor pentru construcția clădirilor noi ale judecătoriilor Orhei, Drochia și Căușeni, demarând în sensul dat toate procedurile legale în vederea asigurării transmiterii terenurilor identificate din proprietatea publică a administrației publice locale în proprietatea publică a statului. De asemenea, a fost achiziționat Caietul de sarcini pentru serviciile de proiectare a noii clădiri a Judecătoriei Edineț, iar cu suportul consultativ al Băncii Mondiale, proiectul urmează a fi ajustat la standardele internaționale în construcții.

✓ Lansarea în exploatare experimentală a soluției informatice e-Dosar judiciar la Curtea de Apel Cahul și Judecătoria Cahul.

✓ Implementarea cu suportul USAID în toate instanțele judecătorești o nouă versiune a Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD 5.0) și urmează a fi în fază de exploatare experimentală, până în luna iunie 2020. Pronunțarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) în privința Republicii Moldova a 54 hotărâri dintre care în 40 cauze a fost constatată cel puțin o violare a Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (dintre

acestea responsabilitatea Federației Ruse a fost constatată în 16 cauze), iar în 14 cauze nu a fost constatată nici o încălcare. Potrivit hotărârilor pronunțate, printre principalele drepturi încălcate se enumeră: dreptul la libertate și la siguranță (art.5); dreptul la un proces echitabil (art.6); dreptul la respectarea vieții private și de familie (art.8); dreptul la un remediu efectiv (art.13), dreptul la proprietate (art.1 din Protocolul 1). Pentru hotărârile și deciziile pronunțate în 2019 Guvernul Republicii Moldova a fost obligat să le achite reclamanților compensații în mărime de 536196,37 euro și 15000 lei (pentru anul 2018 suma a constituit 269855 euro). Totodată, în anul 2019, Guvernului Republicii Moldova i-au fost comunicate de către Curtea Europeană 107 de cereri noi.

✓ Instituirea remediului național de soluționare a reclamațiilor privind condițiile de detenție, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2019.

⁶² Documentul se află în consultări publice.

✓ Semnarea la 11 noiembrie 2019, a Amendamentului nr. 1 la Acordului-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea Proiectului de construcție a penitenciarului din Chișinău, ce vizează majorarea sumei de împrumut cu 10 mln. Euro. Astfel, suma totală a împrumutului constituie 49 mln. Euro. Acest fapt a fost condiționat de imposibilitatea efectuării la etapa de elaborare a Schiței de proiect, a calculelor și volumelor concrete de desfășurare a lucrărilor de construcție. Un alt factor care a cauzat majorarea cheltuielilor respective, constituie creșterea anuală a ratei inflației, în perioada anilor 2013-2018, în mediu cu 5,9%.

✓ Înregistrarea tendințelor pozitive în activitatea sistemului de asistență juridică garantată de stat: cadrul normativ-juridic este în continuă perfecționare, nivelul de calificare a angajaților din sistem este în creștere, gradul de vizibilitate a sistemului a sporit, spectrul de servicii este extins⁶³.

✓ Modificarea statului de personal al Inspectoratului Național de Probațiune, fapt ce permite efectuarea monitorizării electronice în regim de 24/24. Din momentul implementării monitorizării electronice potrivit datelor statistice, anual, se înregistrează o creștere a numărului persoanelor monitorizate. Dacă în 2016 au fost monitorizați electronic 2 subiecți în 2018 numărul acestora a ajuns la 89, iar în prezent sunt monitorizați electronic 157 subiecți ai probațiunii⁶⁴.

În scopul susținerii durabilității reformelor în sectorul justiției, sporirii eficienței sistemului judiciar, dar și a altor agenți din acest sector, prin îmbunătățirea cadrului normativ și a procedurilor de lucru, precum și profesionalizării angajaților, partenerii externi continuă să furnizeze mai multe proiecte de asistență tehnică, diupă cum urmează:

✓ Proiectul de asistență tehnică al Uniunii Europene „*Suport pentru prevenirea eficientă și lupta anticorupție în sectorul judiciar*” (lansat în luna iulie 2018). Beneficiarii proiectului sunt Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura Generală și Institutul Național al Justiției.

✓ Proiectul Consiliului Europei „*Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova*” (lansat la 1 martie 2018), cu o perioadă de implementare de 36 luni. Scopul proiectului este asigurarea respectării drepturilor omului și a statului de drept prin susținerea autorităților naționale în crearea unui sistem al justiției penale funcțional și eficient, în conformitate cu standardele europene privind drepturile omului, și în baza principiilor umanizării, resocializării și justiției restaurative. Beneficiarii primari ai acțiunilor prevăzute sub egida celor II obiective ale proiectului sunt Administrația Națională a Penitenciarelor și Inspectoratul Național de Probațiune.

✓ La 27.03.2019 a fost lansată o nouă etapă a Proiectului *în domeniul medierii și arbitrajului comercial* implementat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Centrul pentru Soluționarea Efectivă a Litigiilor și Organizația Internațională pentru Dreptul la Dezvoltare, cu sportul financiar al Agenției Statelor Unite ale Americii pentru Dezvoltare Internațională. Ministerul Justiției este unul din beneficiarii proiectului.

✓ La sfârșitul anului în cadrul Parteneriatului Consiliului Europei și UE pentru Buna Guvernare în Țările Parteneriatului Estic a fost lansat Proiectul „*Susținere pentru consolidarea în continuare a eficienței și calității sistemului judiciar din Republica Moldova*” cu o perioadă de implementare de 24 de luni. Perfecționarea sistemului de justiție prin consolidarea eficienței și calității serviciilor judiciare și prin îmbunătățirea modului de executare a hotărârilor judecătorești este obiectivul noului proiect care are printre beneficiari Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești și Institutul Național al Justiției.

Republica Moldova este parte la majoritatea tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului, prin urmare demnitatea, drepturile și libertățile fundamentale ale omului se realizează prin măsuri progresive, în conformitate cu standardele stabilite în respectivele instrumente juridice internaționale:

⁶³ https://cnaigs.md/uploads/asset/file/ro/1466/Raport_de_activitate_al_CNAIGS_2019_2_.pdf

⁶⁴ Hotărârea Guvernului nr.335/2019

✓ Instituirea Consiliului național pentru drepturile omului (CNDO) la începutul anului 2019, în calitate de organ consultativ al Guvernului, creat în scopul monitorizării modului de implementare a politicii statului în domeniul drepturilor omului, precum și a tratatelor internaționale din domeniul drepturilor omului la care Republica Moldova este parte, fiind asigurat de către un Secretariat permanent în cadrul Cancelariei de Stat.

✓ Instituirea structurilor locale ale Consiliului, care elaborează planuri și programe locale privind punerea în aplicare a documentelor de politici naționale în domeniul drepturilor omului, fiind instituite 19 Comisii raionale pentru protecția drepturilor omului și desemnați 21 de coordonatori locali în domeniul drepturilor omului.

✓ Aprobarea Regulamentului pentru coordonatorii naționali în domeniul drepturilor omului, deja fiind desemnați de către membrii CNDO 24 de coordonatori la nivel central.

În vederea fortificării capacităților autorităților publice în domeniul politicilor de combatere și prevenire a traficului de ființe umane și asigurării unui proces corect de informare și sensibilizare a publicului larg asupra problemelor asociate fenomenului respectiv, pe parcursul perioadei de raportare au fost realizate, în cooperare cu partenerii de dezvoltare, un și de activități, în cadrul cărora au fost informate aproximativ 113561 persoane din toată țara și instruiți aproximativ 10980 specialiști. În particular, vom menționa:

✓ Organizarea Campaniei naționale de informare "Săptămâna de luptă împotriva TFU";

✓ Implementarea Proiectului „Dezvoltarea rezilienței față de exploatarea sexuală și comercială pentru adolescenții din cadrul școlilor profesionale”, cu suportul financiar al Guvernului Olandei;

✓ Elaborarea „Ghidului privind efectuarea investigațiilor financiare paralele”, elaborat cu suportul Ambasadei SUA și OIM;

✓ Elaborarea Conceptului Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor pe anii 2020–2030 și a Planului de acțiuni pe anii 2020-2022;

✓ Aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și a Standardelor minime de calitate⁶⁵.

✓ Organizarea repatrierii a 21 persoane (19 copii și 2 adulți), din țări precum: Ucraina, Federația Rusă, Kazahstan, Turcia, Polonia și Republica Italiană.

✓ Pronunțarea de către instanțele de judecată a 57 de sentințe pe cazurile din categoria traficului de ființe umane, în privința a 93 inculpați, dintre care: - 42 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 67 inculpați (în anul 2018 - 40 sentințe în privința 56 inculpați); - 15 sentințe privind traficul de copii în privința 26 inculpați (în anul 2018 - 19 sentințe în privința 30 inculpați). Din numărul total de sentințe pronunțate, 44 sunt de condamnare în privința a 72 persoane, dintre care: - 32 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 50 inculpați; - 12 sentințe privind traficul de copii în privința a 22 inculpați.

✓ Asistarea în cadrul Centrelor prestatoare de servicii specializate, finanțate din bugetul de stat, 71 de victime ale traficului de ființe umane (53 adulți și 18 minori).

Activitățile realizate în anul 2019 pe dimensiunea egalanței de gen și nediscriminării au fost focusate, în mare parte, pe implementarea obiectivelor Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021. Acestea au ținut:

✓ Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și violenței în familie, inclusiv îmbunătățirea mecanismului de soluționare a cazurilor de violență în familie;

✓ Implementarea programelor de educare în domeniul pregătirii către viața de familie, sănătății, a egalității între sexe în școlile de cultură generală, licee, colegii și universități;

⁶⁵ Hotărârea Guvernului nr. 708/2019.

- ✓ Implementarea Planului de acțiuni privind punerea în aplicare a Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021;
- ✓ Transmiterea celui de-al 6-lea Raport periodic asupra implementării Convenției cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei în Republica Moldova, precum și a informației pe marginea cauzelor individuale care se află în atenția Comitetului ONU privind eliminarea discriminării față de femei;
- ✓ Elaborarea, în parteneriat cu sectorul neguvernamental și donatorii străini, a proiectului scrisorii de drepturi „Nu tolera violența, cunoaște-ți drepturile”, pusă în aplicare din februarie 2019, care reprezintă un suport informațional pentru victimele abuzului fizic, psihic și sexual și se bazează pe drepturile pe care le are victima în contextul Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor;
- ✓ Elaborarea modificărilor cadrului normativ în vederea prevenirii și combaterii hărțuirii sexuale la locul de muncă și în sistemul educațional;

O pondere semnificativă în totalul activităților realizate în vederea promovării politicilor în domeniul egalității și nediscriminării au reprezentat-o activitățile de informare, comunicare și consiliere. În acest sens, vom menționa:

- ✓ Organizarea în colaborare cu A.O. Keystone Moldova a evenimentelor informative și distribuit materiale informative, după cum urmează: 500 de materiale informative, precum postere, pliante broșuri informative privind drepturile persoanelor cu dizabilități și metode de revendicare; 227 de persoane cu dizabilități din centrele de plasament pentru persoane cu dizabilități, au fost instruite în domeniul promovării drepturilor și metode de revendicare a acestora; 285 de reprezentanți ai societății civile, prestatori de servicii, reprezentanți ai APL și APC au participat la evenimentele dedicate non-discriminării persoanelor cu dizabilități; 70 de materiale publicate în mass-media națională despre persoanele cu dizabilități din perspectiva demnității umane și a drepturilor omului; 30 de cazuri de încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități au fost asistate juridic, inclusiv 15 cazuri - cu litigare în instanța de judecată.
- ✓ Organizarea a 15 campanii de informare și sensibilizare în domeniul nediscriminării și egalității desfășurate la nivel central și local, în special în raioanele preponderent populate de persoane aparținând minorităților naționale: Ocnița, Nisporeni, Călărași, Orhei etc.
- ✓ Desfășurarea a 3 seminare cu genericul „Reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare și referendumul republican din 24 februarie 2019 de către furnizorii de servicii media audiovizuale”, pentru jurnaliștii și editorii de la posturile de radio și televiziune din Republica Moldova, organizate de către Consiliul Audiovizualului, cu suportul Consiliului European;
- ✓ Organizarea a 2 seminare: „Aplicarea legislației penale și contravenționale în domeniul infracțiunilor motivate de prejudecăți, dispreț sau ură” (13 martie, 25 septembrie) cu instruirea a 47 persoane, dintre care 18 judecători și 29 procurori;
- ✓ Elaborarea și distribuirea Studiului privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova, Ghidului pentru autoritățile administrației publice locale în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și Ghidului privind accesibilizarea informației;
- ✓ Aprobarea Instrucțiunii metodice „Ghid privind investigarea și judecarea infracțiunilor motivate de ură”⁶⁶ cu includerea tematicii privind particularitățile investigării și examinării infracțiunilor motivate de prejudecăți, dispreț sau ură în Planul modular de formare continuă a judecătorilor și a procurorilor;
- ✓ Consilierea și acordarea asistenței a 84 de victime (adulți) ale violenței în familie și 22 de copii în cadrul Centrului de asistență și protecție ale victimelor violenței în familie.

Drepturile copilului reprezintă un domeniu specific de intervenție pe dimensiunea drepturilor omului, realizarea cărora este orientată spre: punerea în aplicare a măsurilor de atenuare a efectelor migrației

⁶⁶ Ordinul Procurorului General nr. 28/11

asupra bunăstării copiilor afectați; asigurarea drepturilor copiilor refugiați; copiii cu dizabilități; dreptul la securitatea socială, la educație; crearea mecanismelor eficiente de depunere a plîngerilor de la copiii lăsați în îngrijire și monitorizarea calității îngrijirii; intensificarea măsurilor de combatere a muncii copiilor; consolidarea mecanismului de colectare și prelucrare a datelor privind sistemul de justiție pentru copii, consolidarea mecanismului de audiere a minorilor, crearea cadrului instituțional și legal privitor la copiii care au comis infracțiuni prevăzute de legea penală dar nu au atins vîrsta răspunderii penale; revizuirea măsurilor educative prevăzute de legislația penală, în scopul dezvoltării și sporirii eficienței aplicării acestora. În domeniul protecției copilului în perioada de raportare au fost realizate următoarele acțiuni:

✓ Continuarea procesului de dezinstituționalizare a copiilor, numărul copiilor în sistemul rezidențial clasic a scăzut cu 13% pe parcursul ultimelor 2 ani de la de la cca 900 la 783 copii. (în 2007, la începutul reformei erau cca 12000 copii), s-a pus accent pe îmbunătățirea serviciilor destinate copiilor rămași temporar fără ocrotire părintească și rămași fără ocrotire părintească, precum și pe asigurarea dreptului la familie prin uniformizarea și majorarea prestațiilor acordate copiilor plasați în servicii alternative de tip familial, cu ajustarea prestațiilor respective în funcție de necesitățile speciale ale copiilor;

✓ Aprobarea Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator și a Carnetului de dezvoltare a copilului⁶⁷.

Un progres notabil în domeniul perfecționării sistemului de protecție a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale îl constituie implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027. Acțiunile întreprinse în perioada de raportare confirmă determinarea Guvernului de a întreprinde măsuri adecvate în vederea punerii în aplicare a drepturilor persoanelor aparținând minorităților într-o societate integrată și multilingvă, bazată pe respectul pentru diversitate, și anume:

✓ Consolidarea capacităților polițiștilor în domeniul protecției drepturilor omului prin măsuri de instruire/perfecționare, cursurile purtând diverse tematici cum ar fi: Combaterea fenomenului discriminării, Istorie și strategii de adoptare a comunității romă în RM; Protecția drepturilor minorităților naționale; Combaterea fenomenului discriminării, Protecția juridică a drepturilor omului etc.

✓ Elaborarea manualelor la limba și literatura ucraineană, găgăuză și bulgară pentru cl. I-II.

✓ Organizarea a 4 instruiți specializate privind rolul și responsabilitățile jurnaliștilor și ale funcționarilor publici în prevenirea discriminării rasiale, cu 50 de participanți.

✓ Desfășurarea peste 450 de campanii de informare și conștientizare pentru părinții romi în vederea înregistrării și înrolării copiilor în programul de învățământ obligatoriu, astfel peste 1 900 de părinți au fost informați.

✓ 1 778 copii de etnie romă sunt școlarizați în sistemul de învățământ obligatoriu (numărul de copii școlarizați este menținut comparativ cu anul precedent de studiu).

✓ Aplicarea măsurilor de protecție socială a romilor: 9 romi au beneficiat de ajutor de șomaj, dintre care 5 persoane au constituit femei. De alocație de integrare sau reintegrare profesională au beneficiat 12 romi, dintre care 10 femei (din anul precedent). Circa 1795 de familii de etnie romă au beneficiat de ajutor social; circa 1869 de familii de etnie romă au beneficiat de ajutor pentru perioada rece a anului; circa 713 de persoane de etnie romă au beneficiat de servicii sociale primare; circa 252 de persoane de etnie romă au beneficiat de servicii sociale specializate.

Realizările majore obținute pe parcursul anului 2020

Sistemul judecătoresc a constituit prioritatea esențială în politicile realizate de către Guvern, care finalmente are un impact major asupra celorlalte sectoare. Politicile demarate pe acest domeniu, au derivat în cea mai mare parte din Programul și Planul de activitate al Guvernului, dar și din alte

⁶⁷ Ordinul MSMPS nr. 964/2019

documente de politici naționale și angajamente internaționale asumate, cât și din necesitățile și disfuncționalitățile semnalate în practică.

În acest sens, cele mai importante măsuri întreprinse în perioada vizată, pot fi menționate următoarele:

✓ Modificarea Constituției în partea ce ține de sistemul judecătoresc. În acest sens, de către Guvern a fost aprobat proiectul de lege pentru modificarea Constituției⁶⁸ în partea ce ține de sistemul judecătoresc, potrivit căruia se propun limitarea imunității judecătorilor, unificarea modului de numire, anulare a termenului inițial de numire a judecătorilor pe 5 ani și modificarea componenței Consiliului Superior al Magistraturii, (art. 116, 121, 122, 123 din Constituție). Având în vedere că în proiectul de lege au fost operate unele modificări în raport cu proiectul de lege promovat anterior, acesta a fost remis repetat Comisiei de la Veneția pentru expertizare. Opinia Comisiei de la Veneția a fost emisă la 20 martie 2020 (nr.983/2020) în cadrul celei de-a 122 sesiune plenară.

✓ Asigurarea reprezentativității și transparenței Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), prin modificarea Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, care urmărește asigurarea reprezentativității și transparenței CSM, și anume, prin inversarea proporției reprezentării judecătorilor în CSM – 3 judecători din prima instanță, 2 de la curțile de apel și un judecător de la CSJ. Adicional, s-au stabilit noi prevederi privind alegerea de către Adunarea Generală a Judecătorilor a membrilor CSM din rândul judecătorilor. Totodată, s-a solicitat Comisiei de la Veneția expertizarea prevederilor adoptate.

✓ Reformarea Curții Supreme de Justiție și evaluarea extraordinară a judecătorilor. În acest sens, a fost elaborat proiectul de lege cu privire la reformarea Curții Supreme de Justiție (CSJ) și a organelor procuraturii, în vederea asigurării imparțialității depline a tuturor judecătorilor Curții Supreme de Justiție, a calității actului de justiție, restabilirii încrederii în justiție, precum și în vederea creării premiselor pentru uniformizarea practicii judecătorești. Proiectul prevede revizuirea competențelor CSJ, astfel încât aceasta să examineze doar chestiuni de drept, reducerea numărului de judecători la CSJ, evaluarea actualilor judecători ai CSJ (prin resetarea activității și componenței celor două colegii deja existente: Colegiul de selecție și Colegiul de evaluare a performanțelor) și ai procurorilor din cadrul Procuraturii Anticorupție, precum și alți actori cheie din sistem. În scopul asigurării conformității proiectului cu standardele internaționale în materie, a fost solicitată opinia Comisiei de la Veneția, Biroului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), precum și Grupului ad-hoc de experți ai Consiliului Europei, constituit în vederea susținerii eforturilor de consolidare ale sectorului justiției din Republica Moldova.

✓ Modificarea mecanismului de selectare a candidaților la funcția de Procuror General⁶⁹, ulterior, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1334/2019, dl Alexandr Stoianoglo a fost numit în funcția de Procuror General.

✓ Elaborarea noului document de politici în sectorul justiției pentru asigurarea continuității în consolidarea sectorului justiției. Proiectul Strategiei a fost ajustat la recomandările Consiliului Europei și a fost elaborat proiectul Planului de acțiuni care reflectă domeniile de intervenție strategică identificate în proiectul Strategiei. Ambele documente sunt în proces de consultări publice.

✓ Asigurarea clarității normelor procesual-penale și executării hotărârilor Curții Constituționale nr. 30/2018 și nr. 6/2019, prin ajustarea termenelor și procedurii de contestare a refuzului organului de urmărire penală de a primi o plângere sau un denunț; adaptarea limitelor temporale privind formularea contestațiilor în fața judecătorului de instrucție; revizuirea art. 521 din Codul de procedură penală prin care a fost instituit mecanismul de desemnare a reprezentantului persoanei juridice împotriva căreia a fost intentat un proces penal⁷⁰.

⁶⁸ Hotărârea Guvernului nr. 33/2020

⁶⁹ Legea nr.128/2019

⁷⁰ Legea nr. 1/2020

- ✓ Modificarea Regulamentului cu privire la mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, astfel încât unitatea convențională a fost majorată de la 30 lei la 40 lei.
- ✓ Executarea hotărârilor Curții Constituționale nr. 28/2018 și nr. 32/2018, prin modificarea Codului contravențional. Principalele modificări vizează: atribuirea contravențiilor de violență în familie la termenul special de prescripție a răspunderii contravenționale; perfecționarea modului de aplicare a sancțiunii pentru actele de violență în familie; delimitarea nulității relative și absolute a procesului-verbal cu privire la contravenție; delimitarea temeiurilor de încetare a procesului contravențional în cazul nulității relative sau absolute a procesului-verbal cu privire la contravenție.
- ✓ Acordarea victimelor și prezumatele victime ale traficului de ființe umane asistența juridică garantată de stat, indiferent de nivelul veniturilor obținute. În același timp au fost incluse ca beneficiari de asistență juridică și solicitanții de azil.⁷¹
- ✓ Consolidarea cadrului legal privind prevenirea și combaterea discriminării dar și fortificării mecanismului instituțional, prin elaborarea *proiectului legii pentru modificarea unor acte legislative*, în special a Legii nr. 121/2012 *cu privire la asigurarea egalității* și a Legii nr. 298/2012 *cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității*, care prevede extinderea criteriilor de non-discriminare; consolidarea cadrului instituțional în domeniu; îmbunătățirea mecanismului de colectare de date în materia egalității, nediscriminării și diversității, precum și de monitorizare și evaluare a acestor date etc. În scopul asigurării corespunderii cadrului legal național cu standardele internaționale în domeniu, în special cu cele statuate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și recomandările ECRI, proiectul de lege se ajustează la recomandările formulate, ca urmare a expertizei Consiliului Europei, iar ulterior va fi supus consultărilor publice.
- ✓ Prevenirea și combaterea fenomenului abuzului sexual. În scopul fortificării drepturilor materiale și procesuale ale victimelor infracțiunilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei, în corespundere cu standardele instituite prin Convenția de la Istanbul și Convenția de la Lanzarote, cu suportul Centrului Internațional „La Strada” și a experților antrenați a fost elaborat proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală). Acesta urmează a fi transmis spre promovare.
- ✓ Aprobarea Conceptului tehnic SIA „e-Integritate” pentru a spori eficiența și impactul sistemului de declarare a averilor și intereselor în format electronic. De asemenea, a fost demarată și procedura de promovare a proiectului Regulamentului SIA „e-Integritate”.
- ✓ Aprobarea Regulamentului privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale, care instituie măsuri de protecție a avertizorilor, fiind esențiale în protejarea interesului public și promovarea unei culturi a responsabilității și integrității publice⁷².
- ✓ Reglementarea regimului juridic al cadourilor, prin a asigura agenților publici o mai bună înțelegere a prevederilor Legii nr.82/2017 în partea ce ține de regimul juridic al cadourilor și să îmbunătățească aplicabilitatea practică a acestuia. Un aspect important îl constituie și stabilirea limitelor pentru valoarea totală admisă a cadourilor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol⁷³.
- ✓ Constatarea încălcărilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor. În vederea creării cadrului normativ conex la Legea nr. 308 din 2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, prin Hotărârea nr. 64/2020 Guvernul a aprobat proiectul Legii privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor.
- ✓ Întru operaționalizarea activității Consiliului național pentru drepturile omului, precum și asigurarea reprezentării societății civile în cadrul Consiliului Național pentru Drepturile Omului, prin

⁷¹ Prin Legea nr. 1/2020

⁷² Hotărârea Guvernului nr. 23/2020

⁷³ Hotărârii Guvernului nr. 116/2020

HG nr.94/2020 au fost aprobate modificări la Regulamentul acestuia. Urmare a demersului Platformei Naționale a Forumului Societății Civile al Parteneriatului Estic, au fost desemnați cei 5 reprezentanți ai organizațiilor necomerciale în calitate de membri ai Consiliului național pentru drepturile omului.

Provocări identificate în domeniul justiției și drepturilor omului

- Integritatea sectorului justiției;
- Operarea frecventă a amendamentelor cadrului legal, ceea ce afectează stabilitatea legii;
- Numărul mare de condamnări ale Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, ceea ce denotă că sistemul necesită îmbunătățiri;
- Neratificarea Protocolului opțional nr. 12 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) și a Convenției Internaționale privind protecția tuturor drepturilor lucrătorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora;
- Creșterea numărului de plângeri privind nerespectarea drepturilor fundamentale – 2010 în 2018, la 2623 în 2019.
- Creșterea numărului de peții de la 811 în 2018 la 1113 în 2019 privind condițiile de detenție în penitențiar și a numărului plîngerilor parvenite de la persoanele condamnate cu referire la aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile penitenciare, de la 273 în 2018 la 346 în 2019;
- Mediatizarea insuficientă privind beneficiile utilizării mecanismelor alternative de soluționare a disputelor (medierea) și respectiv, solicitarea redusă a medierii de către cetățeni;
- Asistența juridică garantată de stat acordată victimelor traficului de ființe umane este subdezvoltată, majoritatea cazurilor fiind asistate juridic cu suportul partenerilor de dezvoltare.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Asigurarea unui act de justiție eficient, accesibil și de calitate;
2. Asigurarea stabilității cadrului normativ și instituțional;
3. Aprobarea și implementarea noului document de politici în sectorul justiției;
4. Reducerea numărului cererilor adresate Curții Europene a Drepturilor Omului împotriva Republicii Moldova, precum și încheierea unui număr mai mare de tranzacții de împăcare/declarații unilaterale și aplicarea directă de către instanțele judecătorești naționale a prevederilor Convenției Europene a Drepturilor Omului și a standardelor generate de jurisprudența Curții;
5. Asigurarea funcționalității Consiliului Național pentru Drepturile Omului și a rețelei de coordonatori naționali și locali în domeniul drepturilor omului.
6. Asigurarea funcționalității sistemelor informationale judiciare, inclusiv e-Dosar.
7. Aprobarea normelor minime de echipare a spațiilor de detenție necesare pentru deținerea în condiții corespunzătoare a persoanelor cu dizabilități private de libertate
8. Revizuirea cadrului normativ pentru includerea persoanelor deținute în lista subiecților beneficiari de asigurare obligatorie de asistență medicală. Reorganizarea serviciilor/unităților medicale din cadrul instituțiilor de detenție.
9. Aprobarea Conceptului Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor pe anii 2020–2030 și a Planului de acțiuni pe anii 2020-2022
10. Dezvoltarea mecanismului de implementare a Legii nr.299/30.11.2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant, pusă în aplicare începând cu 01.01.2020, și dezvoltarea serviciilor specializate și pentru această categorie de copii, care actualmente lipsesc.

11. Instruirea în domeniul egalității și nediscriminării a parajuriștilor, avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat și mediatorilor comunitari.

AFACERI INTERNE ȘI ORDINE PUBLICĂ

Realizări 2019

Pe parcursul anului 2019, activitatea realizată în domeniul afacerilor interne s-a axat pe consolidarea cadrului normativ, dezvoltarea și operaționalizarea sistemului de management operațional, reformarea și consolidarea capacităților de menținere, asigurare și restabilire a ordinii publice, prevenire și combatere a criminalității, dezvoltare și consolidare a capacităților de asigurare a protecției interne și integrității instituționale, implementarea eficientă a managementului integrat al frontierei de stat conform celor mai bune practici ale Uniunii Europene, reducerea timpului de reacție la apeluri, precum și simplificarea procedurilor de soluționare a solicitărilor cetățenilor, consolidarea capacităților de gestionare eficientă a fluxurilor migratorii pe întreg teritoriul țării, crearea și implementarea unui sistem propriu, eficient de instruire și formare profesională a angajaților din sistemul afacerilor interne.

Urmare a eforturilor depuse, potrivit Barometrului de opinie publică, realizat de Institutul de Politici Publice în decembrie 2019, numărul cetățenilor care au încredere în Poliție a crescut cu 6% (34%) față de sondajul din ianuarie 2019 (40%) și cu 9% față de sondajul din noiembrie 2018 (31%).

În vederea ajustării cadrului legal, precum și în vederea modernizării activității în domeniul ordinii și securității publice, au fost realizate următoarele acțiuni:

- ✓ Organizarea și funcționarea Inspectoratului de Management Operațional al MAI⁷⁴, Inspectoratului General de Carabinieri, Inspectoratului General al Poliției și Inspectoratului General pentru Situații de Urgență;
- ✓ Aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului Informațional automatizat „Registrul dactiloscopic”;
- ✓ Aprobarea modelelor actelor de identitate din sistemul național de pașapoarte și a modelelor permiselor de conducere de tip nou.
- ✓ Încheierea a 16 acorduri de cooperare cu instituțiile și reprezentanții societății civile în vederea consolidării obiectivelor comune de combatere a corupției și prevenire a manifestărilor antisociale.
- ✓ Extinderea cadrului de cooperare internațională pe filiera bilaterală și multilaterală, fiind intensificată cooperarea cu Germania, România, Italia, Turcia, Qatar, statele-membre CSI etc., printr-o serie de activități comune.
- ✓ Aprobarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Italiene⁷⁵ și a Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia privind conversiunea și recunoașterea reciprocă a permiselor de conducere⁷⁶. A fost aprobată semnarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia în domeniul formării și instruirii personalului din organele de drept⁷⁷.
- ✓ Deținerea Președinției în cadrul SEPCA. Întru atingerea obiectivelor stabilite, au fost semnate 3 și ratificate 4 tratate internaționale.
- ✓ Reformarea, dotarea și fortificarea capacităților Inspectoratului General de Carabinieri, Inspectoratului General al Poliției, Inspectoratului General al Poliției de Frontieră și Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, scopul de bază fiind consolidarea unui sistem de ordine și securitate publică integrat, interoperabil și compatibil, capabil să asigure servicii publice de calitate pentru protecția persoanei, siguranța cetățenilor și a societății, precum și creșterea nivelului de încredere a populației în organele de drept.

⁷⁴ Hotărîrea Guvernului nr. 120/2019

⁷⁵ Hotărîrîi Guvernului nr. 524/2019

⁷⁶ Hotărîrîi Guvernului nr. 701/2019

⁷⁷ Hotărîrea Guvernului nr. 699/2019

✓ Alocarea din bugetul de stat mijloace financiare pentru completarea rezervelor materiale de stat și de mobilizare în mărime de 26,4 mil. lei, executarea constituind circa 56,8%. Veniturile colectate au constituit suma de 11 892,6 mii lei, mijloace, care de asemenea, au fost îndreptate la completarea rezervelor de stat și de mobilizare. Din fondul de intervenție al Guvernului au fost alocate circa 2,9 mil. lei în scopul recuperării bunurilor materiale din rezervele de stat, eliberate pentru lichidarea consecințelor calamităților naturale, inclusiv pentru domeniul apărării, consiliile raionale Ocnița, Basarabeasca, Glodeni, în legătură cu lichidarea consecințelor ninsorilor abundente, vântului și ploilor puternice; prăbușirea blocului de locuit din orașul Otaci, evenimente care au avut loc pe parcursul anului 2019.

Pe parcursul perioadei de raportare a fost asigurată implementarea politicilor în domeniul migrației și azil:

✓ Emiterea și eliberarea în anul 2019 a 24 mii acte pentru acordarea dreptului de ședere sau circa 13% mai multe comparativ cu anul precedent. Dreptul la repatriere cu eliberarea confirmării de repatriere a fost acordat pentru 152 străini, care au solicitat stabilirea cu traiul permanent în Republica Moldova

✓ Asigurarea funcționării Centrelor de integrare a străinilor, în activitățile de integrare fiind incluși titulari ai dreptului de ședere la familie (Turcia, Federația Rusă, Kazahstan), titulari ai dreptului de ședere permanent (Federația Rusă), apatrizii recunoscuți, beneficiarii de protecție umanitară (Irak). Circa 155 de persoane originare din 22 state au fost susținute prin intermediul Centrului de cazare.

Realizări majore obținute în perioada anului 2020

Cele mai importante măsuri întreprinse în perioada vizată, pot fi menționate următoarele:

✓ Optimizarea eliberării actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova. În acest sens, prin Hotărârea Guvernului nr. 25/2020, au fost operate modificări la unele hotărâri ale Guvernului, care vor optimiza și eficientiza procesele operaționale de prestare a serviciilor publice referitoare la eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova și anume: aplicarea semnăturii personale a titularului pe actul de identitate la vârsta de 14 ani, obligativitatea de a deține buletin de identitate de la vârsta de 16 ani, eliberarea buletinului electronic pe termen de 10 ani, extinderea termenului de valabilitate a pașaportului, utilizarea sistemelor informaționale pentru prevenirea tentativelor de furt de identitate și identitate falsă, procedura dobândirii și pierderii cetățeniei Republicii Moldova etc.

✓ Crearea Inspectoratului Național de Securitate Publică (INSP). Conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 201/2009 și recomandărilor Curții de Conturi, a fost aprobat Statul de personal al INSP de către Cancelaria de Stat. Structura organizatorică și efectivul-limită al INSP au fost aprobate prin Ordinul MAI nr. 167 din 27.03.2020 cu privire la completarea Ordinului nr. 59/2020 cu privire la efectivul-limită și structura subdiviziunilor specializate ale IGP. La momentul actual se întreprind măsuri pentru operaționalizarea INSP.

✓ Instituirea grupurilor de lucru comune, la nivel regional și local, pentru asigurarea conlucrării autorităților cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii criminalității cu autoritățile administrației publice locale. În acest sens au fost elaborate 102 planuri de acțiuni comune între Inspectoratul de poliție teritorial și Direcțiile de specialitate, privind înlăturarea cauzelor și condițiilor generatoare de infracțiuni, contravenții și altor tendințe negative. Au fost formate 8 structuri de participare (Consilii de siguranță comunitară), activitatea acestora fiind orientată la soluționarea în comun a problemelor de siguranță comunitară. Conducătorii Inspectoratelor de Poliție au participat în cadrul a 511 ședințe ale Consiliilor raionale. Angajații sectoarelor de poliție au participat în cadrul a 1174 ședințe ale Consiliilor locale, în cadrul cărora au fost abordate 227 subiecte pe domeniile prevenirii fenomenului infracțional și contravențional, siguranță copii, violența în familie, alcoolism și narcomanie etc.

✓ Pentru formarea subofițerilor au fost aprobate mai multe programe, curriculum-uri și planuri tematice de instruire profesională inițială și continuă în domeniile: constatării contravențiilor și intervenției profesionale, comunicării, perfecționării investigațiilor infracțiunilor etc.

- ✓ Darea în exploatare a următoarelor sectoare de poliție modernizate pentru îmbunătățirea relației poliție-comunitate: nr.1 din Făleşti, nr.3 din localitatea Costești, raionul Ialoveni, nr.1 Șoldănești, Ceadâr-Lunga, Dubăsari, Bender.
- ✓ Îmbunătățirea proceselor în domeniul rezervelor de stat și de mobilizare. În acest sens, prin Hotărârea Guvernului nr. 57/2020 a fost aprobat proiectul de lege cu privire la rezervele de stat și de mobilizare. Necesitatea aprobării unei noi legi a derivat din faptul că Legea nr. 589/1995 privind rezervele materiale de stat și mobilizare, în mare parte nu mai corespunde necesităților actuale, nu definește clar un șir de noțiuni și activități din domeniu și conține mai multe lacune care permit comiterea diverselor încălcări, inclusiv fraude. Prin urmare, noul proiect de lege urmărește atât sistematizarea, cât și îmbunătățirea proceselor operaționale în activitatea din domeniul respectiv.
- ✓ Planul de acțiuni pentru anul 2020 privind integrarea străinilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 107/2020, vine să implementeze Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020) și are drept scop asigurarea realizării drepturilor străinilor aflați legal pe teritoriul Republicii Moldova și prevede facilitarea integrării străinilor, reducerea riscurilor excluziunii sociale a acestora, ghidarea activității autorităților publice în planificarea și implementarea activităților/măsurilor de integrare, sporirea implicării structurilor locale și a societății civile, asigurarea implementării uniforme a cadrului legal în domeniul integrării străinilor pe întreg teritoriul țării, precum și asigurarea transparenței activității statului în procesul de integrare a străinilor.
- ✓ Modificarea cadrului normativ cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova și a Regulamentului Centrului de Plasament Temporar al Străinilor. Prin Hotărârea Guvernului nr. 108/2020 au fost aduse în concordanță actele normative existente la noile prevederi legale, fapt va contribui la aplicarea eficientă și uniformă a prevederilor legislației în domeniu.
- ✓ Îmbunătățirea proceselor de integrare a străinilor. La data de 04.03.2020 Guvernul a aprobat proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative, care prevede revizuirea și ajustarea Legii nr. 274/2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova. Proiectul prevede includerea unor categorii noi de străini documentați cu drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova în măsurile de integrare pentru o mai sigură incluziune socială a acestora. Scopul de bază constă în motivarea și asigurarea unei participări mai active a străinilor la măsurile de integrare, întru valorificarea potențialului acestora. Totodată, proiectul pune accentul pe sporirea rolului statului în promovarea procesului de integrare prin informarea diversificată, crearea oportunităților de autoîntreținere, sporirea rolului angajatorului în procesul de integrare, promovarea diversității culturale, asigurarea realizării drepturilor etc. Proiectul asigură realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova pe Acordul de Asociere, dar totodată are drept scop reducerea riscurilor excluziunii sociale a imigranților, asigurarea ordinii publice și securității naționale prin informarea din momentul legalizării șederii referitor la statutul juridic acordat în țara noastră. Ca urmare a declarării „stării de urgență” pe întreg teritoriul Republicii Moldova generate de epidemia COVID-19, au fost realizate un șir de acțiuni:
- ✓ Centrul de dirijare în situații excepționale (CDSE) a activat începând cu data de 17 martie 2020, concomitent cu punctele teritoriale de dirijare în situații excepționale ale comisiilor pentru situații excepționale din raioane, din municipiile Chișinău și Bălți și din UTA Găgăuzia, precum și punctele locale de dirijare în situații excepționale ale comisiilor pentru situații excepționale din sate (comune) și orașe.
- ✓ Inspectoratul General al Poliției a gestionat Harta interactivă cu privire la persoanele aflate în regim de autoizolare, ce permite monitorizarea și evidența acestora pe întreg teritoriul țării. Totodată, aceasta presupune sistematizarea și analiza datelor aferente cazurilor suspecte de COVID-19, conține toate datele despre persoanelor care au intrat și continuă să intre pe teritoriul Republicii Moldova și care sânt obligate să respecte autoizolarea, pe un termen de 14 zile.
- ✓ Pentru asigurarea suportului în procesul realizării măsurilor eficiente de prevenire și combatere a răspândirii infecției, schimbul operativ de informații între autoritățile administrative, implicate în procesul de gestionare a crizei și eliminare a consecințelor pandemiei cu coronavirus, și instituțiile

medico-sanitare, a fost creat portalul web <https://casper.mai.gov.md/> . Astfel, informațiile din fișele epidemiologice sunt actualizate permanent cu date culese în procesul realizării atribuțiilor de verificare a modului de respectare a măsurilor și restricțiilor impuse de către Comisia națională extraordinară de sănătate publică și/sau de Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, precum și cu date ce rezultă din activitatea de constatare a faptelor prevăzute de legea contravențională/penală aferente măsurilor și restricțiilor aplicate.

✓ Au fost introduse restricții la trecerea frontierelor și efectuate un șir de măsuri de prevenție. Totodată, se efectuează zilnic schimbul de informații cu autoritățile de frontieră ale țărilor vecine privind măsurile întreprinse în scopul diminuării riscurilor răspândirii sindromului respirator provocat de COVID – 19, precum și despre cazurile de depistare a persoanelor infectate.

✓ În scopul asigurării necesităților statului, în baza dispozițiilor CSE, au fost stabilite mecanisme speciale de activitate a străinilor în cadrul proiectelor de importanță națională; a fost asigurată repunerea în drepturi a străinilor aflați legal în Republica Moldova, care din cauza stării de urgență nu au reușit să asigure depunerea actelor pentru documentare; s-a exclus sancționarea contravențională pentru străinii care vor părăsi benevol teritoriul țării timp de 30 zile după ridicarea stării de urgență; a fost interzisă reținerea și preluarea în custodie a străinilor cu ședere ilegală în teritoriu, în special în cazurile din localitățile cu carantină etc.

✓ La distanță a fost asigurată activitatea comună și coordonarea măsurilor cu structurile internaționale. Spre exemplu: prin intermediul UNHCR a fost soluționată problema acordării pachetelor alimentare pentru solicitanții de azil plasați în Centrul de azil de tip deschis, dar care din cauza restricțiilor de circulație, au fost lipsiți de posibilitatea de a lucra la locul de muncă ce-l dețineau. Prin coordonarea cu societatea civilă produsele respective au fost procurate și repartizate locatarilor centrului.

✓ Au fost susținute familiile social - vulnerabile și persoanele în etate din localitățile aflate în regim de carantină. Astfel, de Ziua profesională a salvatorilor, fiind susținuți de carabinieri, salvatorii din cadrul IGSU au transportat 400 de pachete cu produse alimentare pentru locuitorii din 4 localități și orașe, aflate în carantină.

Problemele și provocările identificate în domeniu:

- Deficitul general de capacitate, inclusiv operațională, și fluctuația de personal, în domeniul asigurării și restabilirii ordinii și securității publice;
- Existența paralelismului în activitatea entităților de asigurare a ordinii publice și securității, a suprapunerilor și dublărilor de competențe, fapt ce face dificilă organizarea și desfășurarea misiunilor, stabilirea precisă a responsabilităților, cooperarea și alocarea resurselor, organizarea și executarea misiunilor;
- Implementarea fragmentară și neconformă a documentelor de politici aferente domeniului de securitate publică, care determină carențe în asigurarea prezenței Poliției în mediul rural, inclusiv sub aspectul asigurării implementării principiilor activității polițienești comunitare și de reacționare la apelurile de urgență;
- Existența unor proceduri complicate de documentare a cazurilor depistate de Poliție, birocratizarea excesivă a acestora;
- Caracterul neuniform al automatizării proceselor caracteristice activității polițienești prin implementarea tehnologiilor informaționale, asigurarea interoperabilității sistemelor existente și facilitarea utilizării acestora prin configurarea conform necesităților Poliției;
- Nesoluționarea problemei legate de aplicarea sechestrului asupra elementelor de infrastructură, componente ale sistemului de telecomunicații fixe și mobile în standard „TETRA” și imposibilitatea finalizării lucrărilor din Faza 1 a proiectului „Rețeaua de comunicații fixe și mobile pentru Serviciul Grăniceri al RM”;
- Infrastructură slab dezvoltată a punctelor de trecere a frontierei de stat, care influențează negativ procesele de control, în special în perioadele estivale.
- Lipsa planului de mobilizare a economiei naționale și a unei baze de păstrare a rezervelor.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Consolidarea și unificarea sistemului de pregătire inițială și continuă, cu accent pe pregătirea practică, cu instruirea anuală a circa 700 angajați din domeniu;
2. Conceptualizarea procesului de planificare operațională și strategică prin elaborarea documentelor de planificare în domeniul ordinii și securității publice, dezvoltării poliției, consolidării și modernizării instituției Carabinierilor și elaborarea unei noi politici naționale în domeniul migrației și azilului pentru următorii 10 ani;
3. Revizuirea managementului resurselor umane și crearea condițiilor atractive și competitive pentru noii angajați, inclusiv prin amendarea Legii nr.288/2016 și modernizarea managementului resurselor umane, selectarea, recrutarea, evaluarea și promovarea cadrelor;
4. Crearea mecanismelor instituționalizate de consultare formală și asigurare a participării autorităților publice locale și a comunității la gestionarea domeniului ordinii și securității publice;
5. Asigurarea mecanismelor de intervenție în cazul situațiilor de urgență pentru diminuarea timpului de reacție, inclusiv prin modificarea cadrului normativ relevant în vederea atribuirii IGSU a competențelor de supraveghere de stat în domeniul protecției civile și apărării împotriva incendiilor și inițierea modificării cadrului normativ în vederea dezvoltării voluntariatului în situații excepționale, în scopul consolidării serviciului salvatori și pompieri în localitățile rurale ale Republicii Moldova;
6. Consolidarea și eficientizarea mecanismului de administrare a rezervelor de stat și de mobilizare prin perfecționarea cadrului normativ cu privire la rezervele de stat și de mobilizare;
7. Modernizarea și asigurarea prestării serviciilor publice de calitate mediului de afaceri și persoanelor fizice în domeniul migrației și azilului;
8. Implementarea eficientă a managementului integrat al frontierei de stat prin extinderea implementării controlului comun la frontieră moldo-ucraineană, inclusiv pe segmentul transnistrean; modernizarea sistemelor informaționale și dezvoltarea infrastructurii frontierei de stat, a tehnicii și echipamentului utilizate la controlul frontierei de stat.

E. REINTEGRARE TERITORIALĂ

Realizări 2019

Obiectivele de reintegrare a țării și de reglementare comprehensivă a problemei transnistrene cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova rămân a fi prioritare în Programul de activitate guvernamentală și se depun toate eforturile posibile în vederea realizării acestor deziderate. Pe parcursul perioadei de referință au fost menținute active toate formatele de dialog privind reglementarea transnistreană, fiind desfășurate: 1 rundă oficială a formatului de negocieri „5+2” (2018 – 1), 5 întrevederi la nivel de reprezentanți politici (2018 – 30), 35 ședințe ale grupurilor de lucru sectoriale (2018 – 89), precum și a fost convocată o ședință a Comisiei guvernamentale pentru reintegrarea țării (2018 – 3), fiind purtate consultări și convenite mecanisme viabile de soluționare a problemelor curente.

După o pauză de 3 ani și 4 luni s-a reușit organizarea celei de-a 8-a conferințe bavareze pentru promovarea măsurilor de consolidare a încrederii (04-05 noiembrie 2019), iar la cea de-a 26-a reuniune a Consiliului miniștrilor afacerilor externe ai OSCE (05-06 decembrie 2019) s-a aprobat o nouă Declarație cu privire la negocierile în procesul de reglementare transnistreană în formatul „5+2”, prin care s-a reconfirmat sprijinul pentru identificarea unei soluții cuprinzătoare, pașnice și durabile pentru conflictul transnistrean, cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a R. Moldova în cadrul frontierelor internațional recunoscute și cu acordarea unui statut juridic special pentru regiunea transnistreană.

Progrese continue au fost marcate în implementarea așa-numitului pachet Berlin+:

- ✓ Activitatea școlilor cu predare în grafie latină a fost îmbunătățită (libera circulație parțial facilitată, tarife comunale diminuate, contracte de arendă pe 10 ani și la preț simbolic încheiate – anterior pe 1 an și la sume excesive),

- ✓ Accesul a fost deblocat la circa 90% (2018 – 83%) din terenurile agricole din raionul Dubăsari, amplasate după traseul Camenca-Tiraspol,
- ✓ 378 de diplome de model neutru au fost apostilate (28.03.2018 – 30.04.2020) și mecanismul funcționează pe deplin;
- ✓ Expertiza tehnică a podului dintre satele Gura Bâcului și Bâcioc a fost finalizată;
- ✓ Libera circulație a fost facilitată, prin excluderea în perioada 16 septembrie 2019-17 martie 2020 a mecanismului de notificare scrisă prealabilă în privința călătoriilor private în regiunea transnistreană a oficialilor și a funcționarilor publici din Republica Moldova și a deplasărilor delegațiilor antrenate în procesul de negocieri;
- ✓ Înmatricularea cu plăci neutre a autovehiculelor din regiunea este continuă, fiind înregistrate la subdiviziunile agenției servicii publice din or. Tiraspol și Râbnîța 3698 de automobile (2018 – 1688) și preschimbate peste 9500 permise de conducere (2018 – 1739);
- ✓ Dialogul în sfera telecomunicațiilor se menține în permanență cu operatorii de pe ambele maluri ale Nistrului într-o agere a formulei de cesionare a frecvențelor în banda 800 Mhz și a licenței teritoriale pentru operatorul regional, stabilirea compensațiilor rezonabile, cu precăutarea opțiunii de prelungire gratuită a licenței pentru încă 3 ani pentru operatorii de pe malul drept;
- ✓ Tema dosarelor penale se abordează prin prisma exigențelor legislației procesuale existente, organele de drept fiind informate despre evoluțiile pe problema terenurilor agricole și în legătură cu schimbarea circumstanțelor și expirarea termenilor de prescripție unele cauze au fost încetate, clasate și suspendate.

Pe parcursul perioadei de referință s-a asigurat continuitatea șirului de acțiuni pozitive și care vin în sprijinul locuitorilor din Zona de Securitate și din stânga Nistrului, fiind implementate 35 de proiecte în valoare de 15 mln. de lei prin intermediul Programului activităților de reintegrare a țării (2018 – 49 proiecte/ 15 mln. lei), prelungite până pe 30 iunie 2020, și respectiv, 01 august 2020, diverse facilități (fiscale, vamale, circulația trenurilor) la importul de bunuri în regiune (produse petroliere, medicamente, produse de uz fitosanitar etc.), simplificată procedura de documentare cu acte moldovenești de stare civilă și permise de conducere pentru locuitorii din stânga Nistrului și mun. Bender ceea ce a sporit dinamica solicitării acestora (de ex.: documente de stare civilă emise în 2019 – 15093 față de 11912 în 2018) ș.a.

Pentru o sincronizare a pozițiilor instituționale pe diverse elemente strategice, la inițiativa și sub egida Viceprim-ministrului pentru reintegrare în anul 2019 a fost relansată activitatea Mecanismului de coordonare pe problematica transnistreană, fiind la activ deja 4 ședințe, cu implicarea reprezentanților tuturor fracțiunilor parlamentare, consilierilor și funcționarilor din Parlament, Președinție, Guvern, reprezentanților din cadrul MAEIE, Biroului politici de reintegrare, altor autorități relevante

Intervenții prompte, asistență continuă și cu sesizarea partenerilor formatului „5+2”, în special a OSCE, au fost efectuate pe fiecare caz cunoscut de încălcare a drepturilor omului în regiune, inclusiv întru soluționarea cazurilor individuale și de rezonanță (Rjavitin Al., Horjan O., Belova T. ș.a.).

Pentru anul 2020 au fost trasate un șir de priorități, aflate deja în proces de realizare.

Proiectele de infrastructură sunt o prioritate pentru Guvern atât pe întreg teritoriul țării, cât și pe trasee care unesc regiunea transnistreană de restul Moldovei și aici vom mobiliza sprijinul partenerilor și a donatorilor pentru implementarea proiectelor de reparație a podului dintre satele Gura Bâcului și Bâcioc, reabilitarea drumului național „Chișinău-Tiraspol-Cuciurgan-Odesa”, construcția liniei de troleibuz pe segmentul or. Bender-Varnița-Cartierul Nordic, realizarea proiectelor ce au menirea de a sprijini comerțul între ambele maluri ale Nistrului și de a contribui la îmbunătățirea situației privind libertatea de circulație.

De asemenea, se va continua implementarea celor 8 înțelegeri din așa-numitul pachet Berlin plus, cu accent prioritar pe soluționarea viabilă a problemei ce ține de restabilirea spațiului unic de telefonie între ambele maluri ale Nistrului, dar și pe eliminarea barierelor artificiale în calea liberei circulații.

Realizări majore obținute în perioada anului 2020

Urmare a desfășurării concursului de proiecte în cadrul Programului activităților de reintegrare a țării pentru anul 2020, pentru implementarea căruia au fost prevăzute alocații din bugetul de stat în valoare de 15 mln. de lei, Comisia de selectare a proiectelor a selectat 42 de proiecte (din totalul de 120 de proiecte), cele mai competitive și cu impact social-economic major. Lista acestora a fost publicată în Hotărârea Guvernului nr.256/2020, iar implementarea urmează a fi asigurată până la finele anului 2020.

În contextul elaborării noului Plan de Acțiuni al Consiliului Europei pentru Republica Moldova, pe dimensiunea promovării măsurilor de consolidare a încrederii, a fost asigurată implementarea proiectelor anterior inițiate (seminare pentru profesorii de limbă franceză și pentru cadrele medicale pe filiera tratării dependenței de consumul de droguri, Youth Peace Camp 2020). Totodată, prin intermediul Programului „Măsuri de Promovare a Încrederii” (CBMV) s-au realizat mai multe acțiuni pozitive în legătură cu situația epidemiologică urmare a răspândirii pandemiei de COVID-19 (acestea sunt specificate la capitolul „Acțiuni specifice pentru combaterea COVID-19”).

Principalele acțiuni specifice, întreprinse în sprijinul locuitorilor și agenților economici din regiunea transnistreană pe perioada declarării stării de urgență în legătură cu situația epidemiologică urmare a răspândirii pandemiei de COVID-19, pot fi menționate:

- ✓ suspendarea activității punctelor de înmatriculare a mijloacelor de transport din or. Tiraspol și Râbnîța;
- ✓ instituirea unui mecanism de comunicare zilnică cu reprezentanții autorităților publice locale;
- ✓ facilitarea pentru agenții economici din raioanele de est ale țării și care sunt înregistrați la ASP să efectueze procedurile de vămuire a medicamentelor și producției medico-farmaceutice la posturile vamale autorizate de Serviciul Vamal, fără perceperea drepturilor de import sau export și a plății pentru poluarea mediului, fără aplicarea măsurilor de politică economică, cu condiția rămânerii mărfurilor pe teritoriul necontrolat de către organele constituționale și în baza și limita avizului Agenției Medicamentului și Dispozitivelor Medicale, cu traversarea punctelor de frontiera Palanca-Maiaki-Udobnoe și Tudora-Starocazacie;
- ✓ instituirea procedurii simplificate de autorizare pentru agenții economici din regiunea transnistreană, care importă produse alimentare, produse de uz fitosanitar și fertilizanți, prin punctele de trecere a frontierei, controlate efectiv de către Serviciul Vamal;
- ✓ asigurarea transportării și ridicării salariilor pentru angajații celor 8 școli cu predare în limba română și pentru pensionarii din satele, amplasate pe malul stâng al raionului Dubăsari;
- ✓ prin intermediul Programului „Măsuri de Promovare a Încrederii” (CBMV) s-au identificat fonduri, în parteneriat cu UE, pentru cazarea pe malul drept, pe principiu benevol, a 95 medici care au fost restricționați să se deplaseze la serviciu sau la domiciliu și care locuiesc în regiunea transnistreană/ Zona de Securitate;
- ✓ prelungirea cu 4 ore, până la 20:00, a orarului de lucru al feribotului care circulă peste r. Nistru, între localitățile Molovata, Molovata Nouă, Corjova și Cocieri din raionul Dubăsari, iar grație extinderii programului de activitate al podului plutitor, capacitatea de transportare a acestuia a sporit considerabil: de la 11 mii de pasageri (aprilie 2019) la 15100 (aprilie 2020), iar numărul de unități de transport de la 3500 la 6500 pentru aceiași perioadă;
- ✓ prin Platforma de Sănătate a Programului CBMV au fost donate loturi de echipamente de protecție și consumabile pentru centrele de sănătate de pe ambele maluri ale Nistrului, destinate pentru contracararea COVID-19, în valoare totală de 16 382 dolari SUA.

Probleme și provocări identificate în domeniu

- Impedimentele artificiale în calea liberei circulații a cetățenilor Republicii Moldova în direcția localităților din regiunea transnistreană continuă să fie o problemă actuală, care devine și mai complexă în situațiile de criză din Zona de Securitate și pe perioada stării de urgență, urmare a acțiunilor unilaterale din partea structurilor de la Tiraspol.
- Lipsa unui control efectiv asupra localităților din stânga Nistrului și mun.Bender și inaccesibilitatea regiunii pentru funcționarii aflați în exercitarea atribuțiilor de serviciu dar și pentru promotorii drepturilor omului generează dificultăți în monitorizarea atotcuprinzătoare a situației drepturilor omului din regiune și în intervenirea plenară întru a asigura restabilirea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale victimelor ale căror drepturi au fost lezate.
- Aspectele de securitate regională și necesitatea gestionării acestora în corespundere cu angajamentele internaționale existente rămân pe agenda platformelor de dialog stabilite.
- Propaganda mediatică din partea exponenților de la Tiraspol dezinformează opinia publică despre eforturile și acțiunile pozitive ale autorităților Republicii Moldova în vederea soluționării celor mai stringente probleme cu care se confruntă locuitorii de pe ambele maluri ale Nistrului.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

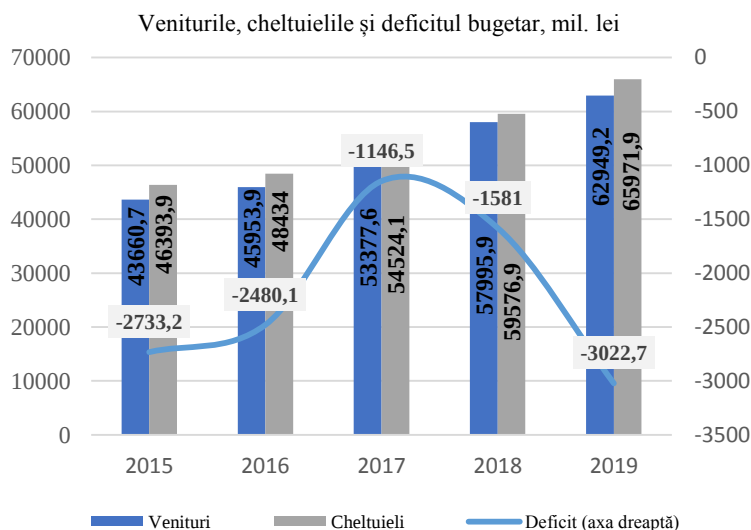
1. Eliminarea tuturor barierelor în calea liberei circulații prin perimetrul Zonei de Securitate și între localitățile de pe ambele maluri ale r.Nistru;
2. Asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în regiunea transnistreană în conformitate cu standardele internaționale și rigorile constituționale;
3. Asigurarea școlilor cu predare în grafie latină din regiunea transnistreană cu sedii adecvate pentru desfășurarea procesului educațional, precum și reîntoarcerea sau oferirea de sedii alternative și adecvate pentru liceele „Evrîca” din or. Râbnîța și „Ștefan cel Mare și Sfânt” din or. Grigoriopol.
4. Restabilirea spațiului economic unic și armonizarea procedurilor/ tarifelor vamal-fiscale între cele două maluri ale Nistrului.
5. Coordonarea asistenței externe și a proiectelor privind promovarea măsurilor de consolidare a încrederii, finanțate de către donatorii internaționali și care vizează regiunea transnistreană, cu autorităților competente ale Republicii Moldova.

F. FINANȚE PUBLICE, RELATII FISCALE ȘI VAMALE

MANAGEMENTUL FINANTELOR PUBLICE

Realizări 2019

Pe parcursul anului 2019, politica bugetar-fiscală a fost direcționată spre consolidarea finanțelor publice și a stabilității financiare, prin menținerea unui deficit al bugetului public național la nivel sustenabil.

Pe parcursul anului bugetar, având în vedere actualizarea prognozelor principalilor indicatori macroeconomici, au fost actualizați indicatorii bugetari la venituri, cheltuieli și soldul bugetar (deficit)⁷⁸. Prin aceste măsuri a fost atins obiectivul durabilității bugetar-fiscale, și anume, s-a reușit menținerea unui deficit al bugetului public național la nivel sustenabil, evitând riscurile legate de șocuri interne și externe și dependența bugetului de asistența financiară externă. Astfel, anul 2019 s-a încheiat cu deficit bugetar de circa 3 mild. lei. În ianuarie-decembrie 2019 la *bugetul public național* au

fost acumulate venituri în sumă de circa 62,9 mild. lei (cu 8,5% mai mult față de ianuarie-decembrie 2018) și cheltuieli – circa 66 mild. lei (mai mult cu 10,7%). Cea mai mare parte din cheltuieli au fost direcționate spre protecția socială, dar cea mai mică – spre protecția mediului. Bugetul public național s-a soldat cu un deficit de -3022,7 mil. lei, spre deosebire de anul 2018, când bugetul s-a încheiat cu un deficit de -1581 mil. lei.

La *bugetul de stat* au fost acumulate venituri în mărime totală de 39 968,0 mil. lei, fiind realizate la nivel de 98,4% față de planul precizat, inclusiv: veniturile generale și colectate – 39 619,4 mil. lei și veniturile proiectelor finanțate din surse externe – 348,6 mil. lei.

Veniturile bugetului de stat, (mil. lei)

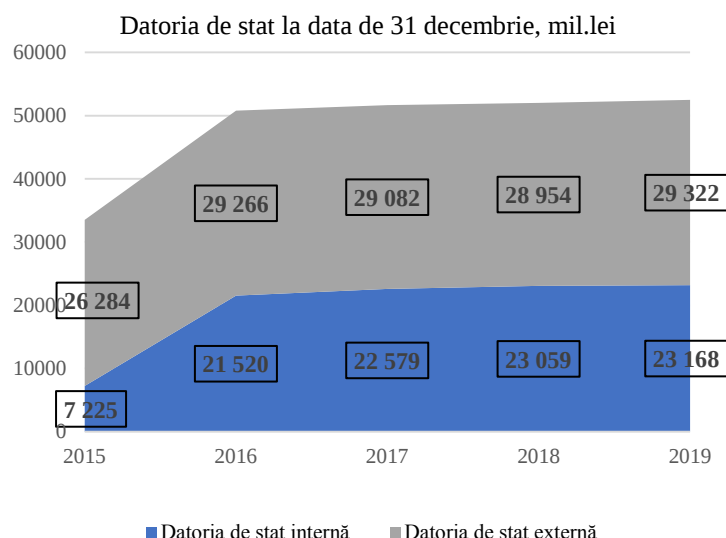
	2019	2018	Diferența 2019 față de 2018	
			(+/-)	%
Veniturile bugetului de stat, total	39 968,0	36 432,7	3 535,3	9,7 %
1. Veniturile generale și colectate	39 619,4	35 847,5	3 771,9	10,5 %
inclusiv:				
*1.1.1 Venituri administrate de către Serviciul Fiscal de Stat	17 236,0	16 475,6	760,4	4,6 %
*1.1.2 Venituri administrate de către Serviciul Vamal	22 896,7	21 410,3	1 486,4	6,9 %
1.1.3 Alte venituri	2 417,5	1 036,2	1 381,3	133,3%
1.1.4 Restituiri TVA și accize	-2 930,8	-3 074,6	-143,8	-4,7 %
2. Veniturile proiectelor finanțate din surse externe	348,6	585,2	-236,6	-40,4 %

Majorarea veniturilor a fost susținută de creșterea veniturilor generale urmare măsurilor întreprinse pentru consolidarea administrării fiscale și vamale. Astfel, din suma totală a veniturilor generale și colectate, încasările din impozite și taxe au constituit 36 417,2 mil. lei, fiind semnalată o majorare cu 6,9 % comparativ cu anul trecut. Ponderea cea mai semnificativă în total venituri au avut-o încasările din taxa pe valoare adăugată (TVA), care au constituit 20096,6 mil. lei sau circa 50,3% din veniturile totale, iar veniturile din accize au constituit 6 220,2 mil. lei.

⁷⁸ Legea nr. 112/2019 privind rectificarea Bugetului de Stat pentru anul 2019 nr.303/2018

***Remarcă:** Veniturile administrate de către Serviciul Fiscal de Stat și Serviciul Vamal reprezintă încasările reale în contul bugetului de stat și sînt reflectate în conformitate cu metoda de casă.

Creșterea cheltuielilor a fost susținută de majorarea veniturilor, corelate cu prioritățile stabilite în

documentele naționale de planificare strategică. Nivelul de executare a cheltuielilor bugetului de stat a constituit - 92,4 %, rămânând neexecutate cheltuieli în volum de 3 275,5 mil. lei, dintre care 1 021,9 mil. lei la proiectele finanțate din surse externe. Astfel, deficitul bugetului de stat a constituit 3102,2 mil. lei sau 1,49 % din PIB. Politica în domeniul datoriei de stat a fost orientată spre atingerea obiectivului fundamental de asigurare a necesităților de finanțare ale bugetului de stat la nivel acceptabil de cheltuieli pe termen mediu și lung, în condițiile limitării riscurilor implicate, stipulate în programele „Managementul datoriei de stat pe termen

mediu (2019-2021).” Astfel, la situația din 31 decembrie 2019, soldul datoriei de stat a constituit circa 52,5 mild. lei, fiind în creștere cu 0,9 % față de perioada similară a anului 2018. Ponderea acesteia în PIB, la situația din 31 decembrie 2019⁸⁰, a constituit 25,2%, înregistrând o diminuare în raport cu situația de la sfârșitul anului 2018 cu 1,9 p.p. În structura totală a datoriei de stat, datoria internă are o pondere de 44,1% și, respectiv, datoria externă – 55,9%. Nivelul de îndatorare a țării se încadrează în parametrii de risc stipulați în Programul. Majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a valorilor mobiliare de stat (VMS) emise pe piața primară, iar a datoriei de stat externe - de finanțarea externă netă pozitivă și evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA.

Soldul garanțiilor de stat a constituit 928,6 mil. lei, majorându-se cu 670,3 mil. lei comparativ cu finele anului precedent, fiind formate în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat “Prima casă”.

Printre principale măsuri de politici implementate în domeniul gestionării eficiente a finanțelor publice, inclusiv a celor cu impact asupra populației și mediului de afaceri, vom menționa:

- ✓ Fortificarea procesului de management al asistenței financiare externe. Astfel, urmare măsurilor întreprinse rata de absorbție/valorificare a resurselor în cadrul proiectelor finanțate din surse externe a crescut esențial de la 34% în anul 2018 la 61% în anul 2019.
- ✓ Constituirea platformelor consultative, atât la nivel național, cât și la nivel local în vederea transparentizării, creșterii eficienței asistenței oferite de partenerii externi și racordarea acesteia la prioritățile de dezvoltare ale țării Astfel, a fost organizată prima ședință la nivel înalt a Consiliului Comun de Parteneriat și reconstituirea consiliilor sectoriale în domeniul asistenței externe la nivelul autorității publice cu participarea donatorilor activi în sector și a societății civile.
- ✓ Debursarea, pe parcursul anului 2019 granturi pentru suport bugetar și proiecte în valoare de 1,54 mild. lei și împrumuturi – 2,62 mild. lei.
- ✓ Inițierea negocierilor pe noul Program al Operațiunii pentru Politicile de Dezvoltare în valoare de cca 40 mil. dolari SUA, destinat susținerii bugetului de stat;
- ✓ Negocierea și semnarea mai multor acorduri de asistență externă pentru proiecte strategice. Astfel, au fost agreeate proiectele din cadrul Programului Anual de Acțiuni pentru 2019 al Uniunii Europene pentru Republica Moldova: EU4Moldova: Start up City Cahul (7,0 mil. Euro, grant) și EU4Moldova: Clean water for Cahul (11,0 mil. Euro, grant).

⁸⁰ Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2019

✓ Lansarea sistemului informațional „Registrul proiectelor de investiții capitale” (RPIC), care conține baze de date unice ale proiectelor de investiții capitale în curs de execuție/nefinalizate, inclusiv proiectele finanțate din surse externe, fiind un instrument analitic indispensabil în procesul de analiză și prioritizare a proiectelor și oferind un suport informațional semnificativ autorităților publice pentru efectuarea analizei situației reale în procesul gestionării investițiilor capitale și pentru luarea deciziilor în sensul continuării/stopării/demolării/vânzării/schimbării destinației obiectivelor de investiții capitale.

✓ Asigurarea continuității în implementarea reformei sistemului de salarizării în sectorul bugetar prin analiza permanentă a cheltuielilor de personal în unitățile bugetare finanțate din bugetul de stat și bugetele locale pentru identificarea insuficiențelor și înaintarea propunerilor de alocări suplimentare. Astfel, în anul 2019 au fost adoptate soluții pentru unele categorii de personal din diferite grupuri ocupaționale, majorarea claselor de salarizare pentru unele funcții bugetare, unificarea claselor de salarizare pentru anumite categorii⁸¹. În rezultatul implementării soluțiilor respective, circa 44 mii unități de personal vor beneficia în anul 2020 de creșteri salariale de 8-65%, costul de implementare constituind 372,5 mil. lei. De asemenea, în vederea asigurării creșterii graduale și egalarea valorilor de referință utilizate la calcularea salariilor angajaților din sectorul bugetar, unele valori de referință au fost majorate, măsura respectivă având un impact pozitiv asupra 97% din angajații sectorului bugetar, costul total de implementare fiind de circa 1224,9 mil. lei, începând cu 01.01.2020.

✓ Asigurarea continuării implementării și extinderea categoriilor de beneficiari ai Programului „Prima casă”⁸², care facilitează accesul persoanelor fizice la achiziția unei locuințe prin contractarea de credite garantate parțial de stat, în special pentru familiile. Astfel, în perioada de referință, de compensații în cadrul Programului au beneficiat: 510 angajați din sectorul public⁸³, suma compensațiilor transferate constituind 2 737,016 mii lei; 1269 familii cu copii⁸⁴, suma compensațiilor transferate constituind 5 258,17 mii lei, inclusiv 39 familii cu copii au beneficiat de majorări ale compensațiilor primite; 220 salariați angajați în sectorul privat⁸⁵, suma compensațiilor transferate constituind 445,28 mii lei.

✓ Diversificarea pachetului de susținere și protecție socială a unor categorii de cetățeni, prin alocarea mijloacelor financiare, după cum urmează: 2,8 mil. lei pentru achitarea compensațiilor acordate 45 beneficiari - persoane supuse represiunilor politice; 2,1 mil. lei acordate 44 beneficiari ai indemnizațiilor unice pentru construcția sau procurarea spațiului locativ, sau restaurarea caselor vechi⁸⁶; 54,0 mii lei pentru 62 beneficiari de compensații unice pentru conectarea la conducta de gaze, acestea făcând parte din categoriile de populație defavorizate din mediul rural.

✓ Reluarea implementării mecanismului de subvenționare a creării locurilor de muncă⁸⁷, astfel în anul 2019 fiind depuse cereri în sumă de 30,5 mil. lei pentru crearea circa 823 locuri de muncă.

✓ Îmbunătățirea raportării financiare în sistemul bugetar și sporirea transparenței informației financiare prin: perfecționarea Standardelor Naționale de Contabilitate⁸⁸; aprobarea Standardului Național de Contabilitate „Prezentarea situațiilor financiare consolidate”; aprobarea Regulamentului de activitate și a Componentei Consiliului de contabilitate și raportare financiară de pe lângă Ministerul Finanțelor; perfecționarea cadrului normativ aferent Planului general de conturi contabile⁸⁹; aprobarea Indicațiilor metodice privind contabilitatea în cabinetele individuale ale medicilor de familie.

⁸¹ Legea nr. 175/2019 pentru modificarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

⁸² Hotărârea Guvernului nr. 253/2019 cu privire la Regulamentul privind modul de acordare din bugetul de stat a compensațiilor pentru salariații angajați în sectorul privat participanți în cadrul Programului de stat „Prima casă”.

⁸³ Hotărârea Guvernului nr. 567/2018.

⁸⁴ Hotărârea Guvernului nr. 797/2018.

⁸⁵ Hotărârea Guvernului nr. 253/2019.

⁸⁶ Prin Hotărârea Guvernului nr. 711/2019 a fost aprobată prelungirea termenului de realizare a Hotărârii Guvernului nr. 836/2010 cu privire la acordarea indemnizațiilor unice pentru construcția sau procurarea spațiului locativ, sau restaurarea caselor vechi unor categorii de cetățeni până la data de 31 decembrie 2020.

⁸⁷ Hotărârea Guvernului nr. 1145/2017

⁸⁸ Modificarea Ordinului Ministrului Finanțelor nr. 118/2013 „Privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate”.

⁸⁹ Modificarea Ordinului Ministrului Finanțelor nr. 119/2013 „Privind aprobarea Planului general de conturi contabile”.

- ✓ Elaborarea și publicarea „Bugetului pentru cetățeni” și a „Raportului privind executarea bugetului pentru cetățeni pe anul 2018”, acțiuni realizate întru alinierea la practicile internaționale, sporirea transparenței informației privind bugetul public și componentele sale, precum și a gradului de accesibilitate a publicului la informații.
- ✓ Consolidarea gestiunii finanțelor publice pe baza principiilor bunei guvernări, prin dezvoltarea continuă a unui sistem solid de control financiar public intern, a fost realizată prin dezvoltarea sistemelor de management financiar și control în cadrul entităților publice, inclusiv prin profesionalizarea pozițiilor-cheie de management financiar public, stabilirea responsabilităților de coordonare a activităților de organizare și dezvoltare a sistemelor de control intern managerial, consolidarea și eficientizarea activității de audit intern în sectorul public, creînd premise privind: externalizarea serviciilor de audit intern prin contractarea sau partajarea acestora, stabilirea criteriilor de dimensionare a subdiviziunilor de audit intern, creșterea calității auditului intern prin impunerea unor cerințe de calificare și performanță, asigurarea unui grad înalt de independență și obiectivitate a auditului intern.
- ✓ Demararea implementării Sistemul informațional automatizat „Registrul de stat al achizițiilor publice” (M-Tender), în vederea asisurării unui proces de achiziții deschis, transparent și conform standardelor internaționale. Astfel, prin intermediul SIA „M-Tender” în anul 2019 au fost încheiate circa 28,3 mii contracte, valoarea ofertelor înregistrate depășind 5,0 mld. lei. Pentru prima dată în Republica Moldova, a fost implementată licitația electronică ca instrument specific care permite micșorarea și obținerea unor prețuri mai avantajoase. Introducerea DUAE (documentului unic de achiziții european) a permis operatorilor economici să reducă timpul și resursele pentru pregătirea și depunerea ofertelor.

Realizări 2019

ADMINISTRARE FISCALĂ

În vederea perfecționării politicilor promovate și modernizării proceselor de administrare fiscală, ajustate la bunele practici aplicate la nivel internațional-au întreprins următoarele:

- ✓ Aprobarea Strategiei de dezvoltare a Serviciului Fiscal de Stat pentru anii 2020-2023;
- ✓ Aprobarea Regulamentului privind procedura de emitere a soluției fiscale individuale anticipate;
- ✓ Aprobarea Regulamentului privind punerea în aplicare a prevederilor legislației în parte ce ține de procedura de examinare, elaborare și remitere de către SFS a solicitărilor de informații, parvenite de la părțile semnatare ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, care reglementează cooperarea în materie fiscală;
- ✓ Lansarea și implementarea mai multe sisteme informaționale menite să asigure un climat favorabil între autoritatea fiscală și contribuabil, precum: SCITL ver.2, Cadastru Fiscal ver.2, Creare și circulație a documentelor electronice, Colectarea informațiilor din surse indirecte, e-Commerce-VAT, e-Cerere.
- ✓ Integrarea serviciilor electronice - Contul unic pentru persoane juridice și Achitarea on-line a impozitelor și taxelor pentru persoanele fizice cu serviciul guvernamental de plăți electronice Mpay.
- ✓ Excluderea prevederilor ce țin de amnistia fiscală și promovarea acțiunilor ținute pentru eliminarea unor scutiri de impozite în contextul reluării Programului cu FMI. Astfel, au fost eliminate scutiri nejustificate cum ar fi cele la produsele petroliere comercializate în zonele de control vamal, scutirile pentru magazinele duty-free la intrarea în țară și pe tronsonul transnistrean, scutirile la impozitul pe venitul obținut sub formă de câștiguri din loterii și pariuri sportive, scutirile de TVA la mărfurile importate prin parteneriate public-private. Totodată, au fost adoptate o serie de măsuri ținute pentru mobilizarea veniturilor care nu afectează populația pe larg, cum ar fi majorarea accizelor la produsele de tutun, creșterea taxelor pentru poluarea mediului, și revenirea la cota standard de TVA în sectorul hotele, restaurante și cafenele (Horeca).

Întru facilitarea comerțului și dezvoltarea procedurilor simplificate de vămuire a mărfurilor au fost implementate mecanisme noi și acordate mai multe beneficii agenților economici, orientate spre reducerea costurilor și timpului aferent procedurilor respective:

✓ *Statutul de Exportator Aprobant*, care permite agentului economic să confirme originea preferențială la export prin simpla declarație pe factură fără obligativitatea obținerii certificatului de origine preferențială, fapt care reduce costurile și timpul necesar perfectării exportului în Uniunea Europeană (UE). În prezent numărul deținătorilor de acest statut a crescut de 2,5 ori, fiind înregistrați 35 agenți economici beneficiari;

✓ *Procedura de vămuire la domiciliu (PVD)*, care permite ca mărfurile să fie vămuite direct la sediul agentului economic sau în alte locuri de încărcare sau de descărcare, acceptate de organul vamal, fapt ce reduce timpul de vămuire și costurile legate de deplasare și staționarea în terminalele vamale, cât și exclude interacțiunea fizică cu colaboratorii vamali. La moment numărul deținătorilor PVD este de 80 agenți economici;

✓ *Conceptul de Agent Economic Autorizat (AEO)* conferă oricărui agent economic un statut facilitat la efectuarea operațiunilor vamale datorită conformării voluntare la respectarea legislației, acesta fiind un angajament asumat de Republica Moldova în contextul Acordului de Asociere RM-UE. Astfel, 117 agenți economici autorizați beneficiază de aceste facilități și livrează mărfuri în spațiul comunitar;

✓ Vămuirea electronică ca formă de declarare, care presupune depunerea declarației vamale și actelor necesare vămuirii în format electronic cu aplicarea semnăturii electronice. Ponderea declarațiilor depuse în format electronic în anul 2019 a constituit: la export - 98,58 %, la import – 42,13% și tranzit - 100%.

O contribuție semnificativă la realizarea obiectivului general de facilitare a comerțului a constituit-o modernizarea infrastructurii vamale și a sistemelor informaționale utilizate, în acest sens menționând:

✓ Demararea lucrărilor de construcție pentru trei zone de control vamal de frontieră Giurgiulești, Sculeni și Costești, cu finalizarea acestora către finele anului 2020, costul total al lucrărilor fiind de 24,6 mil. lei;

✓ Lansarea reconstrucției și reabilitarea punctelor de trecere „Sculeni-Sculeni”, „Leușeni-Albița” și „Giurgiulești-Giurgiulești”, proiect finanțat de către UE (în proporție de 64,28 %) în comun cu cele 2 state (35,72%), bugetul proiectul constituind 10 mil. Euro;

✓ Dotarea posturilor vamale de frontieră „Giurgiulești”, „Cahul” și „Leușeni” cu echipamente de scanare moderne pentru controlul bagajelor, cu o valoare de circa 262 mii dolari SUA.

✓ Modernizarea sistemului informațional „Asycuda World” pe baza celei mai recente versiuni a softului aplicativ, cu finalizarea procesului în anul 2020, valoarea achiziției constituind circa 300 mii Euro.

✓ Lansarea aplicației „TIR-EPD”, care permite titularilor de carnet de TIR să transmită gratuit declarații electronice prealabile către autoritățile vamale din statele tranzitate.

Realizări majore obținute pe parcursul anului 2020

În primele luni ale anului 2020, eforturile Guvernului s-au axat pe realizarea integrală a obiectivelor stabilite în Programul de activitate al Guvernului. Astfel, întru asigurarea stabilității bugetar-fiscale, susținerea creșterii economice optime, durabile și incluzive, identificarea resurselor financiare pentru îndeplinirea angajamentelor aferente majorării salariilor în sectorul bugetar, asigurarea alocării mai eficiente a resurselor, sporirea eficacității și eficienței cheltuielilor publice, intensificarea dialogului cu mediului de afaceri și partenerii de dezvoltare s-au întreprins următoarele acțiuni:

✓ Asigurarea unui regim normal de desfășurare a ciclului bugetar prin aprobarea politicii fiscale și vamale pentru anul 2020, Legea bugetului de stat pentru anul 2020, modificări la Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

- ✓ Redistribuirea mijloacelor bugetare în vederea achitării salariilor în sectorul bugetar, precum și asigurării executării bugetului public național și valorificarea surselor de finanțare a deficitului bugetar.
- ✓ Perfecționarea condițiilor de acces și criteriilor de eligibilitate pentru potențialii beneficiari ai Programului de Stat „Prima casă” și stabilirea mecanismului de acces la acordarea compensațiilor pentru creditele imobiliare accesate în afara Programului de stat ”Prima casă”. Astfel, modificările vizează acordarea posibilității tinerilor de a procura locuința proprie prin contractarea de credit ipotecar garantat de stat cu o participație proprie inițială minimă din prețul de procurare a locuinței (10%); micșorarea cotei participației proprii inițiale în Program până la 5% din prețul de procurare a locuinței, majorarea vârstei solicitanților de la 45 până la 50 ani și extinderea categoriilor de beneficiari ai programelor de compensare derulate în cadrul Programului de stat ”Prima casă”, prin adăugarea în categoriile beneficiarilor de compensații și a persoanelor care au accesat un credit ipotecar până la lansarea Programului.
- ✓ Intensificarea dialogului cu partenerii de dezvoltare, inclusiv cu Fondul Monetar Internațional (FMI).
- ✓ Evaluarea de către misiunea FMI a rezultatelor economice atinse de Republica Moldova în contextul realizării Programului susținut prin Mecanismul extins de creditare (ECF) și Mecanismul de finanțare extinsă (EFF), în rezultat fiind decisă debursarea ultimei tranșe de 20 mil. dolari SUA, dintre care 223 mil. lei constituie suport bugetar.
- ✓ Simplificarea modului de evidență și calculare a amortizării în scopuri fiscale, respectiv, optimizate cheltuielile suportate de agenții economici;
- ✓ Aprobarea Regulamentului privind desfășurarea concursului „loteria fiscală” – inițiativă care vine să încurajeze achitățile efectuate prin card, contribuind, astfel, la combaterea evaziunii fiscale;
- ✓ Simplificarea procesului de beneficiere a facilităților fiscale și vamale la importul mijloacelor de transport destinate pentru transportarea persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor, în partea ce ține de documentele care urmează a fi prezentate pentru confirmarea dizabilității stabilite beneficiarului de scutiri de la plata drepturilor de import;
- ✓ Aprobarea Conceptului tehnic al Sistemului informațional automatizat “Registrul mandatelor de executare”, scopul căruia este îmbunătățirea, automatizarea și eficientizarea activității de executare a creanțelor bănești bazate pe dispoziții de drept public⁹⁰;
- ✓ Modificarea cadrului normativ ce reglementează activitatea serviciului de colectare a impozitelor și taxelor locale din cadrul primăriei, care stabilește, inclusiv, implementarea sistemului automatizat de stingere a obligațiilor fiscale prin intermediul scitl;
- ✓ Aprobarea modificărilor la cadrul normativ întru diminuarea poverii fiscale începând cu 1 ianuarie 2021: comasarea contribuțiilor de asigurări sociale datorate de angajator în mărime de 18% în cazul sectorului privat, cât și cele datorate de angajați 6% la nivel de angajator, concomitent cu comasarea primelor de asistență medicală 4,5 % și 4,5% la nivel de salariat. Pentru sectorul privat suma contribuțiilor sociale datorate va constitui 24%, iar suma primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 9% va reveni salariatului.
- ✓ Lansarea în exploatare industrială a modului de înregistrare a subiecților din cadrul subsistemul „e-Commerce-VAT”⁹¹.
- ✓ Modificarea procedurii de vămuire electronică a mărfurilor, fiind extinsă declararea electronică pentru destinația vamală „reexport”, reglementată procedura de vămuire electronică a mărfurilor în cazul trimiterilor poștale internaționale a mărfurilor transportate consolidat într-un singur mijloc de transport, precum și reglementată procedura în cazul transportării cu încărcări succesive ulterioare cu alte mărfuri plasate în regim vamal de export, export temporar, perfecționare pasivă și reexport.

⁹⁰ Hotărârea Guvernului nr. 187/2020

⁹¹ Ordinul SFS nr.627 din 31.12.2019

În vederea susținerii angajaților și a angajatorilor în condițiile crizei pandemice provocate de COVID-19 au fost elaborate și aprobate :

✓ Măsuri de susținere a activității de întreprinzător⁹², care prevăd Programul de subvenționare a dobânzilor; Programul de rambursare a TVA; reducerea cotei TVA de la 20% la 15% pentru sectorul HORECA; acordarea dreptului la deducere a oricăror donații efectuate pe parcursul anului 2020 pentru combaterea coronavirusului (COVID-19) la conturile bancare deschise de Ministerul Finanțelor în acest scop, sau instituțiilor medico-sanitare publice; creșterea accesibilității agricultorilor de a beneficia de facilitatea la achitarea contribuțiilor obligatorii de asigurări sociale, prin care statul subvenționează 6% din 18%;

✓ Măsuri pentru susținere a: sectorului sănătății în sumă de circa 1040,4 mil. lei; populației – în sumă de circa 450,9 mil. lei; economiei – în sumă de circa 1034 mil. lei. A fost suplinit cu 488 mil. lei fondurile de urgență ale Guvernului. De asemenea, au fost majorate cu 682,3 mil. lei transferurile către bugetul asigurărilor sociale de stat și cu 192,1 mil. lei bugetele locale pentru acoperirea parțială a veniturilor ratate⁹³;

✓ Din Fondul de rezervă al Guvernului a fost alocată suma de 36028, 0 mii lei pentru procurarea echipamentelor de protecție (ecrane de protecție și respiratoare) în scopul prevenirii și controlului infecției cu COVID-19⁹⁴;

✓ Din Fondul de intervenție al Guvernului au fost alocate resurse financiare în sumă de:

- 5864,0 mii lei pentru procurarea combinezoanelor de protecție și acordarea indemnizațiilor unice persoanelor angajate în sistemul medical, infectate cu COVID-19 la locul de muncă⁹⁵;
- 6 000, 0 mii lei pentru achitarea indemnizațiilor unice angajaților din sistemul medical infectați cu COVID-19⁹⁶.

✓ De la Fondul Monetar Internațional a fost contractat un împrumut de stat extern în sumă de 172,5 mil. DST (aprox. 233,9 mil. dolari SUA);

✓ A fost semnat Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (IDA) în valoare de 52,9 mil. euro⁹⁷.

Problemele și provocările identificate în domeniu:

- Abilități slabe de priorizare și planificare la nivelul coordonatorilor sectoriali ai asistenței externe, fapt ce îngreunează procesul de cooperare cu donatorii externi;
- Necorespunderea funcționalităților SIA RSAP „MTender” cu prevederile Legii nr.131/2015, precum și lipsa setului deplin de funcționalități în cadrul sistemului, ce ar permite desfășurarea procedurilor integrale de achiziții publice prin intermediul acestuia;
- Lipsa unor politici eficiente și coordonate cu toate autoritățile relevante în partea ce vizează diminuarea fenomenului muncii la negru și a salariului în plic;
- Deși, cheltuielile publice în Republica Moldova sînt comparativ mai mari față de țările cu un nivel asemănător de dezvoltare, cheltuielile capitale sînt reduse, iar rezultatele obținute sînt nesatisfăcătoare în unele domenii, ceea ce sugerează existența unor ineficiențe majore în cheltuirea banilor publici.

Priorități pentru următoarea perioadă:

1. Continuarea colaborării cu FMI, Banca Mondială și alți parteneri de dezvoltare la nivel de promovare a reformelor în domeniul politicilor naționale, inclusiv prin monitorizarea realizării acțiunilor aferente Programului de Asistență macrofinanciară oferit de UE, precum și a Programului

⁹² Legea nr. 60/2020 (MO al R.M. nr.108-109 art.186 din 25.04.2020)

⁹³ Legea nr. 61/2020 privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2020, nr. 172/2020

⁹⁴ Hotărîrea Guvernului nr. 211/2020 „Cu privire la alocarea mijloacelor financiare”

⁹⁵ -Hotărîrea Guvernului nr. 245/2020 „Cu privire la alocarea mijloacelor financiare”

⁹⁶ -Hotărîrea Guvernului nr.250/2020 „Cu privire la alocarea mijloacelor financiare”,

⁹⁷ La data de 28.04.2020

de operațiuni pentru politici de dezvoltare al Băncii Mondiale în vederea asigurării debursării resurselor financiare externe;

2. Identificarea resurselor de finanțare pentru realizarea deplină a proiectelor de investiții capitale;
3. Continuarea pilotării exercițiului de raționalizare a cheltuielilor publice în agricultură, în paralel cu identificarea unui regim fiscal optim în vederea dezvoltării ramurii respective;
4. Modernizarea sistemului de achiziții publice inclusiv prin dezvoltarea sistemului electronic de achiziții publice și introducerea noilor instrumente destinate monitorizării procedurilor de achiziții publice;
5. Dezvoltarea sistemului informațional „Registrul electronic al salariaților”;
6. Asigurarea implementării regimului TVA aferent serviciilor electronice prestate de companii internaționale;
7. Aprobarea noului Cod vamal și a reglementărilor de punere în aplicare a acestuia;
8. Modernizarea infrastructurii vamale prin extinderea măsurilor de control comun la 2 puncte de trecere a frontierei de stat moldo-ucrainene; modernizarea posturilor vamale pe perimetrul frontierei moldo-române; dezvoltarea unui nou terminal vamal în raza mun. Chișinău;
9. Implementarea conceptului expedierilor poștale în cadrul „E-Commerce” și a sistemului electronic de management al rîndurilor la traversarea frontierei de stat „Go-Swift”.

G. EDUCAȚIE, ȘTIINȚĂ, INOVAȚII, CULTURĂ, TINERET ȘI SPORT

EDUCAȚIE

Realizări 2019

Asigurarea unui proces educațional de calitate constituie o prioritate primordială pentru Guvern. În perioada de raportare direcțiile prioritare de intervenție în domeniul respectiv au fost concentrate pe: i) continuarea reformei curriculare și înnoirea manualelor, cu asigurarea concomitentă a formei printate și digitale; ii) regîndirea modalităților de avansare în carieră pentru cadrele didactice, astfel încît aceasta să se realizeze în baza unor criterii și procese relevante; iii) elaborarea politicilor educaționale extrașcolare și extracurriculare care să asigure: educația civică, educația cultural-artistică și științifică, educația ecologică, educația prin sport, educația rutieră, educația pentru dezvoltarea durabilă; iv) prevenirea și combaterea violenței în școli; v) îmbunătățirea măsurilor de incluziune socială; vi) creșterea calității și relevanței programelor de studii universitare.

În scopul asigurării continuității reformelor curriculare prin prisma finalităților educaționale și a sistemului de competențe au fost întreprinse următoarele acțiuni:

- ✓ Aprobarea a 19 curricula disciplinare în învățământul gimnazial și 16 curricula disciplinare în învățământul liceal, acestea fiind însoțite de ghiduri de implementare, pentru punerea în aplicare a cărora au fost formați 115 formatori naționali și 2244 formatori locali, precum și 9300 de cadre didactice din învățământul gimnazial și liceal;
- ✓ Aprobarea Ghidului de implementare a Curricula pentru Educație Timpurie;
- ✓ Aprobarea 11 curricula pentru învățământul profesional tehnic secundar și 24 pentru învățământul profesional tehnic postsecundar pe domenii de formare profesională;
- ✓ Reconceptualizarea curriculumurilor la disciplinele Dezvoltarea personală, Educația pentru Societate, Educația tehnologică și elaborate 2 module la disciplinele Educație digitală, Robotică și curriculumul la disciplina Educație pentru media;

În vederea perfecționării politicilor pentru treapta educației timpurii au fost realizate următoarele:

- ✓ Elaborarea Instrucțiunii privind ocrotirea vieții și sănătății copiilor în instituțiile de educație timpurie din Republica Moldova. Aceasta urmărește eficientizarea procesului de ocrotire a vieții și sănătății copiilor în instituțiile educaționale pentru copiii de 2-7 ani și de ameliorarea statutului fizic

și psihic al copiilor prin prevenirea traumatismelor, accidentelor, arsurilor și abuzului în raport cu aceștia;

✓ Aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei multidisciplinare intrașcolare, care prevede armonizarea cadrului normativ național de dezvoltare a educației incluzive cu politicile și normele internaționale în domeniu, pentru asigurarea accesului la o educație de calitate pentru fiecare copil, tânăr sau adult, inclusiv pentru persoanele cu cerințe educaționale speciale;

✓ Realizarea Studiului național „Evaluarea aplicării Metodologiei Centrare pe Copil” (MCC) în instituțiile de educație timpurie din Republica Moldova (2018-2019), întru evaluarea cunoștințelor și competențelor cadrelor didactice privind implementarea în instituțiile de educație timpurie a Standardelor profesionale ale cadrului didactic din instituțiile de educație timpurie și a Metodologiei Centrare pe Copil;

✓ Oferirea asistenței tehnice pentru soluționarea cazurilor dificile de incluziune educațională pentru copiii cu dizabilități severe (1 copil cu Sindromul DOWN cu tulburări profunde de limbaj și dizabilități intelectuale și 2 copii cu tulburări profunde de auz-surditate) din grădinițele Dubăsarii Vechi, Mașcăuți din r-nul Criuleni și Holercani, r-nul Dubăsari;

✓ Continuarea implementării modulului „Educație digitală” în clasa a II-a, fiind elaborat suportul didactic pentru clasa a II-a și formate circa 1700 de cadre didactice din învățământul primar. De asemenea, cu suportul autorităților publice locale, fiecare învățător din clasa a I a primit câte o tabletă (total, 1654 de tablete) pentru predarea modulului respectiv;

✓ Lansarea Proiectului-Pilot „Implementarea și utilizarea Modulului Educație timpurie în cadrul SIME”, în 3 instituții de educație timpurie, care este parte componentă și indispensabilă a Sistemului Informațional de Management în Educație.

În domeniul învățământului secundar general:

✓ Continuarea procesului de restructurare a instituțiilor de învățământ general pe parcursul anului de studii 2019-2020. În anul 2019, autoritățile publice locale au luat decizii privind reorganizarea a 16 instituții de învățământ secundar general;

✓ Alocarea a 5 mil. lei din bugetul de stat pentru 18 instituții de învățământ general - în scopul îmbunătățirii condițiilor de igienă și sanitație;

✓ Efectuarea reparațiilor capitale ale blocurilor sanitare în 114 de instituții școlare, inclusiv 42 de instituții din mediul urban și 72 de instituții din mediul rural (comparativ cu 174 instituții, în anul 2018), iar reparații capitale ale apeductului au fost realizate în 96 de școli (în 2018 - 60 instituții);

✓ Lansarea activității Centrului Național de Inovații Digitale „Clasa viitorului”, care constituie o platformă de inovații digitale în educație, asigurând regândirea modului în care noile tehnologii pot transforma procesul de studii. Acesta va permite pregătirea unei noi generații de tineri cu gândire progresistă, competitivi și profesioniști, care vor asigura creșterea durabilă a economiei țării.

Consolidarea cadrului normativ de reglementare a organizării și funcționării instituțiilor de învățământ profesional tehnic s-a materializat prin elaborarea:

✓ Aprobarea listei programelor de formare profesională tehnică pentru care examenul de calificare se desfășoară prin metoda sistemului unificat. Astfel, fiind organizat examenul prin metode sistemului unificat pentru 4 programe profesional tehnic postsecundare și pentru 12 programe profesional tehnic secundare;

✓ Aprobarea Statelor-tip de personal și Metodologiei de repartizare a timpului de muncă a cadrelor didactice din instituțiile de învățământ profesional tehnic;

✓ Stabilirea domeniilor de specializare pentru 8 Centre de excelență.;

✓ Inițierea procesului de elaborare a Sistemului Informațional de Management în Educație pentru instituțiile de învățământ profesional tehnic, care va servi ca instrument electronic eficient pentru analiza și planificarea strategică a politicilor educaționale, elaborarea și monitorizarea implementării reformelor pe domeniul educației, precum și identificarea cazurilor de abandon școlar, de părăsire prematură a sistemului de învățământ.

- ✓ Sporirea atractivității învățământului profesional tehnic prin desfășurarea campaniei naționale de promovare a învățământului dual cu genericul: „Înveți, Muncești, Câștigi!”, inclusiv prin promovarea unui spot video la TV Moldova a învățământului dual;
- ✓ Organizareaa trei ediții ale „Zilei învățământului dual”;
- ✓ Organizarea „Caravanei învățământului dual” sub forma unei sesiuni de informare pentru elevii din clasele liceale și părinții acestora, privind oportunitățile sectorului tehnologiei informației și învățământului dual pentru tineri.
- ✓ Cooperarea cu 25 instituții de învățământ profesional tehnic și 78 agenți economici pentru asigurarea formării profesionale duale;
- ✓ Aprobarea rezultatelor evaluării externe a programelor de studii pentru 19 instituții de învățământ profesional tehnic;
- ✓ Alocarea a 5 mil. lei pentru achiziționarea de echipamente și mobilier pentru 4 centre de excelență și continuarea procesului de reconstrucție a 5 centre de excelență;
- ✓ Continuarea consolidării capacităților instituțiilor de învățământ profesional tehnic din perspectiva punerii în aplicare a noului sistem de salarizare și a regimului economic financiar de autogestiune.

În scopul asigurării calității în învățământul superior; perfecționării managementului educațional; modernizării învățământului superior în perspectiva integrării în Spațiul European Comun al Învățământului Superior; perfecționării, raționalizării și compatibilizării planurilor de învățământ la nivel național și european; creării condițiilor pentru o mobilitate academică reală și recunoașterea reciprocă a perioadelor și actelor de studii:

- ✓ Continuarea implementării Cadrului de referință a Curriculumului Universitar și a Planului-cadru pentru învățământul superior;
- ✓ Revizuirea/modernizarea a peste 139 planuri de studii la licență și peste 142 planuri de studii la master în cadrul a 12 instituții de învățământ superior inclusiv curricula unităților de curs/module;
- ✓ Dezvoltarea conținuturilor educaționale digitale la programele de studii superioare de la ciclul I, II. Astfel, în cadrul a 24 instituții sunt aplicate conținuturi educaționale digitale la 553 programe de studii de licență și master;
- ✓ Demararea proceselor de evaluare externă în vederea acreditării programelor de studii superioare de licență pe anumite domenii strategice solicitate de minister, precum domeniul Științe ale educației, domeniul Științe economice etc;
- ✓ Acreditarea pe o perioadă de 5 ani a 25 de programe de licență și autorizate provizoriu 8 programe de studii superioare de licență și master.

În vederea formării Cadrului național al calificărilor din Republica Moldova (CNCRM), care are ca scop asigurarea dezvoltării în sistemul național de educație și de formare profesională a calificărilor necesare susținerii unei resurse umane competitive, capabile să funcționeze eficient și să se adapteze la cerințele în schimbare ale pieței muncii, au fost realizate un șir de acțiuni constructive, cu implicarea obligatorie a tuturor părților interesate - ministerelor de resort, comitetelor sectoriale, asociațiilor profesionale și sindicale:

- ✓ Elaborarea proiectului Cadrului Național al Calificărilor în redacție nouă ⁹⁸ ajustat la noile Recomandări ale Consiliului Uniunii Europene privind Cadrul European al Calificărilor, pentru promovarea recunoașterii reciproce automate a calificărilor și a rezultatelor perioadelor de învățare în străinătate privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- ✓ Elaborarea prototipului Sistemului Informațional Automatizat al Registrului Național al Calificărilor, care are scopul să asigure transparența și credibilitatea sistemului național de educație și de formare, atât la scară națională, cât și internațională;

⁹⁸ Hotărârea Guvernului nr. 1016/2017 „Cu privire la Cadrul național al calificărilor din Republica Moldova”

- ✓ Aprobarea Metodologiei de elaborare, revizuire și validare a standardelor de calificare, în scopul pregătirii specialiștilor în conformitate cu cerințele pieței muncii;
- ✓ Desfășurarea Atelierului internațional de lucru cu genericul „Cadrul național al calificărilor din RM - un nou impuls pentru dezvoltare: instrumente și rezultate” (03-04 decembrie 2019), cu participarea a cca 50 de reprezentanți ai ministerelor, instituțiilor de învățământ superior, instituțiilor de învățământ profesional tehnic, ONG-urilor, partenerilor de dezvoltare, instituțiilor, organizațiilor active în domeniu.

Pentru acordarea suportului în promovarea politicilor în domeniul migrației și de conlucrare cu diaspora moldovenească de peste hotare și pentru a sprijini mobilitatea cetățenilor Republicii Moldova în scopuri academice și profesionale, atât pe plan național, cât și internațional au fost întreprinse acțiuni pentru perfectarea cadrului normativ și de formare a persoanelor responsabile de realizarea procesului de recunoaștere a actelor de studii și calificărilor, fiind:

- ✓ Aprobarea Regulamentului cu privire la recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor pentru admiterea la alt nivel de studii și pentru angajarea în câmpul muncii, care va aduce un șir de înlesniri în organizarea și desfășurarea procesului de recunoaștere și echivalare a actelor de studii și a calificărilor obținute în străinătate și va facilita procesul de inserție socială a cetățenilor Republicii Moldova, care se întorc în țară după o perioadă de timp petrecută peste hotare, inclusiv accesul la studii, sau la carieră profesională;
- ✓ Perfectarea cca 250 de dosare și eliberarea a 238 de Certificate de recunoaștere, dintre care 172 de certificate în scopul continuării studiilor în instituțiile de învățământ din țară și 66 pentru angajarea în câmpul muncii din Republica Moldova;
- ✓ Instruirea cca 200 de persoane responsabile de realizarea procedurii de recunoaștere și echivalare a perioadelor și actelor de studii din cadrul OLSDI, Centrelor de Excelență și din universități.

În contextul educației și formării continue s-a asigurat:

- ✓ Formarea continuă a 6000 de cadre didactice și manageriale în volum de 20 credite și circa 900 beneficiari ai programelor în volum de 10 credite circa;
- ✓ Aprobarea a două metodologii menite să ofere suportul necesar în elaborarea unor programe de studiu, dar și să reglementeze procedurile aferente realizării politicilor unice în contextul învățării pe tot parcursul vieții: Metodologia de elaborare a programelor de formare profesională continuă a cadrelor didactice și Metodologia de elaborare a programelor și curriculum-ului din cadrul învățării pe tot parcursul vieții;
- ✓ Aprobarea Regulamentului cu privire la validarea educației nonformale și informale, una dintre componentele procesului de asociere a Republicii Moldova la UE. Regulamentul a fost pilotat în perioada martie-decembrie 2019 în 4 instituții de învățământ profesional tehnic, cu suportul partenerilor de dezvoltare, iar printre rezultate putem enunța un număr de 15 beneficiari și un Ghid privind implementarea sistemului național de validare a educației nonformale și informale;
- ✓ Elaborarea Programului-cadru și Curriculumului modular pentru categoria B, precum și referințe metodologice pentru asigurarea calității privind instruirea personalului din domeniul transporturilor, inclusiv formarea inițială a conducătorilor de autovehicule.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

Activitățile realizate în domeniul educației în primele luni ale anului 2020 au fost concentrate pe continuarea implementării reformelor setate în Programul de activitate al Guvernului. Astfel, a fost dezvoltat cadrul normativ aferent procesului de realizare și aplicare a precederilor Codului educației, au fost modernizate sistemele de management în educație, eficientizate mecanismele de finanțare a instituțiilor de învățământ, demarate acțiunile de îmbunătățire a proceselor aferente asigurării calității alimentației în instituțiile de învățământ. Printre acțiunile majore vom menționa:

- ✓ Elaborarea Conceptului Sistemului Informațional de Management în Educație;

- ✓ Perfecționarea și modernizarea proceselor de asigurare cu manuale prin aprobarea Metodologiei de organizare și desfășurare a studiului de evaluare a vivacității și calității manualelor școlare⁹⁹ și a Metodologia de organizare și desfășurare a procedurii privind selectarea membrilor Comisiilor de evaluare a manualelor școlare¹⁰⁰;
- ✓ Au fost instituite Comisiile de evaluare a manualelor școlare în învățământul general, actualmente fiind în proces de evaluare 89 de titluri de manuale școlare în corespundere cu Metodologia de organizare și desfășurare a studiului de evaluare a vivacității și calității manualelor școlare;
- ✓ În 44 de instituții de educație timpurie din r-le Strășeni, Călărași și Sîngerei este pilotat modulul *Educație incluzivă*, cu participarea a 1050 de părinți, inclusiv 245 de părinți ai copiilor romi și cu cerințe educaționale speciale;
- ✓ Elaborarea meniului-model național recomandat copiilor/elevilor din instituțiile de învățământ general conform normelor fiziologice de consum, cu includerea alimentelor sănătoase, și consultarea acestuia în cadrul evenimentelor organizate în 3 zone ale țării (Nord, Sud, Centru), UTA Gîgîuzia și mun. Chișinău, cu participarea a 240 persoane;
- ✓ Dezvoltarea învățământului profesional tehnic prin elaborarea prevederilor normative care vor asigura 10% din locurile bugetare din comanda de stat pentru programele din învățământul profesional tehnic dual și propunerilor privind completarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al calificărilor în învățământul profesional tehnic cu noi calificări solicitate pe piața muncii;
- ✓ Elaborarea cadrului metodologic pentru asigurarea funcționalității Sistemului informațional automatizat „Registrul Național al Calificărilor”, aflat în proces de testare;
- ✓ Completarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior cu noi specialități solicitate pe piața muncii;
- ✓ Aprobarea Planului de acțiuni pentru dezvoltarea studiilor doctorale¹⁰¹.

Situația epidemiologică din țară, generată de răspândirea infecției COVID-19, a impus necesitatea adoptării unor măsuri urgente și fără precedent, axate pe asigurarea continuității procesului educațional și instructiv, cu aplicarea, practic în premieră, a unor instrumente și mecanisme de predare-învățare la distanță. În acest sens, au fost realizate acțiuni concrete pentru instruirea și perfecționarea cadrelor didactice conform noilor rigori de predare, adaptarea conținuturilor educaționale la predarea la distanță, evaluarea gradului de dotare a instituțiilor de învățământ, cadrelor didactice și a elevilor cu echipamente necesare desfășurării instruirilor no-line. Astfel, în vederea soluționării tuturor dificultăților generate de starea de urgență, a fost realizată:

- ✓ Difuzarea, în parteneriat cu Televiziunea Națională și alte 13 canale de televiziune din țară, a lecțiilor în format video, elaborate în cadrul proiectului „Educație online” și lansate la dispoziția utilizatorilor: profesori, elevi și părinți. La elaborarea conținutului video al cursurilor pentru disciplinele de studii au fost implicați peste 300 de profesori din 69 de instituții de învățământ;
- ✓ Organizarea asistenței psihologice a elevilor, părinților și cadrelor didactice;
- ✓ Alocarea a 20 mil. lei pentru procurarea echipamentelor necesare desfășurării calitative a procesului educațional;
- ✓ Instruirea cadrelor didactice privind utilizarea resurselor digitale;
- ✓ Inițierea sondajelor pe eșantioane rural și urban, pentru desfășurarea calitativă a procesului de examen național;
- ✓ Modificarea procedurilor de absolvire a ciclului gimnazial și liceal, prin anularea examenelor de absolvire și certificarea studiilor în baza reușitelor școlare.

⁹⁹ Ordinul MECC nr. 209 din 27.02.2020

¹⁰⁰ Ordinul MECC nr. 223 din 28.02.2020

¹⁰¹ Ordinul MECC nr. 250 din 05.03.2020

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Necesitatea creșterii gradului de digitalizare a sistemului educațional, prin introducerea și aplicarea tehnologiilor informaționale în procesul de predare-învățare;
- Ineficiența utilizării banilor publici în sistemul educațional;
- Insuficiența cadrelor didactice, inclusive de calificare înaltă;
- Abandonul școlar, generat inclusiv de absența părinților, plecați în străinătate în căutarea unui loc de muncă, în special în zonele rurale, etc.;
- Condiții de studii neadecvate pentru elevi și profesori, infrastructura auxiliară a instituțiilor de învățământ subdezvoltată sau inexistentă;
- Organizarea precară a alimentației copiilor și elevilor în instituțiile de educație timpurie și școli;
- Corelare insuficientă a cadrului de pregătire profesională cu cerințele pieței muncii, lipsa unei politici clare de asigurare a calității studiilor și a conținuturilor educaționale, deseori irelevante pentru piața muncii;
- Promovarea lentă a proceselor de integrare profesională și socială a tinerilor cu Cerințe Educaționale Speciale.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Elaborarea cadrului de referință pentru învățământul extrașcolar;
2. Monitorizarea procesului de asigurare cu manuale școlare și a calității manualelor;
3. Aprobarea Metodologiei de evaluare a cadrelor didactice din învățământul general și profesional tehnic, Metodologiei de evaluare a cadrelor de conducere din învățământul general și a Metodologiei de evaluare a instituțiilor de învățământ general;
4. Aprobarea Pachetului standard de servicii educaționale;
5. Pilotarea Formulei de finanțare pentru instituțiile de educație timpurie;
6. Aprobarea noului proiect pentru învățământul superior în valoare de 40 mln. USD susținut financiar de Banca Mondială la Consiliul directorilor Băncii Mondiale în martie 2020;
7. Internaționalizarea învățământului superior și cercetării prin intermediul diversificării tipurilor de mobilități pentru anumite domenii, atragerea studenților străini pe piața universitară din Republica Moldova, precum și prin dezvoltarea programelor oferite de către universitățile din țară de comun cu alte universități de peste hotare;
8. Dezvoltarea programului național pentru implementarea Concepției privind educația adulților prin învățare pe tot parcursul vieții;
9. Aprobarea regulamentelor cadru de organizare și funcționare a unităților de instruire a conducătorilor auto și a transportatorilor rutieri și elaborarea materialelor didactice destinate unităților de formare inițială și continuă a conducătorilor de autovehicule;
10. Asigurarea funcționalității Registrului Național al Calificărilor;
11. Elaborarea standardelor de calificare pentru învățământul profesional tehnic și superior cu implicarea partenerilor sociali, inclusiv a reprezentanților pieței muncii;
12. Asigurarea sinergiei învățământului superior și cercetării științifice, prin dezvoltarea consorțiilor dintre universități/ școli doctorale și institute de cercetare, în vederea raționalizării și consolidării resurselor umane și a infrastructurii de cercetare;

CULTURĂ

Realizări 2019

În domeniul culturii au fost întreprinse un șir de activități orientate spre fortificarea potențialului său în calitate de instrument pentru dezvoltarea durabilă a societății, cu o contribuție semnificativă la creșterea social-economică a țării, la dezvoltarea educației și asigurarea incluziunii sociale, cu accent pe următoarele activități:

- ✓ Îmbunătățirea cadrului normativ în scopul salvării patrimoniului cultural național prin aprobarea: modificărilor și completărilor la Legea monumentelor de for public nr.192/2011¹⁰², 10 hotărâri de Guvern privind edificarea unor monumente de for public; Regulamentului cu privire la modul de finanțare din bugetul de stat a proiectelor culturale desfășurate de organizațiile necomerciale; Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice.
- ✓ Continuarea implementării proiectelor de restaurare, conservare și punerea în valoare a patrimoniului Sălii cu Orgă; Teatrului Republican muzical-dramatic „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul; Muzeului Național de Artă al Moldovei; Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni; Casei-muzeu A. S. Pușkin din Chișinău; Circului din Chișinău etc.
- ✓ Documentarea bibliografică a 400 situri arheologice, și inventarierea științifică a 3248 obiecte ale patrimoniului cultural mobil din colecțiile muzeelor naționale.
- ✓ ÎntruSelectarea a 11 proiecte cinematografice pentru susținere financiară, fiind alocate 5 mil. lei în acest sens.
- ✓ Organizarea și desfășurarea Salonului Internațional de Carte „Bookfest Chișinău, la care au participat circa 50 de edituri și care au propus vizitatorilor peste 50 de mii de volume. Totodată, s-a desfășurat concursul de proiecte editoriale, câștigători fiind 24 de edituri și selectate 95 titluri de carte.
- ✓ Desfășurarea ediției a V-a a Reuniunii teatrelor naționale, a cărei gazdă a fost Teatrul Național „Mihai Eminescu”.
- ✓ Cooperarea dintre Birourile Europei Creative din România și Ucraina, Biroul Europa Creativă Ucraina și Biroul Europa Creativă Moldova pentru organizarea evenimentului de informare și networking privind participarea la Programul UE “Europa Creativă”, în cadrul celei de-a 10-a ediții a Festivalului Internațional de filme din Odessa (OIFF), la care au participat circa 60 de operatori culturali din Republica Moldova.
- ✓ Implementarea proiectului TWINNING „Suport pentru promovarea patrimoniului cultural în Republica Moldova prin păstrarea și protecția acestuia”, principala activitate vizînd acordarea suportului în definitivarea proiectului de lege privind protejarea Monumentelor Istorice și implementarea reformei instituțiilor din domeniu.
- ✓ Crearea Grupului de lucru privind elaborarea dosarului transnațional de candidatură „Arta cămășii cu alțiță - element de identitate culturală în România și Republica Moldova” spre a fi înscris în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural immaterial.
- ✓ Desfășurarea ediției a XXVII-a a Festivalului Internațional de Operă și Balet „Maria Bieșu” și cea de-a IV-a ediție a Festivalului de muzică clasică în aer liber „DescOPERĂ”.
- ✓ Organizarea Festivalului Internațional de Muzică „Mărțișor” c
- ✓ Promovarea industriilor creative și artizanale a fost realizată prin organizarea Târgului Național al Covorului și Ziua Portului Popular .

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

Acțiunile realizate în primele luni ale anului 2020 în domeniul culturii au fost axate pe dezvoltarea unor politici eficiente de stimulare a consumului cultural, fiind:

- ✓ Pus în aplicare Regulamentul privind serviciile prestate de bibliotecile publice¹⁰³;
- ✓ Elaborat Regulamentul cu privire la modul de susținere financiară a teatrelor, circurilor și organizațiilor concertistice;
- ✓ Dezvoltat cadrul de reglementare a domeniului muzeistic, fiind elaborate: Regulamentul de acreditare a muzeelor; Regulamentul privind evidența și conservarea patrimoniului cultural mobil și Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a muzeelor;

¹⁰² Hotărârea Guvernului nr 526/2019

¹⁰³ Hotărârea Guvernului nr. 24 din 22 ianuarie 2020

- ✓ Promovate modificările la Legea monumentelor de for public¹⁰⁴ și elaborat cadrul normativ secundar: proiectul Regulamentului-cadru privind organizarea concursului de selectare a autorului monumentului de for public sau al operei comemorative de război și proiectul Instrucțiunilor metodologice privind edificarea monumentelor de for public;
- ✓ Organizat concursul de proiecte culturale desfășurate de organizațiile necomerciale, în rezultat fiind selectate spre finanțare 37 proiecte dedicate promovării patrimoniului cultural local și național;
- ✓ Dezvoltat setul de politici și stimulente de ordin financiar și non-financiar, orientate spre încurajarea investițiilor private în patrimoniul cultural imobil, care prevede: scutiri de impozite pentru deținătorii de monumente istorice; stimularea protecției monumentelor prin compensarea parțială a cheltuielilor, scutiri la impozitul pe venit, reducerea TVA aferente întreținerii monumentelor istorice; reducerea plății de arendă/locățiune proporțional cheltuielilor suportate pentru restaurarea monumentelor istorice; concesiunea monumentelor istorice proprietate publică de stat sau a unităților administrative-teritoriale, conform unei proceduri stabilite și a planului de punere în valoare a monumentului etc.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Restaurarea obiectelor de patrimoniu de importanță națională (Cercul din Chișinău; Cetatea Bender; Cetatea Soroca; Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”; Casa-muzeu A. S. Pușkin din Chișinău; Teatrul Dramatic de Stat pentru Tineret „S uliț Roz”);
- Lipsa mecanismelor eficiente de salvagardare și protejare a patrimoniului cultural al țării.
- Lipsa managementului performant și a personalului calificat pentru dezvoltarea instituțiilor de cultură din țară;
- Conlucrarea slabă cu consiliile locale și diverși factori de decizie la nivel de raion;
- Insuficiența capacităților pentru participarea activă în cadrul programelor internaționale pentru obținerea finanțărilor externe;
- Inexistența mecanismelor de stimulare pentru angajarea tinerilor, inclusiv acordarea indemnizațiilor unice pentru tinerii specialiști din domeniul culturii;
- Lipsa capacităților în dezvoltarea parteneriatelor public-private pentru asigurarea funcționalității edificiilor culturale;
- Reanimarea caselor de cultură rurale pentru a menține infrastructura culturală existentă etc.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Elaborarea Strategiei „Cultura 2030”;
2. Îmbunătățirea cadrului normativ din domeniul cinematografiei, biblioteconomiei, artelor spectacolului și a activității editoriale;
3. Perfecționarea cadrului normativ în domeniul patrimoniului cultural și a circulației patrimoniului cultural mobil; elaborarea și aprobarea Planului de conservare/restaurare a monumentelor istorice;
4. Restaurarea obiectelor de patrimoniu de importanță națională (Cercul din Chișinău; Cetatea Bender; Cetatea Soroca; Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”; Casa-muzeu A. S. Pușkin din Chișinău; Teatrul Dramatic de Stat pentru Tineret „S uliț Roz”);
5. Continuarea proiectelor de restaurare și conservare a Muzeului Național de Artă al Moldovei, Salii cu Orgă, și a Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni.

CERCETARE ȘI INOVARE

Realizări 2019

În domeniul cercetării și inovării politicile implementate în perioada de raportare au fost concentrate pe continuarea reformei inițiate în perioada precedentă, orientată spre transformarea domeniului respectiv în catalizator al dezvoltării socio-economice și creșterii competitivității țării, dar și racordarea principiilor și mecanismelor de funcționare la standardele și rigorigile europene.

¹⁰⁴ Lege votată în I lectură de Parlament în ședința din 06.02.2020

În vederea perfecționării cadrului strategic și normativ au fost elaborate și aprobate:

- ✓ Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia;
- ✓ Metodologia de finanțare a proiectelor în domeniile cercetării și inovării;
- ✓ Metodologia de conferire și confirmare a titlurilor științifice;
- ✓ Metodologia aprobării conducătorilor de doctorat.

Totodată, în perioada vizată au fost realizate activități de fortificare a capacităților și promovare a cooperării regionale și internaționale, inclusiv:

- ✓ Organizarea Zilei internaționale a fetelor și femeilor în domeniul științei și Ziua științei;
- ✓ Desfășurarea Conferinței Anuale a Parteneriatului Estic (eap) pentru Cercetare și Inovare, în contextul celei de-a X-a aniversări a Parteneriatului Estic;
- ✓ Lansarea proiectului: Studiu subregional pentru politici de inovare.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

- ✓ În anul curent a fost aplicat în premieră noul mecanism de finanțare a proiectelor în domeniile cercetării și inovării, alocarea resurselor financiare avînd la bază principiul competiției.
- ✓ A fost elaborat proiectul Metodologiei de evaluare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, elaborată în conformitate cu standardele și bunele practici internaționale în domeniu.
- ✓ În scopul consolidării resurselor umane și financiare precum și orientarea acestora spre prioritățile strategice ale domeniilor cercetării și inovării pentru soluționarea problemelor de importanță națională, la 05 mai 2020 a fost lansat concursul de proiecte privind combaterea și atenuarea impactului pandemiei COVID-19, prin intermediul Programului UE Orizont 2020, care urmărește depășirea pandemiei COVID-19, precum și armonizarea acțiunilor naționale la acțiunile europene, prevăzute în Planul de acțiuni ERAvsCorona, aprobat de Comisia Europeană la 07.04.2020.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Ponderea scăzută a tinerilor specialiști în domeniul știință și cercetare;
- Ritm scăzut și capacități insuficiente de integrare în spațiul european de cercetare;
- Valorificarea slabă a contribuției diasporei științifice în procesul de cercetare, dezvoltare și educație din țară;
- Lipsa de utilaje, de laboratoare moderne, necesare pentru desfășurarea activității științifice;
- Necesitatea stimulării activităților de cercetare științifică în universități.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Asigurarea continuității participării RM în cadrul Programelor Uniunii Europene;
2. Dezvoltarea cadrului de politici în domeniile cercetării și inovării;
3. Evaluarea complexă a instituțiilor din domeniile cercetării și inovării;
4. Inițierea unei evaluări a institutelor naționale de cercetare și dezvoltare;
5. Demararea procesului de cartografiere a infrastructurii de cercetare;
6. Inițierea programelor de cercetare specifice noilor tehnologii.

TINERET ȘI SPORT

Realizări 2019

Realizarea politicii de tineret în perioada de raportare a fost bazată pe principiile cooperării intersectoriale, coordonate de instituțiile statului, care comunică, se informează și cooperează pentru atingerea unor scopuri comune în vederea asigurării oportunităților de participare și dezvoltare multilaterală a tinerilor, participării lor active la toate aspectele vieții prin integrare și implicare

deplină, prin acces la informare și la servicii de calitate în educație, protecție socială, antreprenariat, sănătate, educație, angajare în câmpul muncii, cultură etc.

Astfel, în vederea susținerii financiare a sportivilor de performanță, au fost aprobate: Regulamentul privind modul de calcul și de plată a indemnizației viagere antrenorilor sportivilor de performanță și Cuantumul premiilor pentru performanțele obținute la ediția a II-a a Jocurilor Europene din anul 2019, or. Minsk, Republica Belarus.

Pentru susținerea inițiativelor, programelor și proiectelor de tineret la nivel local și național au fost realizate următoarele acțiuni:

- ✓ Implementarea Programului „Capitala Tineretului 2019” și lansarea concursului pentru „Capitala Tineretului 2020”;
- ✓ Acordarea Premiului Național pentru Tineret și pentru dezvoltarea Sectorului de Tineret cu prilejul Zilei Naționale a Tineretului;
- ✓ Consolidarea Rețelei Naționale a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova, care reprezintă 23 consilii raionale/municipale și 89 consilii comunitare;
- ✓ Organizarea în cadrul Programului de asistență Consolidarea Capacităților Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova 21 forumuri raionale/municipale ale tinerilor, 84 de ateliere de lucru fiind implicați cca 1 572 tineri și 92 consilii locale ale tinerilor create/completate, în urma organizării adunărilor comunitare ale tinerilor, la care au participat 7 189 tineri;
- ✓ Continuarea implementării Programului de Dezvoltare a Centrelor de Tineret pentru anii 2017-2022 și Programului „Fondul comun pentru dezvoltarea serviciilor de tineret” în parteneriat cu Fondul Națiunilor Unite pentru Populație;
- ✓ Lansarea Programului anual de Granturi pentru organizațiile de tineret, ediția 2019, cu încheierea ulterioară a 22 de contracte de finanțare cu alocarea a cca 5 mln. lei;
- ✓ Lansarea Platformei on-line de informare pentru tineri;
- ✓ Organizarea evenimentului „Gala Sportului 2019”, pentru performanțele sportive au fost premiați 257 sportivi, care au obținut rezultate remarcabile în cadrul competițiilor naționale și internaționale, precum și 171 antrenori.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

Activitățile dedicate politicilor de tineret din primele luni ale anului 2020 au fost orientate spre:

- ✓ Demararea realizării etapelor preparatorii aferente *creării centrelor de tineret*, acestea fiind concepute drept catalizatori ai participării și implicării tinerilor în viața comunităților la nivel local, totodată constituind platforme de consolidare a capacităților în domeniul implementării politicilor de tineret și de prestare a serviciilor de tineret.
- ✓ În vederea susținerii inițiativei tinerilor la nivel local a continuat implementarea prgramului de cnstituire a consiliilor locale /regionale ale tinerilor, la 26 martie 2020 fiind semnat contractul de finanțare a activităților cu Rețeaua Națională a Consiliilor Locale de Tineret.
- ✓ Prin intermediul Programului anual de granturi au fost selectate spre finanțare 24 de proiecte ale organizațiilor de tineret, care vor fi implementate pe parcursul anului 2020.
- ✓ Pentru desfășurarea Programului „Capitala Tineretului” au fost încheiate contractele de finanțare cu 4 organizații necomerciale partenere și alocate resurse financiare în valoare de 1 449 662 lei. Titlul de „Capitala Tineretului” a fost acordat satului Sipotenii din raionul Călărași.
- ✓ În vederea atenuării inパクトului crizei pandemice provocate de coronavirus, au fost dezvoltate Metodologia privind continuarea procesului de instruire și antrenament la distanță în condițiile de carantină pentru instituțiile sportive și rețerele metodologice pentru menținerea unui stil de viață sănătos în perioada dată. A fost inițiată și promovată acțiunea „Facem mișcare cu campioni”.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Insuficiența capacităților instituționale în elaborarea și implementarea politicilor de tineret și sport și de planificare strategică la nivel central și local;

- Lipsa condițiilor adecvate pentru organizarea și desfășurarea antrenamentelor și competițiilor în edificiile sportive, pentru dezvoltarea sportului de masă;
- Inexistența mecanismelor și capacităților de stimulare și dezvoltare a performanțelor sportivilor moldoveni pe plan internațional.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Inițierea procesului de elaborare a Strategiei Naționale de Tineret 2021-2025;
2. Asigurarea realizării Programului anual de Granturi pentru organizațiile de tineret;
3. Dezvoltarea și extinderea Programului de Dezvoltare a Centrelor de Tineret pentru anii 2017-2022;
4. Coordonarea procesului de organizare și desfășurare a Programului „Capitala Tineretului”;
5. Dezvoltarea și extinderea Programului de asistență pentru consolidarea și dezvoltarea instituțională a Consiliilor raionale/municipale ale tinerilor;
6. Crearea și asigurarea funcționalității Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret;
7. Susținerea promovării spiritului civic în rândurile tinerilor și dezvoltarea sectorului de voluntariat prin susținerea proiectelor și inițiativelor de tineret privind promovarea voluntariatului și a activismului civic;
8. Organizarea și desfășurarea acțiunilor sportive naționale și internaționale pe teritoriul Republicii Moldova.

RELAȚII INTERETNICE

Realizări 2019

În vederea implementării politicilor de consolidare a relațiilor interetnice în perioada vizată au fost realizate următoarele acțiuni:

- ✓ Elaborarea studiului privind situația curentă a reprezentativității și participării diferitor grupuri etnice în serviciul public;
- ✓ Elaborarea analizei oportunităților și necesităților de integrare a educației multilingve în actualul sistem de învățământ din Moldova, ca parte a programului de asistență din partea Oficiului Înaltului Comisar OSCE pe Minoritățile Naționale;
- ✓ Extinderea Proiectului „Integrarea sociolingvistică a elevilor alolingvi prin majorarea numărului de discipline școlare studiate în limba română” în școlile alolingve;
- ✓ Aprobarea Curriculumului la limba română în instituțiile de educație timpurie cu predare în limbile minorităților naționale (pentru grupele medie, mare și pregătitoare);
- ✓ Editarea a 500 de exemplare de curriculum și 500 de ghiduri;
- ✓ Revizuirea Manualului Limba română pentru instituțiile de educație timpurie și editate 500 de exemplare pentru grupa mare;
- ✓ În contextul consolidării capacităților mediatorilor comunitari din Republica Moldova în vederea realizării incluziunii social-economice a populației de etnie romă, a fost lansat Raportul privind analiza statutului mediatorului comunitar;
- ✓ A fost organizată „Săptămâna Memoriei”, dedicată Zilei internaționale de comemorare a victimelor Holocaustului, 75 de ani de la eliberarea lagărului din Auschwitz-Birkenau;
- ✓ A fost desfășurat primul festival „Tradiții și obiceiuri de iarnă ale etniilor din Republica Moldova” cu participarea colectivelor etnoculturale din țară.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

- ✓ În perioada 27-31 ianuarie 2020, în Republica Moldova s-a desfășurat Săptămâna Memoriei dedicate comemorării victimelor Holocaustului.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Necesitatea impulsionării procesului de incluziune a reprezentanților minorităților naționale;
- Lipsa unor programe eficiente și motivante de studiere a limbii de stat;
- Capacități subdezvoltate ale mediatorilor comunitari.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Realizarea Planului de acțiuni pentru perioada 2017 -2020 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017 -2027;
2. Elaborarea Planului de acțiuni pentru perioada 2021-2024 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017 -2027;
3. Consolidarea de mai departe a relațiilor și armoniei interetnice pe teritoriul țării.

H. DEZVOLTAREA REGIONALĂ, CONSTRUCȚII, AMENAJAREA TERITORIULUI ȘI URBANISM

DEZVOLTAREA REGIONALĂ

Realizările 2019

Politicile de dezvoltare regională, care constituie o parte importantă a procesului de dezvoltare a țării și presupune asigurarea diversificării activităților economice, stimularea investițiilor, reducerea șomajului și îmbunătățirea nivelului de trai, au fost realizate prin intermediul implementării proiectelor regionale, elaborate de către autoritățile administrației publice centrale și locale, în parteneriat cu comunitățile locale și organizațiile neguvernamentale.

Mijloacele financiare ale Fondului Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR) au constituit 220 mil. lei în anul 2019, dintre care 201,76 mil. lei au fost prevăzute pentru implementarea proiectelor investiționale, iar 18,24 mil. lei pentru asigurarea activității operaționale ale ADR Nord, Centru, Sud și UTA Găgăuzia.

Astfel, au fost aprobate spre finanțare 32 proiecte de dezvoltare regională, prevăzute în Documentul Unic de Program pentru anii 2017-2020 (DUP), realizate în următoarele domenii de intervenție:

- ✓ Aprovizionarea cu apă și sanitație – 10 proiecte, în sumă de 68,88 mil. lei;
- ✓ Infrastructura drumurilor regionale și locale – 6 proiecte, în sumă de 49,76 mil. lei;
- ✓ Managementul deșeurilor solide – 1 proiect, în sumă de 0,67 mil. lei;
- ✓ Eficiență energetică în clădiri publice – 4 proiecte, în sumă de 11,60 mil. lei;
- ✓ Infrastructura de sprijin a afacerilor – 7 proiecte, în sumă de 45,24 mil. lei;
- ✓ Sporirea atractivității turistice – 4 proiecte în sumă de 25,61 mil. lei.

Gradul de implementare a proiectelor de dezvoltare regională în anul 2019 a constituit 63% dintre care 24 proiecte se aflau în proces de executare a lucrărilor de construcție-montaj, iar 8 proiecte fiind blocate la etapa lansării lucrărilor de construcție, din cauza necesității actualizării documentației tehnice de proiect, neasumarea responsabilităților de către beneficiar, neexecutarea lucrărilor asumate de către beneficiar, interesul scăzut al investitorului străin de a contribui în continuare la dezvoltarea platformelor industriale din Republica Moldova, și estimarea incorectă a bugetului aprobat față de costul utilajului planificat a fi procurat.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

- ✓ Constituirea Consiliilor noi regionale pentru dezvoltare (CRD) în toate regiunile de dezvoltare, astfel fiind deblocat procesul decizional la nivelul regiunilor de dezvoltare și delegați reprezentanți ai CRD în componența Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, ceea ce asigură statutul deliberativ al Consiliului național pentru adoptarea deciziilor;
- ✓ Aprobarea Planului de finanțare a proiectelor de dezvoltare regională pentru anul 2020 în volum de 201 mil. lei, prevăzuți în FNDR:
 - Infrastructura drumurilor regionale și locale - 4 proiecte în valoare de 53,16 mil. lei;

- Aprovizionare cu apă și sanitație - 8 proiecte în valoare de 72,63 mil. lei;
 - Managementul deșeurilor solide - 1 proiect în valoare de 2,32 mil. lei;
 - Dezvoltarea infrastructurii de afaceri – 5 proiecte în valoare de 35,01 mil. lei;
 - Sporirea atractivității turistice - 4 proiecte în valoare de 30,0 mil. lei;
 - Eficiența energetică a clădirilor publice - 2 proiecte în valoare de 6,9 mil. lei.
- ✓ Lansarea implementării proiectelor din Zonele urbane focale Cahul și Ungheni “UE for Cahul” și “UE for Ungheni” în valoare de 23 mil. Euro, finanțate de GIZ, precum și a proiectelor finanțate de UE în domeniile “Eficiență energetică” și “Aprovizionare cu apă și canalizare” în valoare de 32 mil. Euro.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Tergiversarea semnificativă în definitivarea noului proiect de lege cu privire la dezvoltarea regională în Republica Moldova, precum și a cadrului normativ aferent în lipsa unei clarități cu privire la reforma teritorial-administrativă;
- Imposibilitatea valorificării integrale a mijloacelor financiare ale FNDR pentru implementarea proiectelor planificate în DUP din diverse motive;
- Imposibilitatea demarării procesului de dezvoltare regională în Transnistria;
- Asigurarea continuității și durabilității proiectelor de dezvoltare regională rămâne încă o provocare. Insuficiența resurselor financiare atât din partea APL în asigurarea contribuției de finanțare a proiectelor, cât și a cetățenilor din regiunile de dezvoltare pentru achitarea tarifelor la serviciile de aprovizionare cu apă și canalizare și management al deșeurilor solide nu asigură sustenabilitatea investițiilor.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Promovarea unui nou concept al politicii de dezvoltare regională;
2. Modificarea cadrului normativ aferent implementării politicii de dezvoltare regională;
3. Aprobarea Programului de dezvoltare urbană în Republica Moldova;
4. Organizarea unui nou proces de selectare a proiectelor pentru finanțare din FNDR;
5. Continuarea implementării proiectelor de infrastructură finanțate din sursele FNDR și a partenerilor de dezvoltare;
6. Consolidarea capacităților instituțiilor de dezvoltare regională și a administrațiilor publice locale de nivelul I și II în domeniul dezvoltării regionale.

CONSTRUCȚII, AMENAJAREA TERITORIULUI ȘI URBANISM

Realizări 2019

- ✓ Aprobarea a 27 documente normative în construcții, care contribuie la dezvoltarea sistemului național de documente normative în construcții, bazat pe cerințe de performanță, pentru protecția vieții și sănătății oamenilor, protecția bunurilor materiale și mediului înconjurător, utilizarea rațională a resurselor naturale, materiale, energetice și umane. Aceste documente, fiind armonizate cu standardele europene, asigură creșterea mobilității proiectanților și/sau constructorilor, eliminarea barierelor tehnice și comerciale din industria construcțiilor în vederea atragerii investițiilor străine în țară și, nu în ultimul rând, creșterea calității și siguranței construcțiilor. Printre acestea se enumeră:
- CP A.04.01:2018 „Proiectarea clădirilor și construcțiilor. Standard de performanță în clădiri. Definirea și calcularea indicatorilor de arie și volum”¹⁰⁵;
 - CP A.02.13:2019 „Managementul în construcții. Procedura de evaluare și verificare a calității produselor pentru construcții”¹⁰⁶;

¹⁰⁵ Ordin MEI nr. 199/2019

- CP A.02.10:2018 „Managementul în construcții. Ghid cu privire la produsele pentru construcții”¹⁰⁷;
- CP A.02.11:2019 „Managementul în construcții. Regulamentul de recunoaștere a organismelor de evaluare a conformității produselor pentru construcții”¹⁰⁸;
- CP A.02.09:2019 „Managementul în construcții. Procedura de obținere a avizelor de la alte instituții prin intermediul ghișeului unic”¹⁰⁹;
- CP A.02.08:2019 „Managementul în construcții. Procedura privind avizarea evaluărilor tehnice în construcții”¹¹⁰;
- CP A.02.07:2019 „Managementul în construcții. Procedura de abilitare a organismelor elaboratoare de evaluări tehnice în construcții și a grupelor specializate”¹¹¹;
- CP A.02.06:2019 „Managementul în construcții. Procedura de examinare a solicitărilor de documente de evaluare și evaluări tehnice și procedurile de elaborare și de acordare a evaluărilor tehnice sau de schimbare a statutului acestora”¹¹²;
- „Catalogul documentelor normative (ediția II, 2019)”¹¹³;
- „Catalogul caracteristicilor termotehnice ale materialelor de construcție”¹¹⁴;
- Documentul normativ NCM B.01.05:2019 „Urbanism. Sistematizarea și amenajarea localităților urbane și rurale”¹¹⁵ etc.

✓ Elaborarea și aprobarea într-o aliniere a documentelor normative în construcții cu cele europene anexe naționale pentru Eurocode 3, 4, 5, 6 și 8, care permit aplicarea acestora ținându-se cont de particularitățile naționale.

✓ Atestarea cca 1400 de specialiști cu activități în construcții în cadrul a 44 sesiuni specializate de atestare tehnico-profesională.

✓ Elaborarea Registrului electronic al avizelor tehnice ce atestă gradul de executare a construcției și Registrul electronic al rapoartelor unice, avizelor de verificare/ expertizare a proiectelor.

✓ Alocarea din Fondul de rezervă al Guvernului mijloace financiare în sumă de 8,8 mil. lei pentru despăgubirea persoanelor rămase fără locuință, urmare prăbușirii unui bloc de locuit din or. Otaci, acestea incluzând 6,7 mil. lei pentru despăgubirea valorii locuințelor distruse și 2,1 mil. lei pentru prejudiciul material cauzat de pierderea bunurilor materiale.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

✓ Ajustarea cadrului normativ în domeniu prin unificarea legislației în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului, proiectarea lucrărilor de construcție, autorizarea executării lucrărilor de construcții în vederea întăririi disciplinei urbane, concretizarea unor norme în procesul de planificare a teritoriului localității și obținerii actelor permissive pentru executarea unei construcții¹¹⁶.

✓ Aprobarea 10 documente normative în construcții, care contribuie la dezvoltarea sistemului național de documente normative în construcții, bazat pe cerințe de performanță, printre care:

- Documentul normativ NCM G.04.05:2016/A1:2019 „Surse autonome pentru alimentare cu căldură”¹¹⁷;

¹⁰⁶ Ordin MEI nr. 198/2019

¹⁰⁷ Ordin MEI nr. 210/2019

¹⁰⁸ Ordin MEI nr. 301/2019

¹⁰⁹ Ordin MEI nr. 302/2019

¹¹⁰ Ordin MEI nr. 303/2019

¹¹¹ Ordin MEI nr. 304/2019

¹¹² Ordin MEI nr. 304/2019

¹¹³ Ordin MEI nr. 208/2019

¹¹⁴ Ordin MEI nr. 360/2019

¹¹⁵ Ordin MEI nr. 97/2019

¹¹⁶ Legea nr. 3/2020

¹¹⁷ Ordin MEI nr.1 din 02.01.2020

- Documentul normativ CPE.03.01:2019 „Asigurarea rezistenței la foc a construcțiilor”¹¹⁸;
 - Documentul normativ NCM G.04.10:2015/A1:2019 „Instalații termice, de ventilare și condiționare a aerului. Centrale termice”¹¹⁹;
 - Documentul normativ NCM C.01.08:2016/A1:2020 „Clădiri civile. Blocuri locative”¹²⁰;
 - Documentul normativ NCM G.04.05:2016/A2:2020 „Instalații termice, de ventilare și condiționare a aerului. Surse autonome pentru alimentare cu căldură”¹²¹;
 - „Catalogul documentelor normative în construcții-2020, Ediția I”¹²² etc.
- ✓ Finalizarea construcției complexului „Arena Chișinău” și a căilor de acces aferente.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Tergiversarea procesului de promovare a proiectului Codului urbanismului și construcțiilor, ceea ce determină aprofundarea problemelor:
 - actele normative existente în domeniul planificării teritoriilor și localităților nu sunt armonizate atât între ele, cât și cu tendințele comunitare de dezvoltare echilibrată a teritoriului;
 - nu este respectat principiul de aplicare comună și indivizibilă în teritoriu a politicilor economice, sociale, culturale și de mediu;
 - existența barierelor birocratice în obținerea actelor permissive.
- Înregistrarea unei poziții slabe a Republica Moldova la indicatorul „Obținerea autorizațiilor în construcții” (locul 156 din 190 de țări) potrivit clasamentului Doing Business 2020, s-;
- Nepromulgarea noii Legi nr.276/2018 cu privire la condominiu a dus la imposibilitatea reformării modului de gestionare a fondului locativ;
- Divizarea domeniului între două ministere: amenajarea teritoriului (MADRM) și urbanismul - componentă importantă a amenajării teritoriului (MEI), perturbă activitatea acestuia având un impact negativ asupra dezvoltării durabile și echilibrate a întregului teritoriu al țării;
- Nealocarea mijloacelor financiare pentru elaborarea Planului de amenajare a teritoriului național și a planurilor de amenajare a teritoriului regional au condus la nerealizarea angajamentelor stabilite în Planul de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere cu UE.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Promovarea adoptării Codului urbanismului și construcțiilor și publicarea Legii nr.276/2018 cu privire la condominiu;
2. Optimizarea procedurii de elaborare a documentației de urbanism;
3. Simplificarea modalității de emitere a avizelor tehnice de conectare la infrastructura tehnico-edilitară a construcțiilor;
4. Îmbunătățirea sistemului calității în construcții și sistemului de documente normative în construcții;
5. Consolidarea cadrului normativ în domeniul locuințelor și îmbunătățirea managementului fondului locativ (elaborarea și aprobarea regulamentelor privind conținutul, principiile metodologice de elaborare și actualizare, avizare și aprobare a documentației de amenajare a teritoriului național, precum și regional și local);
6. Elaborarea cadrului normativ în domeniul amenajării teritoriului, ajustat la standardele UE în domeniul planificării spațiale;
7. Aprobarea Instrucțiunii privind elaborarea secțiunii specializate “Apă și sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN) și inițierea procesului de elaborare a secțiunii.

¹¹⁸ Ordin MEI nr.2 din 02.01.2020

¹¹⁹ Ordin MEI nr. 9 din 21.01.2020

¹²⁰ Ordin MEI nr.12 din 24.01.2020

¹²¹ Ordin MEI nr. 19 din 31.01.2020

¹²² Ordin MEI nr. 33 din 07.02.2020

I. PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ȘI RESURSELE NATURALE

Realizări 2019

Aplicarea principiilor europene de administrare publică, raționalizare a structurii instituționale și de consolidare a cadrului normativ în domeniile prevăzute de Acordul de Asociere RM-UE, în special ce țin de evaluarea de mediu, gestionarea resurselor naturale, resurselor de apă, managementul deșeurilor și substanțelor chimice, contribuie la îmbunătățirea calității mediului înconjurător și la prestarea serviciilor publice de calitate.

În acest scop, cadrul normativ în domeniul protecției mediului și gestionării resurselor naturale a fost îmbunătățit și ajustat la prevederile legislației UE, cele mai importante acte normative aprobate fiind:

✓ Legea nr.116/2019 pentru modificarea Legii nr.209/2016 privind deșeurile, constituind baza legală pentru elaborarea reglementărilor privind incinerarea și co-incinerarea deșeurilor și stabilirea cerințelor specifice pentru instalații de incinerare și co-incinerare;

✓ Legea privind calitatea apei potabile¹²³, prin care a fost transpusă Directiva 98/83/CE, cu intrare în vigoare începând cu anul 2021, va constitui cadrul normativ național pentru protecția, controlul și utilizarea eficientă a apei potabile și pentru un management îmbinată a riscurilor conditionate de apă;

✓ Metodologia de calcul a impactului biocarburanților asupra emisiilor de gaze cu efect de seră¹²⁴, care stabilește modul de calcul a emisiilor de gaze cu efect de seră, în vederea realizării angajamentelor privind schimbările climatice, asigurarea securității în aprovizionarea benzinei și motorinei produse în condiții compatibile cu mediul și promovarea utilizării resurselor regenerabile de energie;

✓ Regulamentul cu privire la formarea și atestarea specialiștilor în domeniul tehnicii frigului care conține hidroclorofluorocarburi (HCFC) și gaze fluorurate (gaze F) cu efect de seră¹²⁵, menit să asigure calificarea operatorilor în domeniul tehnicii frigului și desfășurarea în condiții de siguranță a activităților în domeniul respectiv, precum și evitarea cazurilor de poluare a mediului în rezultatul scurgerilor de HCFC și gaze F;

✓ Concepția Sistemului informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor”¹²⁶, care constituie o bază de date privind resursele de apă cu acces pentru publicul larg;

✓ Procedura-cadru privind organizarea, derularea și atribuirea contractelor de delegare a gestiunii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare¹²⁷, care reglementează expres etapele, modul de organizare și desfășurare a procedurilor de atribuire a contractului de delegare a gestiunii serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, precum și concesionarea bunurilor care formează sistemele de alimentare cu apă și de canalizare de la inițiere și până la semnarea contractului de delegare etc.

A fost ajustat cuantumul plăților pentru poluarea mediului, cu majorarea cu 20% a cuantumului plăților pentru emisiile/deversările de poluanți, depozitarea deșeurilor și mărfurile care cauzează poluarea mediului¹²⁸, comparativ cu cuantumul plăților stabilite în anul 1998, care erau ne semnificative și mici față de cheltuielile necesare pentru repararea prejudiciului adus mediului și realizarea unor măsuri de protecție a mediului în vederea eliminării consecințelor acestor poluări.

În context, este de menționat că Inspectoratul pentru Protecția Mediului a efectuat 1103 controale planificate la agenții economici, 299 controale inopinate și 624 controale inopinate pentru eliberarea actelor permissive. Ca rezultat, au fost aplicate amenzi în sumă de cca 7 mil. lei, iar prejudicial cauzat mediului calculat și înaintat spre achitare a constituit 103,5 mil. lei.

¹²³ Legea nr.182/2019.

¹²⁴ Hotărîrea Guvernului nr.107/2019.

¹²⁵ Hotărîrea Guvernului nr.483/2019

¹²⁶ Hotărîrea Guvernului nr.491/2019

¹²⁷ Hotărîrea Guvernului nr.506/2019

¹²⁸ Legea nr.122/2019

În anul 2019 Fondul Ecologic Național a constituit 298,95 mil. lei, din sursele căruia au fost construite 205,46 km rețele apeduct; 63,77 km rețele de canalizare; 6 stații de pompare; 4 stații de epurare; o stație de epurare de tip ZUC (zone umede construite); reutilate și forate 8 sonde; reconstruite 2 captaje; 17 castele de apă; 3 surse de apă magistrale; 3 stații de tratare a apei.

Totodată, a fost eficientizat procesul de eliberare a actelor permise, prin implementarea în cadrul Agenției de Mediu a Sistemului informațional automatizat pentru gestionarea și eliberarea actelor permise (SIA GEAP), care se utilizează pentru eliberarea a 13 tipuri de acte permise. Iar pentru asigurarea accesului publicului la servicii de pescuit, a fost digitalizat procesul de eliberare a permisului de pescuit sportiv, de amator și de agrement, prin implementarea Sistemului informațional automatizat „e-Pescuit”.

Consecutiv, au fost lansate 2 sisteme informaționale, gestionate de Agenția de Mediu, și anume:

- Sistemul informațional automatizat „Managementul deșeurilor” (www.siamd.gov.md), destinat realizării procedurilor de evidență și raportare a datelor și informațiilor despre deșeuri și gestionarea acestora;
- Sistemul informațional automatizat „Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți” (www.retp.gov.md), creat în vederea asigurării raportării și monitorizării datelor și indicatorilor despre emisiile de poluanți în apă, aer și sol, sursele difuze, precum și transferurile de deșeuri și poluanți din apele reziduale în afara amplasamentului.

Cu referire la managementul deșeurilor este de menționat că cantitatea de deșeuri municipale, care a constituit 2.678.700 m.c., inclusiv în mediul rural – 1.707.610 m.c., este în creștere față de anii precedenți, iar serviciile specializate în colectarea și eliminarea deșeurilor acoperă doar 70% din totalul generatorilor de deșeuri municipale din mediul urban.

În rezultatul reformei instituționale realizate, a fost creat Laboratorul de referință de mediu (prin reorganizarea laboratoarelor de calitate a mediului din cadrul Serviciului Hidrometeorologic de Stat), cu funcții de monitoring al calității aerului, apelor de suprafață, solului, precum și cu funcții de monitoring al deșeurilor.

Totodată, a fost semnat cu Banca Europeană de Investiții contractul pentru prima tranșă de 25 mil. Euro din împrumutul contractat în valoare totală de 100 mil. Euro pentru modernizarea serviciilor de gestionare a deșeurilor solide. Astfel, în următorii ani vor fi modernizate mai multe depozite de colectare a deșeurilor, iar gunoșiile neautorizate sau cele temporare urmând să fie închise. La fel, va fi renovată și infrastructura asociată procesului de colectare a deșeurilor solide (stațiile de tratare, drumurile de acces) și vor fi construite și puse în funcțiune linii de sortare a deșeurilor.

A fost regenerat fondul forestier pe o suprafață de 4697 ha, inclusiv prin plantarea de păduri pe o suprafață de 1228 ha, aplicarea lucrărilor de ajutorare a regenerării naturale pe o suprafață de 3108 ha și regenerarea naturală pe o suprafață de 361 ha. Prin intermediul proiectului IFAD și MAC-P au fost înființate/reabilitate 10 ha de fișii forestiere de protecție a câmpurilor agricole, destinate pentru stoparea eroziunii solului pe cca 325 ha de terenuri.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

✓ Aprobarea proiectului de lege privind controlul pericolului de accidente majore care implică substanțe periculoase¹²⁹, care stabilește normele pentru prevenirea accidentelor majore ce implică substanțe periculoase și limitarea consecințelor acestor accidente, prin transpunerea Directivei 2012/18/UE;

✓ Aprobarea Cerințelor privind utilizarea durabilă a produselor de uz fitosanitar¹³⁰, care transpun Directiva 2009/128/CE,, elaborate în scopul reducerii riscurilor și a efectelor acestora asupra sănătății umane și a mediului, prin promovarea gestionării integrate a dăunătorilor și a tehnicilor alternative, cum ar fi metodele nechimice pentru protecția plantelor;

¹²⁹ Hotărîrea Guvernului nr.43/2020.

¹³⁰ Hotărîrea Guvernului nr.42/2020.

✓ Modificarea Regulamentului cu privire la modul de prezentare de către beneficiarii subsolului a rapoartelor privind mișcarea rezervelor de substanțe minerale utile¹³¹, prin aducerea în concordanță a mai multor acte normative urmare atribuirii competențelor de control de stat asupra folosirii raționale și protecției subsolului și exercitarea supravegherii miniere de stat și controlul geologic Inspectoratului pentru Protecția Mediului;

✓ Modificarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemele de canalizare și/sau în emisare pentru localitățile urbane și rurale¹³², fiind stabilite norme privind modalitatea de calcul și aplicare a plăților suplimentare pentru depășirea normativelor în cazul în care consumatorii nu pot îndeplini din punct de vedere economic sau tehnologic condițiile de evacuare a apelor uzate în rețeaua publică de canalizare.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Lipsa stațiilor de epurare/preepurare a apelor uzate este una dintre cauzele principale a poluării excesive a apelor de suprafață, ceea ce duce la deteriorarea constantă a calității apelor, distrugerea ecosistemelor și dispariția treptată a râurilor mici;
- Gestionarea slabă a Fondului Ecologic Național din cauza insuficienței personalului implicat în administrarea acestuia;
- Cadrul normativ învechit și reglementări depășite în domeniul emisiilor de poluanți în aer, deversările de poluanți în ape, depozitarea deșeurilor etc;
- Iresponsabilitate din partea agenților economici în procesul de activitate prin încălcarea prevederilor legislației de mediu (depășirea normativelor, cauzarea prejudiciilor componentelor de mediu);
- Normativul plăților pentru poluare (pentru emisii, deversări, depozitarea deșeurilor) este foarte mic și învechit (din anul 1998) în comparație cu plățile existente în țările europene;
- Dificultăți (instituționale și financiare) în crearea administrației pentru Parcul Național „Orhei” și Rezervația Biosferei „Prutul de Jos”;
- Lipsa infrastructurii de management a deșeurilor;
- Necesitatea creării sistemului de monitorizare, evaluare și gestionare integrată a calității aerului pe întreg teritoriul țării.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Dezvoltarea și promovarea cadrului normativ în domeniul protecției mediului și a resurselor naturale;
2. Crearea și punerea în aplicare a Sistemul informațional automatizat „Cadastrul de Stat al Apelor”, care va constitui o bază de date cu informația referitoare la resursele de apă;
3. Aprofundarea cooperării cu Ucraina, în baza Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind colaborarea în domeniul protecției și dezvoltării durabile a bazinului fluviului Nistru, asigurând organizarea ședințelor Comisiei mixte moldo-ucrainene;
4. Aprobarea Planurilor de gestionare a riscurilor la inundații și gestionarea secetei pe districtele hidrografice, ca instrumente administrative de gestionare a resurselor de apă;
5. Promovarea construcției/instalării stațiilor de preepurare și epurare a apelor uzate la agenții economici, care să asigure protejarea resurselor de apă și îmbunătățirea calității acestora;
6. Crearea autorității naționale de reglementare a substanțelor chimice, prin reorganizarea Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, cu funcții de coordonare sectorială în procesul de înregistrare a substanțelor chimice, de autorizare a fabricării, importului, comercializării și utilizării produselor chimice pe tot lanțul valoric, oferind o interfață unică pentru importatori, producători, exportatori, publicul larg, și alte părți interesate pentru toate activitățile legate de gestionarea substanțelor chimice;

¹³¹ Hotărîrea Guvernului nr. 95/2020.

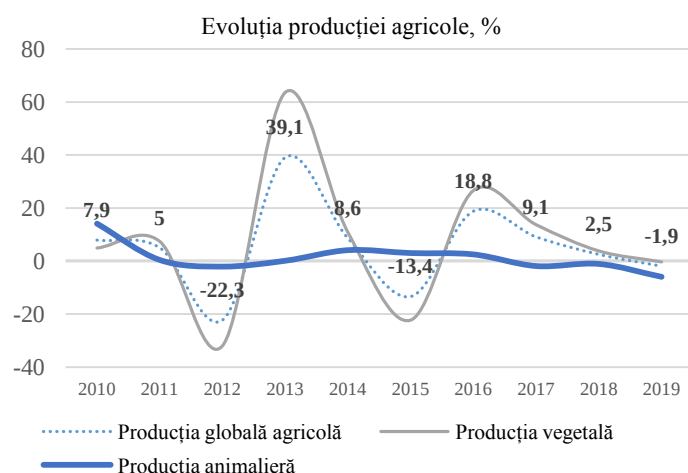
¹³² Hotărîrea Guvernului nr.90/2020.

7. Crearea și punerea în aplicare a Sistemul informațional automatizat „Registrul produselor chimice plasate pe piața Republicii Moldova”;
8. Promovarea proiectului pilot în una din Regiunile de Management al Deșeurilor (RMD nr.1, 5 și 8), în vederea construcției infrastructurii de gestionare a deșeurilor la nivel de regiune și asigurarea cu servicii calitative a populației.

J. AGRICULTURĂ, DEZVOLTARE RURALĂ ȘI SIGURANȚA ALIMENTELOR

Realizări 2019

Agricultura reprezintă una din ramurile importante ale economiei Republicii Moldova, chiar dacă deocamdată nu reușește să înregistreze o creștere însemnată a producției agricole pentru a se plasa pe o poziție de echilibru, astfel încât să poată face față concurenței externe fără suportul statului. În anul 2019, conform estimărilor, contribuția agriculturii în PIB a înregistrat o scădere nesemnificativă de 0,2% față de anul 2018, constituind astfel cca 10% din PIB. Scăderea se datorează reducerii valorii adăugate brută pe economie cu 2,3%.

După trei ani de creștere consecutivă, în anul 2019 sectorul agricol a înregistrat un rezultat negativ (-1,9%). Conform estimărilor preliminare ale Biroului Național de Statistică, producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile (întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești (de fermier) și gospodăriile populației), a marcat 98,1% față de anul 2018. Micșorarea producției globale agricole a fost determinată de scăderea producției animaliere cu 6,0% și producției vegetale cu 0,3%. În perioada de referință, ponderea producției vegetale în total producția agricolă a constituit 71% (în anul 2018 –

73%), producției animaliere i-a revenit 29% (în anul 2018 – 27%). A fost în creștere producția de floarea soarelui, legume de câmp, cartofi, iar în descreștere - grâul, sfecla de zahăr, strugurii, fructele, pomușoarele.

În detaliu, pe sub-sectoare, se atestă următoarea situație:

Fitotehnie. Roada anului 2019 se caracterizează prin majorarea, față de anul 2018, (în expresie naturală) a volumului cerealelor și leguminoaselor boabe – cu 65,1 mii tone sau cu 1,9% mai mult (din ele a porumbului pentru boabe – cu 41,5 mii tone sau cu 2,0% și a leguminoaselor boabe – cu 5,3 mii tone sau cu 11,5%), a legumelor – cu 22,7 mii tone (cu 8,0%), a floarei soarelui – cu 17,3 mii tone (cu 2,2%), a soiei – cu 4,7 mii tone (cu 8,2%), a cartofilor – cu 2,0 mii tone (cu 1,2%). Totodată, s-a micșorat recolta sfeclei de zahăr cu 118,7 mii tone (cu 16,8%), strugurilor – cu 73,3 mii tone (cu 10,0%), fructelor și pomușoarelor – cu 54,6 mii tone (cu 6,1%), grâului – cu 17,9 mii tone (cu 1,5%), rapiței – cu 8,3 mii tone (cu 9,7%), orzului – cu 7,4 mii tone (cu 4,2%).

În anul 2019, întreprinderile agricole au produs partea principală a volumului de sfeclă de zahăr – 90,9%, rapiță – 89,6%, tutun – 80,7%, cereale și leguminoase pentru boabe (excluzând porumb) – 77,0%, floarea soarelui – 70,1%, soia – 61,5%. Totodată, 96,8% din volumul total de culturi bostănoase, 91,0% de cartofi, 86,7% de legume, 74,4% de struguri, 63,8% de porumb pentru boabe și 62,3% de fructe, nuci și pomușoare au fost produse de gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier).

Zootehnie. De notat că, sectorul zootehnic în ultimii ani se confruntă cu anumite probleme. Astfel, în perioada de referință, față de anul precedent, în gospodăriile de toate categoriile producția de creștere a vitelor și păsărilor (în masă vie) a scăzut cu 5,0%, producția de lapte de toate tipurile – cu 10,9%, ouă – cu 2,2%.

Starea sectorului zootehnic continuă să fie determinată preponderent de situația în gospodăriile populației, în care la 31 decembrie 2019 erau concentrate 85,6% din efectivului total de bovine (din care vaci – 94,4%), 44,8% de porcine, 97,2% de ovine și caprine și se producea cea mai mare parte a producției animale (creșterea vitelor și păsărilor – 54,1%, producția laptelui – 93,6%, producția ouălor – 57,7%).

Pe parcursul anului 2019 au fost înregistrate 8 focare de pestă porcină africană la mistreți (19 cadavre de mistreți pozitivi) și 27 de focare la porci domestici (471 de porci nimiciți).

Sectorul vitivinicol se află pe un trend ascendent, continuând să cucerească piața mondială prin acțiuni de promovare a produselor de calitate. Calitatea produselor vitivinicole au fost larg apreciate pe plan internațional, obținând rezultate remarcabile pe care vinificatorii din Republica Moldova le-au obținut la cele mai prestigioase concursuri de profil. Astfel, în Registrul Vitivinicol sunt înregistrate 187 de vinării, dintre care 68 dețin plantații de viță de vie, iar 22 dintre aceștia produc și distilate. Capacitatea de producere anuală este de cca 20,0 mil. dal de vin materie primă (în ultimii 7 ani a crescut cu cca 35%) și cca 900 mii dal alcool absolut de distilate. În acest sector activează fiecare al 4-lea om din mediul rural, peste 150 mii oameni.

Vinurile moldovenești au fost exportate în 67 de țări ale lumii, ceea ce reprezintă cca 6% din valoarea exporturilor totale ale Republicii Moldova și 2% din volumul mondial de vin exportat. Iar în perioada ianuarie – noiembrie 2019 a înregistrat o creștere a volumelor exportate cu 10,3%.

Cu referire la **domeniul funciar**, în conformitate cu Cadastrul funciar, suprafața totală a terenurilor este de 3384,7 mii ha, inclusiv 1916,03 mii ha de terenuri agricole (arabil – 1681,7 mii ha și plantații multianuale – 234,3 mii ha), deținute de 1 330 950 deținători de terenuri. Suprafața terenurilor nelucrate este în scădere comparând cu perioada 2016-2018 (în anul 2019 - 105,0 mii de ha, în anul 2018 - 111,9 mii de ha, în anul 2017 – 120,0 mii de ha, în anul 2016 – 127,1 mii de ha). Totodată terenuri irigate (ocupate cu infrastructura de irigare) constituie cca 222,5 mii ha și terenuri desecate – 58,9 mii ha.

Accentuăm următoarele rezultate obținute pe parcursul anului 2019:

✓ Dezvoltarea cadrului normativ și de politici în domeniu prin aprobarea următoarele acte normative:

- Legea privind subprodusele de origine animală și produsele derivate care nu sînt destinate consumului uman¹³³, care stabilește cerințele sanitar-veterinare privind colectarea, transportarea, depozitarea, prelucrarea, folosirea, eliminarea subproduselor de origine animală și a produselor derivate care nu sunt destinate consumului uman, precum și plasarea pe piață a acestora;
- Regulamentul privind crearea, menținerea, dezvoltarea, gestionarea și finanțarea fondului genetic de culturi agricole¹³⁴, care stabilește normele privind conservarea cu ulterioara utilizare a resurselor genetice existente de culturi agricole; oferă posibilitatea de sporire a competitivității semințelor materialului de înmulțire autohton în rezultatul utilizării acestor resurse;
- Cerințele de calitate pentru lapte și produsele lactate¹³⁵, care stabilește norme privind cerințele de calitate pentru produsele respective, fapt ce va avea un impact pozitiv la plasarea pe piață a produselor lactate or, consumatorilor, în conformitate cu actul normativ menționat, vor avea acces la produse lactate naturale și calitative, fără substituenți ai grăsimilor animalieri sau adausuri neconforme care denaturează calitatea produsului finit;
- Planul măsurilor de supraveghere, control și eradicare a rabiei la vulpi pentru anii 2019-2023¹³⁶, care urmărește obiectivul de a diminua în mod progresiv rabia în Republica Moldova pentru

¹³³ Legea 129/2019.

¹³⁴ Hotărîrea Guvernului nr. 480/2019.

¹³⁵ Hotărîrea Guvernului nr. 158/2019.

¹³⁶ Hotărîrea Guvernului 185/2019

obținerea statutului de țară liberă de rabie până în anul 2023, precum și oportunitatea de a aplica la fondurile financiare acordate de UE pentru eradicarea rabiei;

- Modelele de acte privind importul de semințe¹³⁷, care urmărește asigurarea pieței interne cu material săditor și semincer de calitate, iar în consecință creșterea bunăstării, siguranței și calității vieții cetățenilor;
- Norma sanitar-veterinară ce stabilește cerințele față de plasarea în carantină a animalelor de acvacultură¹³⁸, care are ca scop protecția teritoriului Republicii Moldova împotriva pătrunderii și izbucnirii bolilor notificabile, declarabile și supuse carantinei prin minimalizarea riscurilor introducerii, difuzării și apariției focarelor de infecții notificabile;
- Regulamentul Comisiei medicamentelor de uz veterinar¹³⁹, care stabilește modul de organizare, domeniul de activitate, funcțiile, drepturile și atribuțiile Comisiei medicamentelor de uz veterinar, precum și înlăturarea deficiențelor existente în domeniul evaluării Dosarului Normativ Tehnic și formulării deciziei privitor la înregistrarea sau respingerea înregistrării medicamentelor de uz veterinar în Registrul de stat al medicamentelor de uz veterinar;

✓ Regulamentul Comitetului național de etică pentru protecția animalelor folosite în scopuri experimentale sau în alte scopuri științifice¹⁴⁰, ce urmărește modul de constituire, organizare și atribuțiile Comitetului etc. Identificarea mijloacelor fixe pentru deschiderea a 14 puncte rachetare în raioanele de sud ale republicii (6 - în rl Ștefan Vodă; 5 - în rl Căușeni și 3 în rl Hâncești), urmărind extinderea cu 205 mii ha a suprafeței protejate;

✓ Încheierea acordului de colaborare dintre Proiectul Livada Moldovei și IP Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare, care are ca scop construirea și crearea unui complex tehnologic pentru asigurarea bazei pentru producerea materialului săditor devirusat de specii pomicole și bacifere. Costul estimat al investițiilor constituie 2 478 000 Euro.

✓ Dezvoltarea localităților rurale, prin promovarea mecanismului de subvenționare în avans a trei măsuri noi de sprijin pe segmentul dezvoltării rurale din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural¹⁴¹. Instrumentul va asigura și genera atragerea fondurilor străine pentru dezvoltarea rurală. Impactul scontat al proiectului va viza creșterea atractivității localităților rurale și stoparea proceselor de migrare și depopularizare în mediul rural.

În anul 2019, Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural a constituit 950 mil. lei, fiind în creștere cu 50,0 mil. lei, față de valoarea fondului în anul 2018.

În perioada de referință, AIPA a recepționat 7505 cereri de solicitare a sprijinului financiar în sumă de 1182,6 mil. lei sau cu 10,5% în creștere, comparativ cu valoarea subvenției solicitate în anul de subvenționare 2018. De menționat că și valoarea investițiilor declarate de producătorii agricoli este în ascensiune. Investițiile efectuate de solicitanții de subvenții din agricultură și ramurile conexe ale acestora au generat crearea a peste 2500 locuri noi de muncă. Astfel, din totalul dosarelor depuse până la moment, au fost autorizate spre plată 3231 cereri de solicitare a sprijinului financiar în sumă de 585,1 mil. lei, ceea ce constituie cca 50% din totalul dosarelor recepționate.

Totodată, au fost recepționate 63 cereri de solicitare a subvenției în avans (start-upuri), dintre care 24 fiind selectate de Comisia de evaluare și selecție, iar 17 cereri fiind achitate prima tranșă a subvenției în avans în sumă de 7,5 mil. lei.

✓ Aprobarea Planului Național Multianual de Control – 2019-2022, în vederea asigurării siguranței alimentelor, de la producerea materiilor prime până la distribuirea alimentelor către consumator și asigurarea unui nivel înalt de protecție a vieții și sănătății umane, bazat pe analiza riscului. .

¹³⁷ Hotărîrea Guvernului nr. 257/2019.

¹³⁸ Hotărîrea Guvernului nr. 481/2019.

¹³⁹ Hotărîrea Guvernului nr. 157/2019.

¹⁴⁰ Hotărîrea Guvernului nr. 318/2019.

¹⁴¹ Hotărîrea Guvernului 476/2019.

- ✓ Aprobarea Metodologiei de calcularea a tarifelor și serviciilor prestate de către ANSA, precum și Nomenclatorul serviciilor prestate de ANSA și tarifelor la acestea¹⁴², pentru a asigura transparența în procesul de formare a tarifelor percepute la prestarea serviciilor
- ✓ Scăderea numărului unităților inspectate în anul 2019 cu 37740 comparativ cu anul 2018. Acest fapt a fost influențat de numărul în descreștere a întreprinderilor noi și închiderea unor întreprinderi existente. Totodată, s-a diminuat și numărul controalelor inopinate cu 8052, fapt ce se datorează soluționării din oficiu (pe cale amiabilă) a unor petiții și sesizări parvenite de la consumatori, dar și prin faptul respectării de către agenții economici a rigorilor actelor normative din domeniul siguranței alimentelor. Numărul controalelor planificate spre a fi efectuate în 2019 a fost mai mare cu cca 5,28% față de cele efectuate în 2018.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

- ✓ Deblocarea exporturilor de produse agroalimentare pe piața Federației Ruse și extinderea listei exportatorilor de produse proaspete, băuturi alcoolice și produse conservate, fiind obținute circa 16 000 de autorizații de transport pentru anul 2020, iar în caz de necesitate, numărul acestora ar putea fi majorat;
- ✓ Extinderea listei exportatorilor de fructe și legume pe piața rusă cu 205 de companii moldovenești și listei categoriilor de mărfuri care sunt exportate pe piața rusă fără taxe vamale pentru încă 4 categorii de produse: carnea de bovină; semințe de floarea soarelui, zahăr și alcool etilic;
- ✓ Aprobarea modificărilor la Legea nr. 1100/2000 cu privire la fabricarea și circulația alcoolului etilic și a producției alcoolice, care va asigura trasabilitatea și evidența producției pe întreg lanțul tehnologic, reglementarea atribuțiilor de control de stat, excluderea unor bariere impuse în calea comerțului și a progresului producătorilor prin aplicarea de noi tehnologii¹⁴³.
- ✓ Aprobarea Metodologiei cu privire la modul de depunere a notificării privind comercializarea alcoolului etilic¹⁴⁴, care stabilește procedura de notificare privind comercializarea alcoolului etilic de către titularii de licență în domeniul fabricării, păstrării și comercializării alcoolului etilic, agenților economici care practică o altă activitate decât cea aferentă fabricării producției alcoolice.
- ✓ Aprobarea Cerințelor privind utilizarea durabilă a produselor de uz fitosanitar în agricultură¹⁴⁵, ce vor avea impact pozitiv asupra sănătății populației și mediului.

Problemele și provocările identificate pentru următoarea perioadă

- Nivelul scăzut de dezvoltare a sectorului zootehnic și celui de procesare a producției agricole;
- Lipsa unui Registru digital agricol;
- Competitivitatea neloială a produselor agroalimentare cu produsele de import;
- Problema comercializării produselor agroalimentare;
- Problema asigurărilor în agricultură;
- Existența suprafețelor neacoperite de protecția antigrindină și necesitatea creșterii eficienței sistemului în întregime;
- Accesul limitat a producătorilor agricoli la finanțare;
- Situația dezastruoasă a fondului genetic pomicol;
- Problema TVA: la materia primă 8%, iar la produsul finit 20%;
- Imperfecțiunea mecanismului de compensare a pierderilor suportate de producătorii agricoli;
- Nefuncționalitatea infrastructurii de irigare și lipsa accesului producătorilor agricoli la apele de suprafață pentru irigare;

¹⁴² Hotărîrea Guvernului nr. 90/2019

¹⁴³ Hotărîrea Guvernului nr. 9/2020

¹⁴⁴ Hotărîrea Guvernului nr.15/2020

¹⁴⁵ Hotărîrea Guvernului nr.42/2020

- Lipsa medicilor veterinari în teritoriu pentru acordarea asistenței veterinare.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Continuarea colaborării cu Federația Rusă în vederea suplinirii listei exportatorilor cu întreprinderile de vinificație și de producere a conservelor din fructe și legume;
2. Implementarea Regulamentului cu privire la acordarea subvențiilor pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural¹⁴⁶, prin demararea apelurilor de recepționare a proiectelor investiționale;
3. Promovarea amendamentelor la Legea nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural;
4. Modificarea Hotărârii Guvernului nr. 455/2017 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural;
5. Modificarea Regulamentului privind condițiile și procedura de acordare a subvențiilor în avans pentru proiectele start-up din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural¹⁴⁷;
6. Elaborarea și promovarea Regulamentului privind dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER;
7. Elaborarea și promovarea proiectului de lege privind grupul de acțiune locală;
8. Revitalizarea sectorului zootehnic prin subvenționarea din partea statului a noilor tehnologii și a procurării animalelor de prăsilă, cu accent pe producerea laptelui și a cărnii;
9. Adoptarea Codului funciar;
10. Adoptarea noii Legi a zootehniei;
11. Aprobarea Regulamentului privind acordarea de plăți directe per cap de animal.

K. APĂRARE ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ

Realizări 2019

Activitățile desfășurate pe parcursul anului 2019 în domeniul apărării și securității militare au fost axate pe realizarea eficientă a obiectivelor din domeniu, stabilite în documentele de politici naționale și angajamentele internaționale, precum Strategia națională de apărare și Strategia militară pentru anii 2018-2022, Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană, Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2017-2019, inițiativa NATO „Consolidarea Capacității de Apărare (DCBI) pentru Republica Moldova” și Procesul de Planificare și Revizuire a Parteneriatului (PARP).

Activitățile principale implementate în anul 2019 au fost orientate în trei direcții prioritare, și anume:

- ✓ Sporirea atractivității serviciului militar prin creșterea calității vieții și îmbunătățirea condițiilor de serviciu militar precum și dezvoltarea educației, cercetării și învățământului în domeniul militariei;
- ✓ Asigurarea funcționalității Armatei Naționale și creșterea capacității de apărare prin continuarea procesului de profesionalizare graduală, consolidare, transformare și dezvoltare a capabilităților militare;
- ✓ Consolidarea relațiilor internaționale, asigurarea participării și creșterii contribuției în operații și misiuni internaționale de menținere a păcii.

Astfel, în vederea sporirii nivelului protecției sociale ale veteranilor de război pe parcursul perioadei respective au fost aprobate măsuri suplimentare de protecție socială pentru cetățenii Republicii Moldova, care întrunesc exigențele ce confirmă statutul de veteran al serviciului militar și vizează categoriile de persoane cărora le poate fi atribuit statutul de veteran al serviciului militar, principiile generale ale tipului și modelului legitimației de veteran al serviciului militar, modul de confecționare,

¹⁴⁶ Hotărârea Guvernului nr. 476/2019

¹⁴⁷ Hotărârea Guvernului nr. 507/2018

eliberare, înmânare, retragere, evidență, păstrare și nimicire a legitimațiilor, precum și stabilirea obligațiilor pentru titularul legitimației de veteran al serviciului militar¹⁴⁸.

În scopul îmbunătățirii nivelului de protecție socială a militarilor prin contract, sporirea atractivității serviciului militar, au fost elaborate modificări la cadrul normativ în vigoare¹⁴⁹, impactul acestora constând în asigurarea condițiilor materiale necesare pentru exercitarea eficientă de către militari a obligațiilor de serviciu, atragerea și menținerea în serviciul militar a resurselor umane profesioniste, consolidarea potențialului și sporirea profesionalismului militarilor prin recompensarea adecvată a performanțelor profesionale individuale și colective, precum și în vederea motivării efectivului în raport cu volumul responsabilităților atribuite prin lege. O dinamică pozitivă a fost înregistrată la cheltuielile salariale a militarilor prin contract și angajaților civili din cadrul structurilor Armatei Naționale, acestea fiind majorate cu circa 10% față de anul 2018.

Creșterea cu peste 50% a bugetului destinat investițiilor capitale a permis implementarea proiectelor de reabilitare și modernizare a infrastructurii militare și sociale. Astfel, au fost renovate și modernizate 33 *obiecte de infrastructură militară*, după cum urmează: 5 cazărmi, 2 blocuri alimentare, 1 bloc administrativ, 1 complex sportiv, 1 centru cultural-educativ (faza I), 1 bloc spitalicesc, 1 punct medical, 1 centru de conferințe, acoperișul unui bloc locativ, 5 grupuri sanitare din cadrul unui bloc administrativ, acoperișul unei cazărmi, acoperișul unui depozit cu echipament, acoperișul a 9 remize auto, a fost instalat sistem termic în 2 blocuri administrative, reparate rețelele ingineresti din cadrul a 2 unități militare, precum și reabilitarea unor porțiuni din rețelele ingineresti la 6 imobile cu destinație locativă.

Cu suportul partenerilor de dezvoltare, a fost dată în exploatare construcția capitală a Statului Major al Centrului de instruire al Armatei Naționale (Bulboaca), realizată prin intermediul Programului GPOI, oferit de Statele Unite ale Americii.

Totodată, a fost asigurat procesul de pregătire profesională a Armatei Naționale prin participarea militarilor și funcționarilor publici din domeniu, atât la cursuri naționale cât și internaționale peste hotarele țării (SUA România, Germania, Cehia, China, țările baltice, Școlile NATO, centre PTEC).

Consolidarea și dezvoltarea relațiilor de cooperare militară internațională a fost realizată prin stabilirea, dezvoltarea și consolidarea cooperării cu instituțiile de apărare, organizațiile internaționale, fiind intensificat dialogul bilateral cu instituțiile de apărare ale statelor partenere (SUA, Marea Britanie, Austria, Italia), statelor vecine (România și Ucraina), precum și reluarea dialogului cu Rusia.

În perioada de referință au fost întreprinse măsurile necesare în vederea asigurării procesului de rotație al militarilor Armatei Naționale în operații și misiuni internaționale în cadrul cărora 9 ofițeri execută misiuni sub egida ONU, 2 ofițeri execută misiuni sub egida UE și 1 ofițer execută misiuni sub egida OSCE. În acest context, este asigurată continuu executarea misiunii KFOR din Kosovo, în care Republica Moldova participă cu un contingent format din 41 de militari.

În context regional și național, Armata Națională participă în cadrul Forțelor Mixte de Menținerea a Păcii din Zona de Securitate din raioanele de est ale țării și continuă să aducă un aport considerabil la apărarea intereselor statului și la menținerea unei situații stabile în regiunea de est a Republicii Moldova și Bazinul Mării Negre. La moment unitățile militare ale Forțelor de menținere a păcii sunt completate la 60% cu militari prin contract.

Întru ridicarea capacității de luptă a fost obținută asistență externă, prin intermediul programelor externe ale SUA fiind oferite 16 autocamioane de bord în sumă de 28 mil. lei, echipament de comunicații și informatică – 50 mil. lei, echipament individual – 7 mil. lei, echipament de adăpostire și împrejmuire – 500 mii lei.

¹⁴⁸ Hotărârea Guvernului nr.412/2019 cu privire la legitimațiile veteranilor serviciului militar.

¹⁴⁹ Amendamente la Legea securității statului nr. 618/1995, Legea nr. 619/1995 privind organele securității statului, Legea nr. 1244/2002 cu privire la rezerva Forțelor Armate, Legea nr. 1245/2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, Legea nr. 289/2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, Legea nr. 162/2005 cu privire la statutul militarilor, Legea nr. 52/2007 cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare.

În contextul dezvoltării capacității de dezamorsare a obiectelor explozive, cu suportul Programului umanitar de asistență în domeniul deminării (Humanitarian Mine Action Program) a fost construit Centrul de excelență EOD (dezamorsarea obiectelor explozive) și cazarma ostășească din cadrul Batalionului geniu. Misiunea OSCE a susținut instalarea a 2 containere de prim ajutor medical (în caz de traumă la lucrul cu armele și munițiile), iar cu suportul Germaniei a fost instalat un loc special temporar de păstrare a munițiilor la Florești. Fundația „Golden West”/EUCOM (SUA) a oferit suport în sumă de 503 mii dolari SUA, dintre care 318 mii dolari pentru lucrări de renovare și 185 mii dolari pentru echipamente speciale procesului managerial.

Realizări majore obținute pe parcursul anului 2020

În anul 2020, au fost revizuite un șir de acte normative cu scopul sporirii atractivității serviciului militar, creșterii calității vieții și îmbunătățirii condițiilor de serviciu militar, precum și asigurării funcționalității Armatei Naționale și creșterea capacității de apărare a statului. Cele mai importante fiind:

- ✓ Aprobarea modificărilor la cadrul normativ în domeniul¹⁵⁰, care prevede implementarea mecanismului de acordare a concediului paternal bărbatilor care îndeplinesc serviciul militar, punerea în aplicare a noului sistem de grade militare destinate efectivelor de sergenți și soldați, ajustări în corespundere cu prevederile sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar, crearea condițiilor optime pentru activitatea catedrelor militare din cadrul instituțiilor de învățământ superior publice, perfecționarea mecanismului de management al cadrelor militare și a mecanismului de încorporare în serviciul militar în termen și în cel cu termen redus, precum și stimularea procesului de reconversie profesională și adaptare socială a militarilor prin contract;
- ✓ Modificarea Legii nr.270/2018 cu privire la sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, fiind stabilite valori de referință majorate, astfel fiind asigurată creșterea salarială de până la 10% pentru categoria de ofițeri și până la 20% pentru efectivul de soldați și sergenți;
- ✓ Instituirea Consiliului național pentru problemele veteranilor de război¹⁵¹, care va asigura coordonarea politicii de stat, programelor, planurilor și acțiunilor de protecție socială a veteranilor de război, precum și îmbunătățirea pentru această categorie de populație a posibilităților egale de realizare a drepturilor și libertăților constituționale;
- ✓ Aprobarea Concepției privind Registrul de stat al resurselor de mobilizare¹⁵², care va asigura modernizarea și informatizarea sistemului actual de evidență militară, va asigura interoperabilitatea în cadrul sistemului de apărare național și internațional și va facilita participarea Republicii Moldova în misiuni și operații internaționale și la exerciții militare;
- ✓ Aprobarea Planului de dezvoltare a capabilităților militare ale Armatei Naționale pe termen lung (2020-2030)¹⁵³;
- ✓ Creșterea nivelului pregătirii profesionale a militarilor prin participarea a 66 militari în cadrul exercițiului multinațional KFOR-27 MRE, desfășurat la Centrul de instruire din Hohenfels, Germania; instruirea a peste 500 militari ai Armatei Naționale la centrul de instruire Bulboacă în cadrul exercițiului tactic cu trupe în teren „Orizont 2020”.
- ✓ Organizarea în parteneriat cu Centrul nordic pentru integrarea dimensiunii de gen în operații militare (NCGM) din Suedia, a seminarului în domeniul egalității de gen pentru corpul superior de comandă (30 militari și civili) și personalul de nivel tactic (25 militari) cu participarea unei echipe mobile de instruire, formată din reprezentanți ai Centrului de Control al Armelor Mici și Armamentelor Ușoare din Europa de Sud-Est (SEESAC).

¹⁵⁰ Hotărârea Guvernului nr.690/2019 cu privire la aprobarea modificărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului (în speță - HG nr.587/2003, HG nr.897/2003, HG nr.864/2005, HG nr.650/2006, HG nr.941/2006, HG nr.1042/2007, HG nr.387/2010, HG nr.980/2010 și HG nr. 1231/2018)

¹⁵¹ Hotărârea Guvernului nr.563/2019.

¹⁵² Hotărârea Guvernului nr.563/2019.

¹⁵³ Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1535-VIII din 31 martie 2020.

Odată cu instaurarea stării de urgență în Republica Moldova, cauzată de pandemia COVID-19, cu suportun și contribuția nemijlocită a Armatei Naționale au fost întreprinse o serie de măsuri de combatere a răspândirii virusului. Astfel, începând cu 24.03.2020, Armata Națională a întreprins acțiuni de suport în zonele/raioanele/localitățile țării, pentru prevenirea, diminuarea și lichidarea consecințelor pandemiei de COVID-19, și anume:

- ✓ patrularea pe mașini și pe jos în mun. Chișinău, Bălți, Cahul și or. Hâncești, Sângerei;
- ✓ instalarea și activarea la posturile fixe din or. Soroca, Glodeni, Ștefan Vodă și loc. Carahasani, Talmaza, Brînzeni, Cișmichioi și Etulia;
- ✓ transportarea de la spitale la domiciliu a pacienților testați negativ (42 persoane);
- ✓ transportarea lucrătorilor medicali la/de la serviciu (circa 6 046 lucrători medicali).

Problemele și provocările în domeniul apărării

- Exodul masiv de cadre militare, generat de sistemul actual de salarizare.
- Fonduri insuficiente pentru efectuarea unor investiții majore în achiziționarea /modernizarea capacităților militare ale Armatei Naționale.
- Infrastructura învechită a Armatei Naționale, inclusiv fondul de cazarmă.
- Protecție socială insuficientă a militarilor diminuează esențial atractivitatea serviciului militar, duce implicit la eliberarea militarilor din armată, scade capacitatea de luptă și compromite profesionalizarea Armatei Naționale.
- Rezervele curente și de mobilizare ale Armatei Naționale sânt insuficiente și necesită a fi suplinite.

Prioritățile de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

Ținând cont de complexitatea, durata și discrepanța între resursele necesare și cele alocate procesului de consolidare, dezvoltare și modernizare a întregului sistem național de apărare, precum și asistența externă disponibilă pentru Republica Moldova au fost identificate pe termen mediu următoarele direcții de acțiune:

1. Îmbunătățirea pachetului social al militarilor și a sistemului de salarizare;
2. Ajustarea cadrului normativ privind facilitarea procesului de transformare și dezvoltare a Armatei Naționale;
3. Dezvoltarea mecanismelor de planificare și reacție rapidă (earlywarning) în domeniul securității și apărării naționale, întărirea sistemelor de management și monitorizare în timp real a situațiilor de criză;
4. Eficientizarea utilizării capacităților comune regionale de control și apărare a spațiului aerian național;
5. Creșterea graduală a pregătirii profesionale a forțelor, dezvoltarea corpului de sergenți a Armatei Naționale și lansarea programului de dezvoltarea profesională a personalului civil;
6. Lansarea programului de standardizare a sistemului de instruire (individual și colectiv) și a programului de standardizare a sistemului logistic al Armatei Naționale;
7. Creșterea contribuției în misiuni internaționale de menținere a păcii sub egida ONU;
8. Dezvoltarea capacităților de asigurare a securității informaționale, cibernetice și de comunicare strategică a Republicii Moldova;
9. Crearea registrului de management a resurselor de apărare (mobilizare);
10. Dezvoltarea centrului de reacției la incidente cibernetice;
11. Consolidarea integrității în sectorul de apărare;
12. Îmbunătățirea managementului stocurilor de armament și muniții;
13. Îmbunătățirea medicinei-militare la nivel tactic și operativ;

14. Implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU ”Femeile, Pacea și Securitatea”.

L. SECURITATEA ȘI EFICIENȚA ENERGETICĂ

Realizările 2019

Sectorul energetic este o ramură de bază a economiei naționale și îndeplinește un rol important în implementarea cu succes a programelor de dezvoltare a economiei, precum și în menținerea stabilității sociale.

Pe parcursul anului 2019, comparativ cu anul 2018, s-au atestat modificări la profilele de consum a gazelor naturale și a energiei electrice. Astfel, în 2019 au fost consumate gaze naturale în volum de 1.015,6 mil. m³, comparativ cu 1.069,5 mil. m³ în anul 2018, unica creștere a consumului de 0,4% fiind atestată în sectorul casnic, pe când sectorul bugetar, energetic și comercial atestând reduceri a consumului în medie de 7%. Consumul de energie electrică la fel s-a diminuat, în 2019 fiind livrat consumatorilor finali 3,59 mlrd. kWh, comparativ cu 3,73 mlrd. kWh în anul 2018.

Principalele motive care ar explica o reducere în consumul de energie electrică și gaze naturale o constituie: i) temperaturile relativ înalte ale aerului exterior în prima jumătate a sezonului de încălzire 2019-2020, și ii) măsurile de eficientizare și raționalizare a consumului implementate de subiecții economiei naționale.

În același timp, pe parcursul anului 2019 s-a atestat o creștere considerabilă a capacităților de producere a energiei electrice din surse regenerabile de la o putere instalată de 37,12 MW (nu include capacitățile de generare a energiei electrice din surse hidro de mare putere) în anul 2018 la 45,6 MW în anul 2019, ceea ce a rezultat și în creșterea volumului de energie electrică produsă local din surse de energie regenerabilă, de la 95,46 mil. MWh la 120,29 mil. MWh, ce reprezintă o creștere de 26%.

Principalele acțiuni ale Guvernului au vizat asigurarea securității aprovizionării cu gaze naturale a Republicii Moldova, reieșind din riscul de întrerupere a aprovizionării cu gaze naturale care a existat în cazul în care ar fi fost stopat tranzitul gazelor din Federația Rusă prin Ucraina către Europa de Sud-Est. În contextul dat, Guvernul a întreprins un șir de măsuri de pregătire a soluțiilor alternative întru asigurarea alimentării cu energie a țării și a susținut eforturile S.A. „Moldovagaz” pentru semnarea la sfârșitul anului 2019 cu „Gazprom” SAP a unui nou acord de prelungire cu un an a termenului contractului de furnizare a gazelor naturale și a contractului de organizare a transportării gazelor naturale în regim de transit din 01.01.2020.

Pentru Republica Moldova aderarea la rețeaua ENTSO-E semnifică aderarea la piața regională lărgită a UE. Una din activitățile de bază necesare a fi implementate în vederea aderării la ENTSO-E, care oferă o claritate în materie de acțiuni obligatorii a fi realizate în vederea conectării la sistemul continental al UE, ține de realizarea Catalogului de Măsuri aferent acestui process (anexă la Acordul dintre Ucraina și Republica Moldova privind condițiile de interconectare la sistemul ENTSO-E). În acest sens, au fost semnate la 21.10.2019 Contractele de servicii cu Consorțiul ENTSO-E, elaborat Programul detaliat de testare a centralelor MGRES și CET-2 (Termoelectrica, Sursa 1) și efectuate testele la ambele stații, etc.

Pentru sporirea securității energetice a țării au fost întreprinse, de asemenea, măsuri aferente implementării proiectului privind construcția liniei electrice aeriene LEA 400 kV Vulcănești-Chișinău și a Stației Back-to-Back la Vulcănești, cu o investiție totală de 261 mil. Euro. În acest sens au fost încheiate: Contractul de finanțare cu BEI - 80 mil. Euro; Acordul de împrumut cu BERD - 80 mil. Euro; Acordul de împrumut cu BM - 61 mil. Euro și Acordul de grant UE NIF în valoare de 39,94 mil. Euro, ultimele două fiind semnate la data de 26.09.2019 și ratificate în luna decembrie 2019.

Totodată, în scopul sporirii fiabilității aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor finali, s-a avansat cu realizarea Proiectului de renovare a rețelelor electrice de transport a ÎS „Moldelectrica”, fiind valorificare cca 61% din volumul total planificat al investițiilor de 39,3 mil. Euro. Astfel, au fost instalate și puse în funcțiune 12 unități de transformatoare, livrate 3 unități de reactor 400 kV,

instalate 77 întrerupătoare din 90 preconizate, finalizate lucrările la toate 5 LEA preconizate, reconstruite cca 50 km de LEA și definitive specificațiile tehnice pentru producerea celulelor de 10 kV, care vor fi instalate pe parcursul anului 2020.

A continuat procesul de dezvoltare a sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău și mun. Bălți, care asigură cu energie termică și apă caldă menajeră cca 97% din consumatorii care au acces la sistemele centralizate. Investițiile în modernizarea SACET s-au realizat cu suportul proiectelor finanțate de BIRD din cadrul Băncii Mondiale în valoare de 35,7 mil. Euro (realizat – 96,22%) și BERD cu participarea fondului regional E5P, în valoare de 10,7 mil. Euro (realizat - 96%). Astfel, cca 4700 consumatori (spitale, instituții de învățământ, blocuri locative, case particulare și agenți economici) din mun. Chișinău și mun. Bălți, conectați la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, au fost asigurați în mod fiabil cu servicii calitative de aprovizionare cu energie termică în perioada rece a anului.

Regulamentele și Planurile pentru situații excepționale pe piața energiei electrice și cea a gazelor naturale au fost aprobate¹⁵⁴ întru realizarea măsurilor de prevenire a limitării și/sau a întreruperii aprovizionării consumatorilor cu energie electrică și gaze naturale ori restabilirea acestora în termeni cât mai restrânși în cazul apariției unor situații excepționale, asigurând securitatea aprovizionării cu energie electrică și gaze naturale a țării.

În scopul de a eficientiza procesul de implementare a politicii statului în domeniul eficienței energetice și al energiei din surse regenerabile, inclusiv prin atragerea și gestionarea resurselor financiare în vederea finanțării și promovării proiectelor în acest scop, a fost reorganizată Agenția pentru Eficiență Energetică prin fuziune cu Fondul pentru Eficiență Energetică¹⁵⁵. AEE a devenit succesorul de drepturi și obligații al Fondului pentru Eficiență Energetică, respectiv asigurarea implementării proiectelor inițiate de FEE, precum și activitatea de identificare, evaluare și finanțare a proiectelor. Astfel, către finele anului 2019 a fost continuată implementarea a 43 proiecte, fiind debursat beneficiarilor proiectelor mijloace financiare în valoare de cca 18 mil. lei. Totodată, pe parcursul anului 2019 pentru 22 proiecte s-a finalizat implementarea lucrărilor, acestea fiind executate integral și corespunzător obligațiilor asumate.

La fel, pentru a asigura atingerea obiectivelor naționale stabilite pentru domeniul eficienței energetice a fost aprobat Planul Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice pentru anii 2019-2021¹⁵⁶, care reprezintă și un instrument de punere în aplicare a prevederilor Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

✓ A fost lansat Programul național de reabilitare a sistemelor de iluminat public stradal în localitățile din Republica Moldova, care are drept scop de a sprijini eforturile autorităților administrației publice locale de nivelul I de achiziționare a unor soluții de iluminat performante și eficiente din punct de vedere energetic;

✓ Au fost inițiate negocierile cu BEI asupra proiectului Contractului de finanțare a Proiectului „Eficiența energetică în Republica Moldova”¹⁵⁷, destinat măsurilor de eficiență energetică în clădirile publice caracterizate printr-o performanță energetică scăzută, deținute de autoritățile publice centrale și locale. Valoarea totală a Proiectului constituie 75 mil. Euro, din care 15 mil. Euro – grant oferit din partea Platformei de Investiții pentru Vecinătate a Comisiei Europene (NIP), cu o durată de implementare de 4 ani;

✓ Pe durata stării de urgență, declarată în contextul situației epidemiologice, conform Hotărârii Consiliului de administrație al ANRE nr.86/2020, a fost asigurată aprovizionarea continuă a consumatorilor casnici cu energie electrică, energie termică, gaze naturale și apă potabilă, prin interzicerea sistării furnizării serviciilor prestate și aplicării penalităților consumatorilor casnici.

¹⁵⁴ Hotărârile de Guvern nr. 149/2019 și nr. 207/2019.

¹⁵⁵ Hotărârea Guvernului nr.45/2019.

¹⁵⁶ Hotărârea Guvernului nr. 698/2019.

¹⁵⁷ Hotărârea Guvernului nr. 218/2020.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Dependența de importul de resurse energetice - energie electrică și gaze naturale, dintr-un număr limitat de surse;
- Capacități de interconectare redusă pe sectorul electroenergetic pentru a îndeplini criteriile de siguranță și de a crește capacitatea interfeței cu sistemul electroenergetic al României/ENTSO-E;
- Capacități de interconectare redusă pe sectorul gazelor naturale pentru diversificarea surselor și căilor alternative de aprovizionare a țării cu gaze naturale;
- Eficiența scăzută la producerea și distribuția energiei electrice și termice din cauza instalațiilor și rețelelor învechite;
- Nivel scăzut de implementare a legislației cu incidență în domeniul performanței energetice a clădirilor și eficienței energetice;
- Nivel scăzut de absorbție a fondurilor și mijloacelor financiare pentru implementarea măsurilor de eficiență energetică de către sectorul rezidențial (cauzată în special de lipsa unui cadru juridic modern și a capacităților de implementare la beneficiari);
- Nivel scăzut de implementare a proiectelor de eficientizare a energiei și valorificare a potențialului regenerabil, prin utilizarea insuficientă a instrumentelor financiare de piață și promovarea competiției pe aceste segmente (contracte de performanță energetică, contracte ESCO de furnizare a energiei termice, licitarea de capacități, etc.);
- Promovarea redusă a conceptului de autonomie energetică locală și a proiectelor comunitare de valorificare a potențialului energetic regenerabil;
- Promovarea insuficientă a eficienței energetice și a energiei regenerabile în rândul consumatorilor finali, inclusiv prin intermediul instrumentelor de etichetare energetică, certificare a performanței energetice a clădirilor, etc.

Priorități de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Dezvoltarea cadrului normativ primar și secundar privind dezvoltarea piețelor concurențiale de energie electrică și gaze naturale, precum și a legislației cu incidență în domeniul energiei regenerabile, a eficienței energetice și performanței energetice a clădirilor;
2. Avansarea în procesul de implementare a proiectelor de interconectare electrică a Republicii Moldova la ENTSO-E, inclusiv de finalizare a procedurii de actualizare a studiului de fezabilitate pentru construcția LEA 400kV Bălți (RM) – Suceava (RO) și Stația Back-to-Back aferentă;
3. Lansarea proiectului național de implementare a măsurilor de eficiență energetică în clădirile publice din Republica Moldova cu suportul BERD, BEI și a UE (platforma NIP), cu un buget de 75 mil. Euro și o durată de implementare de 4 ani;
4. Implementarea programului național de reabilitare a sistemelor de iluminat public stradal în localitățile din Republica Moldova, care își propune sprijinirea eforturilor tuturor autorităților publice de nivel I în reabilitarea iluminatului public stradal;
5. Lansarea primelor licitații de capacități de generare a energiei electrice din surse regenerabile în Republica Moldova, către mijlocul anului 2020, ceea ce va permite mobilizarea unor investiții ce ar depăși 200 mil. Euro (cu realizarea obiectului investițiilor într-un termen de 2-3 ani);
6. Elaborarea proiectului de lege cu privire la crearea și menținerea nivelului minim al stocurilor petroliere, care transpune Directiva 2009/119/CE.

M. TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI, TRANSPORT ȘI INFRASTRUCTURĂ

Realizări 2019

Sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor a înregistrat progrese semnificative în ultima perioadă, cota acestuia în PIB constituind circa 7%, cu o valoare de piață de peste 13 mild. lei. . O reușită remarcabilă este faptul, că peste 5 mild. de lei din acest volum de vânzări este asigurat de serviciile IT și dezvoltare produse soft. În sector activează 2145 companii cu peste 27 mii de angajați.

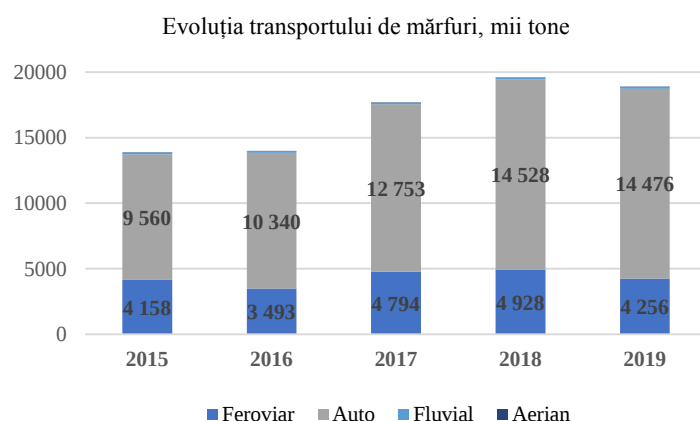
”Moldova IT Park” - inițiativa cheie de dezvoltare a industriei IT, înregistrează rezultate remarcabile, fiind recunoscut de Uniunea Internațională de Telecomunicații ca una dintre cele mai bune practici mondiale de promovare și dezvoltare a ecosistemului IT, premiul fiind înmănat la 11.09.2019, la Budapesta, Ungaria. Astfel, după doi ani de activitate, în „Moldova IT Park” sunt înregistrate 525 de companii rezidente active, dintre care 133 cu capital străin. Investițiile provin din 32 de țări, preponderent din Statele Unite ale Americii, România și Marea Britanie. Numărul companiilor nou create care activează în Parc a atins cifra de 222. Venitul realizat de rezidenți activi în anul 2019 a constituit 3,6 mld. lei, în creștere cu 80% față de venitul realizat în anul 2018 (2 mld lei).

Principalele realizări:

✓ Ajustarea Sstatutului Instituției Publice ”Serviciul Național de Management al Frecvențelor Radio”, fiind creat Fondul pentru investiții cumulativ, care constituie până la 10% din venitul din prestarea serviciilor și va fi utilizat pentru situații de risc de funcționalitate a Serviciului, pentru procurarea tehnologiilor noi și actualizări de produse informatice¹⁵⁸.

✓ Aprobarea noului Regulament de organizare și funcționare a ANRCETI, care reglementează domeniile de activitate și organizează activitatea Agenției¹⁵⁹. Aprobarea Reglementării tehnice „Punerea la dispoziție pe piață a echipamentelor radio”¹⁶⁰, care stabilește criterii clare și unice la punerea pe piață a echipamentelor radio pentru toți agenții economici indiferent de țara de unde se exportă produsele și cerințe unificate față de echipamentele radio cu cele din UE.

Infrastructura de transport reprezintă o verigă importantă în economia țării. Eforturile Guvernului au fost îndreptate spre sporirea calității serviciilor de transport, asigurarea mobilității cetățenilor, favorizarea schimburilor comerciale, care contribuie, în final, la creșterea economică a țării.

Volumul mărfurilor transportate în anul 2019 a însumat cca 18,9 mil. tone, fiind în diminuare cu 3,7%. Creșteri s-au înregistrat la transportul aerian (cu 18,3%) și transportul naval (cu 2%). Printre factorii de bază care au influențat asupra volumului de mărfuri transportate se menționează încetinirea creșterii volumului exporturilor și importurilor, diminuarea volumului producției

industriale, performanța scăzută a transportului feroviar.

În cazul transporturilor de persoane, în anul 2019 numărul pasagerilor transportați a crescut nesemnificativ cu cca 0,8%, de aceste servicii beneficiind în total cca 103 mil. pasageri. Creștere a fost înregistrată doar în cazul transportului rutier – cu 1,4%. Printre factorii de bază care au influențat asupra numărului de pasageri transportați se menționează performanța scăzută a transportului feroviar, performanța scăzută a serviciilor de transport public și transportul ilicit de pasageri.

Totodată, pentru anul 2019 au fost înregistrate unele progrese în implementarea politicilor, prin utilizarea instrumentelor și oportunităților disponibile, precum:

În domeniul transportului aerian

✓ Stabilirea cadrului normativ de bază privind protecția aviației civile împotriva actelor de intervenție ilicită, fiind adoptată Legea privind securitatea aeronautică nr.192/2019, care stabilește norme comune în domeniul securității aviației civile, măsuri de securitate alternative și proceduri de efectuare a inspecțiilor în domeniul securității aeronautice.

¹⁵⁸ Hotărârea Guvernului nr. 644/2019

¹⁵⁹ Hotărârea Guvernului nr. 643/2019

¹⁶⁰ Hotărârea Guvernului nr. 34/2019

- ✓ Transpunerea cadrului normativ UE prevăzut în Anexa III la Acordul privind Spațiul Aerian Comun între RM și UE și statele sale membre în contextul ajustării legislației naționale cu legislația comunitară, precum și îmbunătățirii siguranței zborurilor, precum:
- ✓ Regulamentul privind menținerea navigabilității aeronavelor și a produselor, reperelor și dispozitivelor aeronautice și autorizarea întreprinderilor și a personalului cu atribuții în domeniu¹⁶¹;
- ✓ Regulamentul privind stabilirea cerințelor și procedurilor administrative de certificare pentru navigabilitate și mediu a aeronavelor și a produselor, pieselor și echipamentelor aferente, precum și certificarea organizațiilor de proiectare și producție¹⁶²;
- ✓ Regulamentul de stabilire a cerințelor și procedurilor administrative referitoare la certificatele controlorilor de trafic aerian¹⁶³;
- ✓ Regulamentul de stabilire a normelor și procedurilor cu privire la introducerea restricțiilor de operare referitoare la zgomot pe aeroporturile din Republica Moldova în cadrul unei abordări echilibrate¹⁶⁴.

În domeniul transportului rutier

- ✓ Demararea procesului de clasificare pe categorii de confort a autobuzelor/ autocarelor în vederea includerii acestora în programele de transport rutier raionale și interraionale¹⁶⁵. Astfel, autobuzele/autocarele notificate la Autoritatea Administrativă „Agenția Națională Transport Auto” sunt admise la deservirea serviciilor regulate interraionale și raionale, doar după încadrarea acestora în categorii de confort.
- ✓ Revizuirea tarifelor pentru efectuarea transporturilor rutiere de persoane prin servicii regulate raionale și interraionale¹⁶⁶, proces condiționat de parvenirea mai multor cereri, demersuri de la asociațiile patronale din domeniul transporturilor în apărarea intereselor a zeci de operatori de transport rutier, prin care s-a solicitat majorarea tarifului la serviciile respective. Aceste tarife sunt aplicate de către operatorii de transport rutier numai după obținerea certificatului de clasificare a autobuzului/autocarului.

Semnarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia privind transportul combinat de mărfuri, care stabilește principiile de reglementare a funcționării transportului combinat/ intermodal de mărfuri între cele două țări.

În domeniul transportului feroviar

- ✓ Crearea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea colaborării internaționale în domeniu, prin includerea Organizației internaționale OSJD din cadrul Reuniunii Miniștrilor responsabili de transport feroviar, la care Republica Moldova este membră, în anexa 2 la Hotărârea Guvernului nr.454/2008 cu privire la optimizarea participării organelor centrale de specialitate ale administrației publice, precum și a altor autorități administrative centrale la executarea angajamentelor asumate față de organizațiile internaționale¹⁶⁷.

În domeniul transportului naval

- ✓ Aprobarea Regulamentului privind modul de amenajare și exploatare a cheiurilor temporare și edificiilor aferente pe căile navigabile interne ale Republicii Moldova¹⁶⁸, care permite mărirea fluxului de mărfuri transportate prin intermediul transportului naval, deservirea a mai multor nave concomitent și în timp util prin redirectionarea navelor fluviale care transportă mărfuri în vrac ce nu necesită echipamente specializate din complexul portuar Giurgiulești la cheiuri neamenajate.

¹⁶¹ Hotărârea Guvernului nr.641/2019

¹⁶² Hotărârea Guvernului nr.468/2019

¹⁶³ Hotărârea Guvernului nr.134/2019

¹⁶⁴ Hotărârea Guvernului nr.246/2019

¹⁶⁵ Ordinul MEI nr.355/2019

¹⁶⁶ Ordinul MEI nr.356/2019

¹⁶⁷ Hotărârea Guvernului nr.619/2019

¹⁶⁸ Hotărârea Guvernului nr.546/2019

✓ Aprobarea Regulamentului privind procedura de coordonare a efectuării și supravegherii lucrărilor de menținere a șenalului navigabil intern al Republicii Moldova¹⁶⁹, care stabilește temeiul și procedura inițierii lucrărilor de menținere a șenalului navigabil, modul de coordonare și supraveghere a acestor lucrări și competențele autorităților statului în acest proces, etc.

Infrastructura drumurilor.

Menținerea rețelei de drumuri existente la standarde tehnice corespunzătoare reprezintă o prioritate pentru toate statele în dezvoltare. Rețeaua drumurilor publice din Republica Moldova, cu excepția drumurilor comunale și străzi, este constituită din 10 635 km de drumuri, dintre care: 5 857 km – drumuri naționale; 3 708 km – drumuri locale și cca 1 070 km – drumuri administrate de autoritățile din stânga Nistrului. Drumurile comunale și străzile (din intravilanul localităților), conform estimărilor, au o lungime de 30 – 40 mii km, fiind administrate de autoritățile publice locale de nivelul I.

✓ Alocarea 1,97 mild. lei pentru întreținerea și reparația periodică a drumurilor naționale, locale, comunale și a străzilor, din care din Fondul rutier – 1,024 mild. lei (executat 100%) și din bugetul de stat pentru Programul de reparație a drumurilor publice naționale (în limitele localităților), locale, comunale și a străzilor – 950 mil. lei (executat 98,5%). Mijloacele Fondului rutier au fost îndreptate pentru întreținerea drumurilor la nivel de 65,5%; pentru reparația drumurilor și a construcțiilor ingineresti – 19,4%; executarea lucrărilor de proiectare, evaluare a drumurilor și procurare a terenurilor – 1,46%; cofinanțarea proiectului de reabilitare a drumurilor – 3,3% și altele.

✓ Continuarea implementării: contractelor de reabilitare a drumurilor finanțate din surse externe (reabilitarea drumurilor naționale: R1 Chișinău - Ungheni – Sculeni, R33 Hîncești - Lăpușna - M1 și R16 Bălți - Fălești – Sculeni); Proiectului de îmbunătățire a drumurilor locale (în proces de achiziție 6 contracte); Programului de reparație periodică a drumurilor publice naționale, locale, comunale și a străzilor, pentru lucrările contractate în anul 2018 și anul 2019, fiind reparate cca 640 km de drum și construite trotuare pe o lungime de 1,21 km în 1234 localități, cu o finanțare de 936,1 mil. lei.

✓ Operarea modificărilor la Legea drumurilor nr.509/1995 prin care responsabilitatea de administrare a drumurilor naționale este asigurată de către organul central de specialitate în domeniul drumurilor prin intermediul unei autorități administrative responsabile de implementarea politicii de stat în domeniul drumurilor, dar nu prin intermediul întreprinderilor specializate¹⁷⁰.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

Tehnologia informației și comunicațiilor:

✓ Inaugurarea celui de al doilea Centru de preluare a apelurilor de urgență al Serviciului 112. Urmare semnării acordurilor cu Google și Apple au fost implementate soluțiile de localizare geografică cu precizie a terminalelor mobile ale apelanților la 112 (tehnologia AML).

✓ Modificarea Legii comunicațiilor poștale nr.36/2016¹⁷¹, ce prevede liberalizarea pieței serviciilor poștale și respectarea angajamentelor internaționale de a armoniza legislația națională cu legislația UE în domeniu și excluderea barierelor concurențiale în domeniul serviciilor poștale. Totodată, modificările respective reglementează finanțarea serviciilor poștale gratuite destinate nevăzătorilor și prizonierilor de război, prestate de către furnizorul de serviciu poștal universal, de la bugetul de stat.

✓ Ratificarea a 4 protocoale adiționale la: Convenția poștală universală, Regulamentul general al Uniunii Poștale Universale și Constituția Uniunii Poștale Universale. Aceasta permite Republicii Moldova de a beneficia de toate serviciile oferite de UPU: libertatea tranzitului, posibilitatea de a conlucra în direct cu Administrațiile poștale din toate țările lumii în vederea schimbului de poștă și efectuarea decontărilor respective, organizarea și exploatarea serviciilor internaționale financiare, efectuarea controlului internațional privind termenele de circulație a poștei, asistența tehnică oferită de UPU privind promovarea tehnologiilor noi poștale, etc.

¹⁶⁹ Ordinul comun al Ministerului Economiei și Infrastructurii și Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului nr.84/90 din 10.04.2019.

¹⁷⁰ Legea nr.78/2019.

¹⁷¹ Legea nr. 41/2020

✓ Finalizarea procesului de distribuire a convertoarelor de televiziune digitală terestră pentru cca 9 mii de beneficiari de ajutor social și a fost lansată cea de-a II-a etapă de dotare cu convertoare a cca 30 mii de beneficiari, în valoarea totală de circa 9 mil. lei¹⁷², care oferă posibilitate populației de a beneficia de toate avantajele societății informaționale.

În contextul situației epidemiologice din țară, provocată de răspândirea COVID-19 și instituirii stării de urgență, în domeniul serviciilor de comunicații electronice au fost aprobate unele acte normative privind măsurile de urgență în legătură cu activitatea furnizorilor și furnizarea serviciilor accesibile publicului de comunicații electronice și poștale și executarea prevederilor dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova.

Totodată, ANRCETI a recomandat furnizorilor de servicii de telefonie fixă și mobilă să asigure lucrătorii medicali din prima linie, cu servicii de comunicații la condiții facilitare (ex. compania Orange Moldova alocă 360 min pentru serviciile de telefonie mobilă la circa 3 mii lucrători medicali din toată țara, precum și 1 lună gratuită pentru serviciile de telefonie mobilă și Internet pentru instituții medicale de stat; pentru profesorii din instituțiile primare și liceale și altele eligibile – 50 GB de Internet timp de 2 luni).

Pe durata stării de urgență până la data de 15 mai curent, angajații Î.S. Poșta Moldovei distribuie pensiile și plățile sociale la domiciliul beneficiarilor. Î.S. "Poșta Moldovei" în parteneriat cu CN "Poșta Română" și Ukrposhta, continuă să recepționeze trimiteri poștale internaționale.

În sectorul transportului aerian:

✓ Ajustarea tarifelor pentru serviciile de navigație aeriană în scopul executării corespunzătoare a prevederilor Acordului multilateral privind tarifele de rută aeriană, precum și asigurarea recuperării complete a cheltuielilor legate de furnizarea serviciilor respective¹⁷³. Astfel, tariful pentru serviciile de navigație aeriană de rută constituie 1221,43 lei/unitate de servicii sau cu 72,05 lei mai mult față de anul 2019; pentru serviciile de navigație aeriană terminală - 5,65 Euro/tonă, rămânând la nivelul anului 2019.

✓ Conform Deciziilor Comisiei Situații Excepționale, după măsura de sistare a zborurilor aeriene, au fost autorizate zborurile charter pentru repatrierea cetățenilor Republicii Moldova și a altor persoane eligibile din țări străine. Restricții referitoare la transportul de mărfuri nu au fost impuse.

În domeniul transportului rutier

✓ Aplicarea condițiilor minime de clasificare pe categorii de confort autobuzele/autocarele în vederea includerii acestora în programele de transport rutier raionale și interraionale, ce se admit din 01.02.2020 la deservirea serviciilor regulate interraionale și raionale¹⁷⁴. Către data de 01.06.2020 urmează să treacă clasificarea pe categorii de confort nu mai puțin de 2/3 de autobuzele/autocarele operatorului de transport rutier de persoane prin servicii regulate raionale și interraionale. După obținerea certificatului de clasificare a autobuzului/autocarului, începând cu data de 1 ianuarie 2020 se aplică de către operatorii de transport rutier tarife majorate: 60 bani/km pentru categoria de confort II, ceea ce constituie o majorare de 25% și 70 bani/km pentru categoria de confort I, în conformitate cu reglementările privind aplicarea tarifelor pentru efectuarea transporturilor rutiere de persoane prin servicii regulate raionale și interraionale¹⁷⁵;

✓ Aprobarea Conceptului tehnic privind Sistemul de management integrat în domeniul transportului rutier¹⁷⁶ și Regulamentul privind modul de ținere a registrelor de stat formate de Sistemul informațional „e-Autorizație transport”¹⁷⁷.

În perioada stării de urgență a fost asigurată:

¹⁷² Hotărârea Guvernului nr. 78/2020.

¹⁷³ Noile tarife pentru serviciile de navigație aeriană au fost aprobate prin Ordinul MEI nr.354/2019.

¹⁷⁴ În conformitate cu prevederile Ordinului MEI nr.355/2019.

¹⁷⁵ Ordinul MEI nr.356/2019.

¹⁷⁶ Hotărârea Guvernului nr.126/2020

¹⁷⁷ Hotărârea Guvernului nr.127/2020

- ✓ Furnizarea serviciilor de transport public național, în perioada stării de urgență, cu respectarea strictă a normelor de igienă impuse.
- ✓ Stabilirea cerințelor și procedurilor referitoare la autorizațiile pentru serviciile internaționale de transport rutier de persoane.
- ✓ Furnizarea serviciilor de transport esențiale, în special livrarea produselor medicale de primă necesitate, produselor agricole, și alte bunuri și servicii din afară, precum și au fost soluționate perturbările din lanțurile regionale de aprovizionare.
- ✓ Autorizarea curselor speciale de repatrierea cetățenilor RM și a altor persoane eligibile din țări străine.

În sectorul transportului feroviar

- ✓ Aprobarea proiectului de lege cu privire la aderarea Republicii Moldova la Convenția privind transporturile internaționale feroviare (COTIF), semnată la Berna la 09.05.1980¹⁷⁸. Aderarea Republicii Moldova la Convenția COTIF va avea un impact pozitiv atât asupra mediului ambiant, cât și asupra protecției intereselor economice ale Republicii Moldova.
- ✓ Ca răspuns la deciziile autorităților statelor vecine în contextul situației epidemiologice provocată de răspândirea COVID-19, transportul feroviar internațional de călători a fost sistat începând cu 14 martie 2020. Datorită reducerii volumelor de mărfuri, transportul de mărfuri a fost redus la minim. Cu toate acestea, toate solicitările agenților economici privind operațiunile de încărcare/descărcare, precum și triere a mărfurilor, au fost asigurate.

În sectorul transportului naval

- ✓ Aprobarea Codului internațional de management pentru siguranța exploatarei navelor și pentru prevenirea poluării (Codul ISM) și a normelor metodologice pentru punerea în aplicare a acestuia¹⁷⁹, elaborarea căruia a rezultat din necesitatea consolidării managementului siguranței prin înființarea, aplicarea și întreținerea corespunzătoare de către companiile navale a sistemelor de management al siguranței la bordul navelor și la țărm, precum și controlul acestora de către administrația maritimă a Republicii Moldova. Aprobarea Regulamentului cu privire la normele și standardele comune pentru organizațiile cu rol de inspecție și control al navelor de circulație maritimă și mixtă, precum și pentru activitățile în domeniu ale administrațiilor maritime¹⁸⁰, destinat îmbunătățirii performanței și siguranței la bordul navelor sub pavilion național, în conformitate cu prevederile Convențiilor Organizației Maritime Internaționale la care Republica Moldova este parte.
- ✓ În perioada stării de urgență, instituită în contextul situației epidemiologice, Portul Giurgiulești a funcționat în mod regulat în condițiile unor serii de măsuri, precum: interzicerea echipajului de a debarca nava, prezentarea informațiilor privind punctele de intrare în port, verificarea febrei membrilor echipajului, dar și reducerea minimă a interacțiunii reprezentantului autorităților portuare cu membrii echipajului.

Infrastructura drumurilor

- ✓ Planificarea mijloacelor financiare în volum de 2,35 mld. lei, pentru întreținerea și reparația infrastructurii drumurilor naționale și locale mai mult decât în anul precedent cu cca 370 mil. lei. Astfel, în Fondul rutier pentru anul 2020 au fost prevăzute 1,7 mld. lei, mai mult decât în anul 2019 cu cca 700 mil. lei, mijloace financiare repartizate reieșind din necesitățile identificate conform Programului aprobat în acest sens¹⁸¹.
- ✓ Alocarea cca 630 mil. lei pentru reparația drumurilor locale din bugetul de stat .
- ✓ Lansarea Programului de reparație curentă a drumurilor naționale, locale, comunale și străzi „Drumuri 2020”, care prevede îmbunătățirea a cca 500 km de drumuri prioritare la nivel local, cu un buget estimat de cca 1 000 mil. lei.

¹⁷⁸ Hotărârea Guvernului nr. 109/2020.

¹⁷⁹ Hotărârea Guvernului nr. 76/2020

¹⁸⁰ Hotărârea Guvernului nr. 2/2020.

¹⁸¹ Hotărârea Guvernului nr. 164/2020.

- ✓ Lansarea procesului de licitație în cadrul Programului de dezvoltare a infrastructurii drumurilor, care prevede lucrări pe sectoare a căror lungime constituie cca 350 km și o investiție multianuală (3 ani) de peste 5,7 mild. lei (pentru anul 2020 sunt alocate 1,3 mild. lei).
- ✓ Inițierea implementării Planului de acțiuni privind siguranța rutieră pentru anii 2020-2021¹⁸², care vine întru realizarea obiectivelor de îmbunătățire a siguranței traficului rutier în vederea reducerii accidentelor rutiere, stabilite în Strategia sectorială.

Problemele și provocările identificate în domeniu

- Necesitatea asigurării previzibilității politicii fiscale pentru industria IT pentru o perspectivă îndelungată (5-7 ani);
- Numărul de specialiști calificați disponibili în piața muncii nu corespunde necesităților curente ale industriei IT, precum și potențialelor proiecte investiționale;
- Lipsa mecanismelor de acces la finanțare alternativă a companiilor IT care creează produse și servicii IT proprii;
- Legislația în domeniul sistemelor/resurselor informaționale de stat nu corespunde cu cadrul instituțional actual;
- Necesitatea asigurării cadrului legislativ și instituțional în domeniul securității cibernetice;
- Operatori naționali din aviația civilă incluși în Lista de siguranță (lista "neagră");
- Întreținerea principalelor linii feroviare a fost insuficient finanțată timp de mai mulți ani, ceea ce a dus la reducerea vitezei și a siguranței;
- CFM este o întreprindere feroviară monopolistă de stat destinată furnizării serviciilor de transport feroviar, conturile de infrastructură și operațiuni de transport fiind comune;
- Majorarea potențialului de mărfuri transbordate prin intermediul Complexului portuar Giurgiulești, ce impune necesitatea extinderii teritoriului Complexului portuar și dezvoltarea conexiunilor "hinterland";
- Necesitatea debirocratizării procedurilor la intrarea/ieșirea navelor în port;
- Parcul de vehicule antrenat în transportul de persoane învechit;
- Transport ilicit, rute regulate nerentabile, deficit de autorizații pentru efectuarea transportului rutier;
- Sub-finanțarea întreținerii și reparației curente a drumurilor naționale, care conduce la degradarea rețelei rutiere;
- Planificarea lucrărilor de întreținere și reparații curente, pe termen mediu și lung a drumurilor este imprecisă din cauza impredictibilității finanțării;
- Neîncrederea antreprenorilor din domeniul drumurilor în capacitatea de plată a statului duce la pierderea beneficiilor (lucrări calitative în termen);
- Sub-finanțarea Fondului rutier în comparație cu prevederile Acordurilor de Finanțare duce la pierderea încrederii Instituțiilor Financiare Internaționale (BERD, BEI, BM, UE, MCC) la capitolul durabilitatea investițiilor;
- Implementarea slabă a contractelor pentru lucrările de reparație și construcție a drumurilor publice din investiții străine etc.

Priorități de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Extinderea garanțiilor privind regimul fiscal al parcului pentru tehnologia informației;
2. Extinderea stimulentele fiscale existente acordate companiilor IT care activează în regim general;
3. Promovarea inițiativelor în vederea depășirii constrângerilor la exportul produselor locale prin intermediul comerțului electronic;

¹⁸² Hotărârea Guvernului nr.39/2020.

4. Dezvoltarea Sistemului informațional al Serviciului 112, cu extindere pînă la echipaje de urgență;
5. Finalizarea procesului de tranziție la televiziunea digitală terestră și etapei II de dotare cu convertoare pentru televiziunea digitală terestră a familiilor beneficiare de ajutor social;
6. Elaborarea și aprobarea cadrului normativ secundar pentru implementarea prevederilor Legii comunicațiilor poștale nr. 36/2016;
7. Întreprinderea măsurilor de reducere a costului instalării rețelelor de comunicații electronice de mare viteză prin operarea modificărilor la Legea nr.28/2016;
8. Asigurarea siguranței și confortului pasagerilor în trafic;
9. Revenirea la autogestiune a Agenției Naționale Transport Auto, Agenției Navale și Agenției Aeronautice Civile;
10. Facilitarea excluderii din lista „neagră” a UE a operatorilor naționali din aviația civilă;
11. Scoaterea Republicii Moldova din Lista neagră a Memorandumului de înțelegere de la Paris privind controlul statului port;
12. Restructurarea sectorului feroviar al Î.S. „Calea Ferată din Moldova”;
13. Promovarea proiectului Codului transportului feroviar.
14. Finalizarea lucrărilor de reabilitare a circa 150 km de drumuri naționale din cei 480 km în lucru, în baza următoarelor contracte în derulare:
 - R1 Chișinău - Ungheni - Sculeni, km 6+446 - km 24+050;
 - R1 Chișinău - Ungheni - Sculeni, km 24+050 - km 68+250;
 - R1 Chișinău - Ungheni - Sculeni, km 96+200 - km 103+913;
 - R1 Chișinău - Ungheni - Sculeni, km 74+177 - km 96+200;
 - R16 Bălți - Fălești - Sculeni, km 4+800 - km 59+480.
15. Implementarea Programului de dezvoltare a infrastructurii drumurilor cu suportul Federației Ruse, prin lansarea lucrărilor pe sectoare, cu o lungime de circa 350 km, prin absorbția a 1,3 mld lei;
16. Îmbunătățirea a 500 km de drumuri la nivel local în cadrul Programului de reparație curentă a drumurilor publice naționale, locale, comunale și străzi „Drumuri 2020”;
17. Eficientizarea utilizării mijloacelor Fondului rutier, destinate întreținerii și reparației drumurilor naționale și drumurilor locale de interes raional/municipal, prin implementarea cadrului normativ reformat, precum și monitorizare și control;
18. Identificarea, cercetarea și reabilitarea sectoarelor cu risc sporit de producere a accidentelor rutiere, în scopul eliminării acestora.

N. ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ ȘI SERVICII PUBLICE

Realizări 2019

Crearea, la toate nivelurile, a unei administrații publice eficiente și centrate pe cetățean reprezintă un obiectiv major al Programului de guvernare. Dezideratele reformei administrației publice au continuat a fi realizate de către Guvern reieșind din angajamentele asumate prin ratificarea Acordului de Asociere RM-UE, recomandările formulate de SIGMA, bunele practici la nivelul statelor UE și documentele de politici sectoriale, inclusiv Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020.

În context, conform cadrului de politici existent, pînă la moment au fost derulate mai multe acțiuni pe componentele reformei:

- ✓ Perpetuarea măsurilor de eficientizare a activității autorităților administrației publice centrale, inclusiv prin stabilirea/revizuirea competențelor și/sau a structurii organizaționale a acestora urmare a analizei cadrului normativ și instituțional.

- ✓ Perfecționarea cadrului normativ organizatoric și funcțional al ministerelor, prin standardizarea regulamentelor de organizare și funcționare ale acestora, tipizarea structurilor interne, evaluarea și reingineria business-proceselor în cadrul acestora, ceea ce a condus la stabilirea unor proceduri administrative clare și coerente, orientate spre eficientizarea activității ministerelor și crearea unui mediu prietenos în relația cu cetățeanul, inclusiv prin aplicarea unor instrumente unice de management funcțional și financiar. Reorganizarea unor autorități/instituții, prin prisma principiilor fundamentale de organizare și funcționare a administrației publice centrale de specialitate, având ca efect eliminarea funcțiilor improprii, concentrarea funcțiilor de elaborare a politicilor la nivelul aparatelor centrale ale ministerelor, excluderea dublărilor și suprapunerilor de competențe, preluarea funcțiilor improprii de la entitățile economice proprietate a statului (Agenția de Plăți și Intervenții pentru Agricultură, Agenția Națională a Arhivelor, Agenția pentru Eficiență Energetică, Instituția publică „Camera de Stat pentru Supravegherea Marcării”, Inspectoratul General al Poliției, Inspectoratul General de Carabinieri, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, etc.).
 - ✓ Dezvoltarea și implementarea cadrului necesar modernizării serviciilor publice, conform bunelor practici europene și internaționale în domeniu: Finalizarea etapei de pilotare a proiectului Metodologiei privind reingineria serviciilor publice, vizând modernizarea a 3 servicii-pilot selectate în cadrul acestuia: determinarea gradului de dizabilitate și capacitate de muncă; indemnizațiile/alocațiile de șomaj; emiterea permisului de conducător auto.
 - ✓ Continuarea modernizării a 7 grupuri de servicii în cadrul proiectului MGSP, prezentate și aprobate la ședința Consiliului Național pentru Reforma Administrației Publice din 28.02.2019.
 - ✓ Luarea deciziei de sistematizare complexă, într-o concepție unitară, a normelor juridice ce aparțin domeniului TIC, în contextul inițiativei de elaborare și a proiectului Codului Digital.
 - ✓ Finalizarea Studiului de fezabilitate pentru pilotarea centrelor universale de prestări servicii (CUPS-urile), produsele din cadrul căruia stau la baza elaborării curente a Conceptului CUPS-urilor, inițiindu-se pilotarea în anul 2020 a primelor 20 de CUPS-uri.
 - ✓ Implementarea unui mecanism de stocare și livrare securizată a documentelor electronice¹⁸³ în cadrul Serviciului electronic guvernamental de livrare (MDelivery),
 - ✓ Actualizarea, editarea și plasarea fișelor de servicii publice pe portalul www.servicii.gov.md. La moment, pe interfața informativă a acestui portal sunt disponibile 640 fișe de servicii publice, iar pe interfața interactivă sunt disponibile spre accesare 177 e-servicii.
- Întru consolidarea autonomiei financiare a autorităților publice locale și maximizarea eficienței la alocarea resurselor bugetare, au fost întreprinse acțiuni importante:
- ✓ Revizuirea regimului existent al veniturilor locale pentru a reduce supra-reglementarea de la centru a administrării lor, fiind acordat dreptul autorităților publice locale de a stabili mărimea scutirii de la plata impozitelor pe bunurile imobiliare pentru persoanele de vârstă pensionară și persoanele cu dizabilități..
 - ✓ Aprobarea modificărilor la Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale, cu punere în aplicare de la 01.01.2020, care au constat în reconfigurarea cotelor de defalcare de la impozitul pe venit al persoanelor fizice și stabilirea unei cote-părți de 10% din impozitul pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător pentru suplimentarea Fondului de susținere financiară a UAT. Impactul implementării modificărilor respective asupra veniturilor bugetelor locale se cifrează la 595,5 mil. lei, dintre care 208,9 mil. lei din contul modificării cotelor la impozitul pe venitul persoanelor fizice și 386,6 mil. lei din contul transferurilor cu destinație generală pentru echilibrarea posibilităților financiare.
 - ✓ Perfecționarea mecanismului de evaluare a bunurilor imobile în scopul impozitării, cu acordarea dreptului autorității locale din localitățile rurale de a evalua de sine stătător, în baza prețurilor comparative, bunurile persoanelor fizice. Asigurarea funcționalității Registrului de stat al actelor locale pentru asigurarea transparenței decizionale la nivel local și consolidarea mecanismelor de

¹⁸³ Termenul de lansare al produsului este estimat pentru trimestrul I, 2021.

acces a populației la decizii Astfel, la finele anului 2019, au fost publicate circa 295 338 acte pentru control administrativ în Registrul de stat al actelor locale.

✓ Organizarea a 243 seminare pentru reprezentanții autorităților administrației publice locale pe diferite subiecte de interes sporit: delimitarea proprietății publice și bunurilor imobile; procedura de organizare și desfășurare a licitațiilor și achizițiilor publice; managementul resurselor umane; aplicarea prevederilor Codului administrativ ș.a.

Realizările majore obținute în perioada anului 2020

În scopul consolidării capacităților instituționale și îmbunătățirii activității autorităților administrației publice locale de nivelul I și II, în conformitate cu prevederile Strategiei de reformă a administrației publice¹⁸⁴ și a Programului de activitate al Guvernului, cu suportul partenerilor de dezvoltare au fost promovate/implementate un șir de acțiuni orientate spre asigurarea APL cu asistență relevantă:

✓ 33 sesiuni de informare și instruire la nivel local, în cadrul fiecărui raion, UTA Găgăuzia și mun. Chișinău, cu participarea a peste 2000 de funcționari locali, care au avut posibilitate să-și sporească abilitățile profesionale și competențele de a aplica corect prevederile cadrului normativ și de politici în domeniul propriu de activitate.

✓ 6 sesiuni de instruire privind familiarizarea cu reglementările Codului administrativ.

✓ 14 sesiuni de dezvoltare profesională pentru secretarii consiliilor locale/raionale desfășurate pe platforma Academiei de Administrare Publică (160 de funcționari publici din cadrul autorităților administrației publice locale), abilitați în domeniul implementării Registrului de Stat al actelor locale, care este un instrument eficient și modern de transparentizare a procesului decizional și responsabilizare a autorităților publice.

Priorități de dezvoltare ale domeniului pentru următoarea perioadă

1. Evaluarea eficienței activității administrației publice într-o sporire a calității politicilor promovate și a serviciilor prestate pentru cetățeni și business.
2. Dezvoltarea unui corp al funcționarilor publici profesionist, bazat pe principiul responsabilității manageriale și formarea continuă, precum și perfecționarea sistemului de motivare financiară și nefinanciară a acestora.
3. Aprobarea și implementarea noului cadru național de planificare strategică, racordat la prioritățile de dezvoltare ale țării, stabilite în baza angajamentelor asumate de Republica Moldova la nivel național și internațional, și aliniate la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă și Agenda 2030;
4. Aprobarea și demararea implementării Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova – 2030”, inclusiv revizuirea integrală a tuturor documentelor de planificare strategică în vederea eficientizării și concentrării acestora pe principiile stabilite în noul cadru național de planificare;
5. Elaborarea unui document strategic în domeniul consolidării autonomiei locale, care vizează revizuirea și delimitarea competențelor autorităților administrației publice de diferite niveluri de administrare din perspectiva respectării principiului de subsidiaritate (cel mai aproape de cetățean), îmbunătățirea calității serviciilor publice prestate la nivel local; susținerea descentralizării bugetar-fiscale; consolidarea capacităților instituționale ale APL; modernizarea proceselor administrative, etc.
6. Consolidarea autonomiei financiare ale autorităților publice locale a autonomiei de decizie asupra lor, precum și maximizarea eficienței de la alocarea resurselor bugetare, inclusiv prin revizuirea regimului existent al veniturilor locale pentru a reduce supra-reglementarea de la centru a administrării lor; asigurarea delimitării și înregistrării bunurilor imobile proprietate publică a statului și a unităților administrativ-teritoriale; elaborarea și aprobarea Regulamentului cu privire la reevaluarea bunurilor imobile în scopul impozitării.
7. Continuarea inițiativelor de modernizare a serviciilor publice prin: elaborarea proiectului de lege cu privire la serviciile publice; aprobarea Metodologiei de calculare a tarifelor pentru serviciile

¹⁸⁴ Hotărârea Guvernului nr.911/2016

Agenției Servicii Publice, prestate cu drept exclusiv precum și Nomenclatorul serviciilor publice și tarifelor acestora; aprobarea Registrului împuternicirilor de reprezentare în baza semnăturii electronice (MPower); aprobarea proiectului hotărârii de Guvern privind serviciul electronic guvernamental de notificare prin e-mail, SMS, mesagerie instantă referitor la prestarea serviciilor publice (MNotify); aprobarea Metodologiei privind reingineria serviciilor publice administrative în scopul creșterii accesibilității pentru cetățeni.

O. COOPERAREA CU SOCIETATEA CIVILĂ ȘI ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ÎN PROCESUL DECIZIONAL

Realizări 2019

Dezvoltarea sectorului asociativ în Republica Moldova în perioada de raportare a reconfirmat importanța acestuia pentru fortificarea valorilor supreme, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale, inclusiv a dreptului la libera asociere, libertatea întrunirilor și libertatea exprimării, dar și pentru încurajarea implicării în dezvoltarea generală a țării, dar și a comunităților.

Astfel, pe parcursul anului 2019 a fost asigurată implementarea Strategiei naționale de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2018-2020, acțiunile acesteia fiind realizate în proporție de circa 80%.

Principalele realizări ale anului 2019:

- ✓ Desemnarea de Guvernul a 3 reprezentanți în componența Comitetului de monitorizare a Strategiei de dezvoltare a societății civile¹⁸⁵ - instrument de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei.
- ✓ Asigurarea funcționalității structurii responsabile de cooperarea cu societatea civilă¹⁸⁶ la nivel de Guvern întru dezvoltarea mecanismului instituțional de colaborare între autoritățile publice și societatea civilă în procesele de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice, precum și în baza bunelor practici din țările occidentale.
- ✓ Consolidarea capacităților de participare a autorităților publice și OSC în procesul de elaborare și monitorizare a implementării politicilor publice, prin instruirea a 120 funcționari publici în cadrul Academiei de Administrare Publică.
- ✓ Organizarea a 5 ateliere de instruire pentru autoritățile publice centrale și locale, privind integrarea îmbătrânirii în strategiile de dezvoltare, consultarea vârstnicilor la nivel local, susținerea inițiativelor de voluntariat și crearea organizațiilor de susținere reciprocă a vârstnicilor.
- ✓ Elaborarea Conceptului programului de voluntariat pentru vârstnici, care prevede strategiile de implicare a vârstnicilor în activități de voluntariat, în baza experiențelor internaționale și naționale.
- ✓ Realizarea studiului cu privire la „Transparență și responsabilizare în administrația publică”, care vine cu recomandări vizând accesul la informație, accesul la servicii publice, consultări publice în procesul de luare a deciziilor, funcționarea regimului răspunderii publice, responsabilitatea Guvernului față de Parlament și de public.
- ✓ Organizarea Forumului „ Consolidarea procesului consultativ instituțional și supraveghere publică în Moldova” din 11 decembrie 2019, unde au fost prezentate recomandările studiului privind modul de aplicare a cerințelor de transparență în procesul legislativ al Parlamentului..
- ✓ Instituirea și lansarea activității Comisiei Naționale pentru antreprenoriatul social și crearea Grupului de lucru pentru analiza activității persoanelor juridice cu statut de întreprindere socială sau de inserție. A fost prezentat raportul de analiză privind situația actuală și provocările în ceea ce privește dezvoltarea antreprenoriatului social în RM.
- ✓ Desfășurarea a 4 ateliere de lucru cu genericul „Particularitățile de determinare a obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit și de prezentare a dărilor de seamă pentru ONG. Modul de

¹⁸⁵ Comitetul de monitorizare a Strategiei de dezvoltare a societății civile urmează a fi instituit prin Dispoziția Președintelui Parlamentului.

¹⁸⁶ Structura responsabilă de cooperarea cu societatea civilă a fost creată în 2018.

declarare a resurselor financiare obținute în urma desemnării procentuale”, cu participarea a 70 de contribuabili în cadrul Direcțiilor generale de administrare fiscală Nord, Sud, Centru și mun. Chișinău.

✓ Organizarea a 743 instruirii în scopul promovării și consolidării sustenabilității financiare a societății civile.

✓ Organizarea „Festivalului Voluntarilor” – eveniment anual organizat în parteneriat cu Fundația Youth Development for Innovation în scopul consolidării culturii voluntariatului în RM și creșterea numărului de persoane implicate în acțiuni de voluntariat inclusiv din grupurile vulnerabile (tineri cu dizabilități, tineri din centrele de plasament, minorități etnice etc). La eveniment au participat circa 300 persoane.

✓ Implicarea a peste 13.000 voluntari în cadrul rețelei naționale de tineret RNCLTM, inclusiv prin intermediul proiectului TweLve, care a inclus campanii de promovare a voluntariatului în 23 raioane cu 6 module tematice: Academia de dezbateri, Academia tinerilor lideri, Proiectul Tinar implicat, Proiectul Abstract, Proiectul MasterMind, Discuții cu voluntari internaționali.

✓ Revizuirea cadrului normativ ce vizează determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit, inclusiv deducerea donațiilor;

✓ Lansarea procesului de perfecționare a Legii cu privire la filantropie și sponsorizare¹⁸⁷, în vederea asigurării durabilității și independenței organizațiilor neguvernamentale;

✓ Aprobarea Regulamentului pentru validare educației nonformale și informale¹⁸⁸;

✓ Funcționarea a 32 Grupuri de Acțiune Locală (parteneriate dintre reprezentanți ai sectoarelor public, privat și ai societății civile pentru a impulsiona dezvoltarea locală), reprezentând 263 unități administrativ-teritoriale din 23 de raioane;

✓ Asigurarea implementării Planului de acțiuni pentru o guvernare deschisă pentru anii 2019-2020.

✓ Lansarea procesului de perfecționare a mecanismelor de finanțare directă a proiectelor OSC din bugetul public;

✓ Lansarea consultărilor publice cu privire la ajustarea cadrului legal în domeniul voluntariatului și întreprinderea măsurilor ce se impun în scopul instituirii Centrului Național al Voluntariatului.

✓ Acreditarea a 31 de instituții gazdă a activității de voluntariat din cele 34 de dosare depuse;

✓ Aplicarea formularul on-line de colectare a datelor statistice privind voluntariatul formal pentru 2019, de către 104 instituții gazdă a activității de voluntariat, dintre care 55 persoane juridice de drept public și 49 persoane juridice de drept privat.

✓ În vederea asigurării transparenței decizionale la nivel local și consolidarea mecanismelor de acces a populației la decizii, a fost asigurată funcționarea Registrului de stat al actelor locale, unde APL sunt obligate să includă deciziile consiliilor locale de nivelurile întâi și al doilea, dispozițiile primarului și ale președintelui raionului, actele pretorului, alte acte ale autorităților publice locale. La finele anului 2019, au fost publicate circa 295 338 acte pentru control administrativ în Registrul de stat al actelor locale.

✓ Alocațiile și subvențiile de stat oferite asociațiilor care lucrează cu persoane cu diverse tipuri de dizabilități a crescut cu 214% în 2019 comparativ cu anul 2015, iar valoarea cumulativă a resurselor alocate pentru aceste parteneriate a fost de 23 693 000 MDL. În perioada anilor 2015-2018, au beneficiat de alocații de stat și subvenții, 3 asociații obștești: Asociația Nevăzătorilor, Asociația Surzilor și Societatea Invalizilor. În 2019 au beneficiat de aceste alocații și subvenții 5 asociații obștești: Asociația Nevăzătorilor, Asociația Surzilor, Societatea Invalizilor, Asociația Keystone Moldova și Centrul de Reabilitare Medico - Socială pentru Persoane cu Vedere Slabă „Low Vision”. În domeniul social, parteneriate eficiente au fost dezvoltate cu diverse asociații obștești și în cadrul Programului de granturi mici pentru îmbătrânire activă, unde începând cu 2017 și până în 2019 au fost semnate acorduri de grant cu 13 OSC pentru implementarea proiectelor care au ca scop

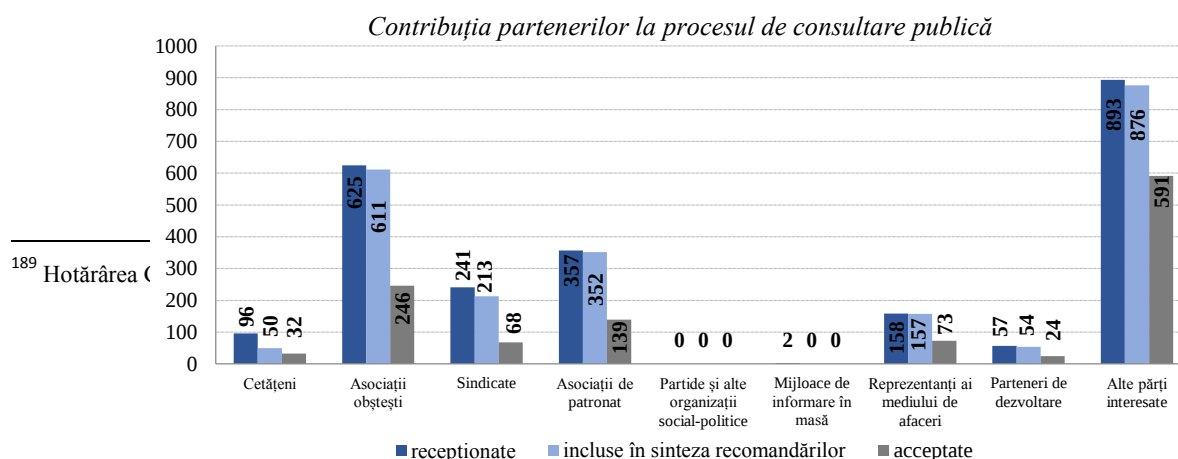
¹⁸⁷ Legea nr. 1420 din 31 octombrie 2002

¹⁸⁸ Ordinul MECC nr.65/2019

promovarea participării vârstnicilor și a îmbătrânirii active, în conformitate cu obiectivele Planului de acțiuni privind implementarea principiului îmbătrânirii active (2018-2021), aprobat prin HG nr.1147/2017.

La capitolul **transparența în procesul decizional pentru 2019**, au avut loc o serie de evoluții privind asigurarea transparenței decizionale de către autoritățile administrației publice centrale:

- ✓ Desfășurarea 42 ședințe ale Guvernului, cu respectarea prevederilor actelor normative susmenționate în partea ce ține de transparența decizională. Ședințele Guvernului au fost transmise online, iar proiectele ordinelor de zi, actelor propuse pe ordinea de zi, precum și extrasul din procesul-verbal al ședințelor respective au fost publicate pe pagina web oficială a acestuia.
- ✓ Plasarea pe pagina web oficială a Cancelariei de Stat a ordinelor de zi și procesele-verbale ale celor 45 ședințe ale secretarilor generali, desfășurate pe parcursul perioadei de referință.
- ✓ Aprobarea 1221 proiecte de acte conform următoarelor categorii: legi – 70; hotărâri ale Guvernului – 719; dispoziții ale Guvernului – 347; proiecte de hotărâri ale Parlamentului – 4; avize – 79; proiecte de decrete ale Președintelui RM – 2.
- ✓ Din cele 20 de autorități publice centrale care au raportat pe marginea asigurării transparenței în procesul decizional, în special privind aplicabilitatea mecanismului de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional¹⁸⁹, 7 autorități au elaborat proceduri interne privind transparența în procesul decizional, celelalte au raportat conformarea cu cadrul normativ în vigoare, 12 autorități au desemnat responsabili de coordonare a procesului de consultare publică, 12 autorități au funcțională linia telefonică pentru informare a societății civile și 11 autorități au elaborat și publicat pe pagina oficială listele părților interesate cu care conlucrează pe domeniile de competență.
- ✓ În procesul de consultare publică a proiectelor de decizii, autoritățile au aplicat mai multe mecanisme precum: dezbateri publice, solicitarea opiniei experților în domeniu, crearea grupurilor de lucru, ședințe de lucru, sondaje de opinie.
- ✓ Cele 20 autorități administrative centrale pe parcursul anului 2019 au publicat circa 445 de anunțuri privind inițierea elaborării deciziei, 3 anunțuri privind retrategerea unui proiect din procesul de elaborare, 388 de anunțuri privind organizarea consultărilor publice utilizând în acest sens fie pagina oficială a instituției, fie portalul particip.gov.md, fie informare direcționată la adresele electronice ale părților interesate, fie prin plasarea comunitatelor de presă.
- ✓ Raportînd numărul rezultatelor consultărilor/sintezelor recomandărilor publicate la numărul de consultări publice organizate, constatăm că 30 % din rezultatele consultărilor desfășurate au fost publicate fie pe pagina oficială a instituției, fie utilizînd portalul particip.gov.md, fie prin informare direcționată la adresele electronice ale părților interesate.
- ✓ 6 autorități administrative centrale au publicat programele (trimestriale/anuale) de elaborare a proiectelor de decizii, cu indicarea proiectelor care urmează a fi supuse obligatoriu consultării publice, iar 11 au publicat raportul anual al autorității publice privind transparența procesului decizional.
- ✓ Ca urmare a întâlnirilor consultative menționate, organizate de către APC, în total au fost recepționate 2 429 recomandări pe marginea proiectelor de decizii/acte normative. Din numărul total de recomandări recepționate de la cetățeni, asociații obștești, sindicate, asociații de patronat, reprezentanți ai mediului de afaceri, parteneri de dezvoltare și alte părți interesate, au fost acceptate 1 173 de recomandări, sau circa 48,3 %.

Realizări majore obținute în perioada anului 2020

Dialogul Guvernului cu organizațiile societății civile continuă a fi focusat pe 3 priorități stabilite prin Strategia de Dezvoltare a Societății Civile (SDSC) pentru 2018-2020: i) implicarea activă a societății civile în procesul de consolidare a cadrului normative privind participarea societății civile la elaborarea și monitorizarea implementării politicilor publice, ii) promovarea și consolidarea sustenabilității financiare a OSC și iii) dezvoltarea spiritului civic activ și a voluntariatului.

Astfel, pe parcursul anului 2020 s-a reușit:

✓ Elaborarea și aprobarea proiectului de lege pentru modificarea articolului 9 din Legea voluntariatului nr. 121/2010, aprobat prin HG nr.284/2020, ce are drept scop atribuirea competenței Guvernului și demararea procesului de creare a Centrului național de voluntariat, organ responsabil de coordonarea tuturor activităților de voluntariat.

✓ Continuă implementarea cu succes mecanismului de desemnare procentuală (2%). Din momentul lansării acestui instrument, chiar dacă resursele oferite de el organizațiilor societății civile sunt încă destul de modeste, se constată o creștere anuală a solicitărilor OSC de a obține dreptul de a beneficia de acest mecanism. Lista beneficiarilor pentru 2020¹⁹⁰, este în creștere cu 15%, în raport cu anul 2019. Din totalul solicitanților 87 la sută sunt asociații obștești, fundații și instituții private (organizații necomerciale), iar 13% din ele o reprezintă cultele religioase. În 2020 au fost înregistrate cu 34% mai multe desemnări față de 2017.

✓ În scopul asigurării unor mecanismelor sectoriale de implicare a societății civile în procesul de elaborare și monitorizare a implementării politicilor publice și de asigurare a transparenței în procesul decizional a fost reanimată activitatea colegilor consultative ale ministerelor și altor autorități administrative centrale, în conformitate cu prevederile art.33 din Legea nr.98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate. APC au asigurat organizarea, pe parcursul lunii februarie 2020, a ședințelor lărgite ale colegiilor acestora, la care au fost puse în discuții raportul de activitate pe anul 2019 și planul de acțiuni pe anul 2020, inclusiv cu reprezentanții societății civile.

✓ În scopul îmbunătățirii mecanismelor de finanțare directă a proiectelor organizațiilor societății civile (OSC) din bugetul de stat și elaborarea unui Regulament-cadru de finanțare, cu suportul Asociației Obștești „Institutum Virtutes Civilis” și Centrului European pentru Legislație Necomercială au fost organizate ședințe de consultare cu APC în vederea ajustării cadrului legal și identificării deficiențelor întâmpinate în procesul de implementare a instrumentelor de finanțare pentru proiectele OSC.

Problemele și provocările identificate în domeniu

➤ Imposibilitatea de a urmări de către societatea civilă proiectele de decizii la diverse etape de pregătire și necesitatea de a dezvolta corelarea între diferitele etape pe parcursul procesului de elaborare și aprobare a deciziilor, inclusiv prin îmbunătățirea portalului de asigurare a transparenței în procesul decizional.

➤ Revizuirea formatului de funcționare a Consiliului Național pentru Participare pentru a asigura transparență și reprezentativitate mai mare a sectorului asociativ în cooperarea cu Guvernul la nivel strategic.

➤ Asigurarea transparenței procesului decizional, prin utilizarea adecvată de către toate instituțiile publice a modalităților prevăzute de mecanismul de consultare publică, informare direcționată și respectare a termenelor legale pentru toate etapele de consultare a proiectelor de decizie.

Prioritățile de dezvoltare pentru următoarea perioadă

1. Finalizarea procesului de implementare integrală a Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2018-2020.

2. Stabilirea direcțiilor prioritare de dezvoltare în continuare a societății civile pentru următoarea perioadă, conform evaluării rezultatelor obținute urmare implementării cadrului strategic actual.

¹⁹⁰ <http://www.asp.gov.md/ro/node/3963>

3. Dezvoltarea mecanismelor de colaborare și societatea civilă la nivel de autorități publice centrale și locale.
4. Uniformizarea condițiilor și procedurilor de finanțare pentru societatea civilă prin elaborarea unui Regulament-cadru pentru finanțarea proiectelor OSC din bugetul de stat.
5. Aprobarea Planului național de acțiuni pentru dezvoltarea antreprenoriatului social pentru anii 2020 – 2025.
6. Dezvoltarea și perfecționarea mecanismelor asociate promovării fenomenului voluntariatului.
7. Perfecționarea platformelor existente de asigurare a transparenței în procesul decizional, prin creșterea accesibilității acestora și asigurarea mecanismelor de răspuns operativ și calitativ.